

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Pastorum Sive Instructio Practica Neoparochorum

Dirckinck, Johann

Treviris, 1702

Pars II. De Officiis & Ministeriis, seu functionibus externis Pastoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51873)

PARS II.

MANUALIS

De Officiis & Ministeriis, seu functionibus externis Pastoris.

PArte priore, de pulchritudine, virtute & perfectione interiore Pastoris egimus; hâc parte de exteriori est agendum; ut de eo Sponsus queat dicere illud Cant. 4. *Sicut fragmen mali punici, ita gene tuæ, absque eo quod intrinsecus latet. Id est genæ tuæ, seu opera tua exteriora, pulchra sunt, ut cortex mali punici; non minùs atque latentes in anima affectus & virtutes pulchra sunt, veluti purpurea in malo punico latentia grana, suâ gaudent pulchritudine.*

CA-

CAPUT I.

De Ordine Diei Pastoris.

INter adminicula perfectionis pastoralis, non postremum locum obtinet, operum quotidianorum in singulas diei horas ordinata distributio, seu ordo diei constans & stabilis, qui, nisi charitas aut necessitas, aut obedientia, aut animarum zelus aliud postulet, non invertatur, aut perturbetur.

Ordinatam hujusmodi, temporis partitionem, commendat Apostolus 1. Corinth. 4. *Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis: Omnia enim temq̄us habent.* Eccles. 2. Eandem laudat S. Augustinus L. 2. de Ord. Ordo, inquit, *dux est ad Deum; & que à Deo sunt, ordinata sunt.* Eandem quoque S. Gregorius Nazianzenus, S. Laurentius Justinianus, Cassianus & alii plurimùm commendant. Juvat enim, ad temporis pretiosissimi & irrevocabilis

bilis utilem decursum, ne particula boni doni nos praterat: iuvat quoque ad varietatem operum, levandum tedium, & suavius jucundiusque opera ordinaria peragendum. *Sic dies transeat, scribit S. Hieronymus ad Latam, sic nox inveniat laborantem: Orationi lectio, lectioni succedat oratio, breve videbitur tempus, quod tantis operum varietatibus occupatur.*

Cum verò perquam difficile sit, in tanta hominum, aetatum, morum, virium, negotiorum, officiorum & occupationum diversitate, unum omnibus communem ordinem praescribere, quisque eum sibi attemperet & accommodet, necesse est: nos exempli gratiâ nonnullum suggerimus, quem quisque pro beneplacito suo sibi, nullo negotio, aptare valeat.

Septem horis dormisse sat est, juvenique senique: quare qui consuevit horâ decimâ cubitum concedere, surgat horâ quintâ, qui vero hora nonâ, è lecto se procipiat horâ quartâ. Itaque

Hora

Hora 4. Surgitur, & in surrectione, vestitione, lotione & precibus manè recitari solitis, media hora confumitur. Preces hæ quina complectuntur puncta, his versibus expressa: Sis gratus, cor offer, opus dispone futurum: Vita peccatum, subsidiùmque pete: ejusmodi preces ex Palmeto, Horologio sacerdotali, aliisve Libellis facile petentur.

Medio 5. Horaria vel semihoraria meditatio. Præsertim si pridie matutinum cum laudibus recitârit. Aliàs hoc meditationi præmitti vel postponi poterit.

Medio 6. Horæ minores, præparatio ad sacrum.

Hora 6. Sacrum & post illud recollectio.

Hora 7. Legatur caput è sacra Scriptura, si quid obscuri occurrerit, inspiciatur Cornelius à Lapide, Tirinus vel Interpres alius. S. Carolus Borromæus aperto capite & flexis genibus S. Scripturam lectitabat. Legatur

N 5

quo-

quoque capitulum ex Thomade Kempis de imitatione Christi, vel fortuito, vel ordine.

Hora 8. studium Theologiæ moralis, seu casuum conscientia, quod maximè Pastori est necessarium, proinde constanter eidem, saltem unâ horâ, indies incumbendum.

Hora 9. & 10. studium pro concione, aut si ea parata jam sit, licebit studere intelligentiæ Sacræ Scripturæ, Theologiæ, fidei controversiis, Juris Canonico, scientiæ asceticæ seu spirituali; oratoriæ sacræ, in ordine ad conciones. Historiæ sacræ seu vitis, actûque Sanctorum.

Hora 11. prandium.

Hora 12. relaxatio quædam aut colloquium, postea recitatio vesperarum & completorii: litaniarum B. M. V. rosarii, aliarumve precum.

Hora 1. 2. 3. tractantur privata negotis, œconomica & alia; visitantur, infirmi, moribundi, incarcerati, hospitalia & scholæ triviales: instruuntur, patres-

Patresfamilias & Matres, uti & juven-
tus. Reconciliantur discordes, in-
cumbitur in conversionem Hæretico-
rum in Parochia degentium, pauperes
solatio recreantur, aliâve occurrentia
opera bona exercentur.

Hora 4. Matutinum, & laudes pro
die insequente, nisi placeat ea manè
orare.

Hora 5. & 6. studium, veluti manè
hora 9.

Hora 7. Cœna & colloquium.

Hora 8. Litaniæ de omnibus Sanctis.
prælectio meditationis sequentis diei.
Examen conscientia, in quinis con-
sistens punctis: Solve Deo grates, pe-
te lumen, discute mentem: Delicti
veniam posce, malumque fuga Hor-
tantur ad hoc S. Chrysostrmus S. Ber-
nardus, aliique Patres. Præclarè Do-
ctissimus Petrus Blesensis monet; De
instit. Episcop. c. 4. *Redde conscien-
tia tua de quotidianis actibus rationem:
vide si diem & noctem sine cuiusquam
peccati macula transigisti: si minus le-*

gisti & orasti, & scias non modicam esse temporis jacturam, qua in otio & fabulis impenditur. Tu te omnibus exhibe, cogitans te omnium servum; nec tibi sed cunctis genitum te vivere credas, datum indoctis Doctorem; Consolatorem, solatiūque oppressorum, Patrem Orphanorum, Defensorem viduarum & omnibus debitorem. Quæ uti Episcopo pro sua Diocesi; ita Parocho pro parochia sua conveniunt.

Finito examine, breviter se Deo Divisque commendet, & ad quietem se recipiat circa horam 9.

Hoc ordine, methodoque servatis, Pastor, dies vitæ suæ, meritis plenos, in hora mortis reperiet & felicissimum beatæ æternitatis diem aspicere merebitur. Quare: Operamini dum dies est, venit nox quando nemo potest operari. Joan. 9.

C A P U T II.

De accuratone & perfectione operum
Pastoris.

Curator

Curator Animarum studeat omnia & singula totius diei opera, ordinatè, exactè, diligenter, & ferventer peragere; ut impleat illud Eccles. 33. *In omnibus operibus tuis præcellens esto.* Scilicet, præcellens in intentione & executione, præcellens in interno fervore & amore; præcellens in externa accuratione, præcellens in modo, omnibusque reliquis circumstantiis: quemadmodum infinita Dei excellentia, Christi, Magistri & Domini nostri præstantia, vocationis ac statûs Sacerdotalis & Pastoralis dignitas, denique præmii cælestis sublimitas exposcit.

Non exigit Divina Majestas à Parrocho, opera extraordinaria, exotica, aut prodigiosa; sed ut opera quotidiana, à matutino tempore, quo è lecto se proripit, usque ad vesperam, exactè obeat; v. g. sacrificium, orationem, conversationem, Sacramenti cujusdam administrationem: singula tantâ pietate, attentione, circumsp

302 *De accuratione & perfectione*
ctione, devotione, decoro ac mode-
stiâ, quantâ amico, perfectissimè age-
re cupienti, obeunda suaderet; vel
tanquam si opere peracto illico sibi
moriendum foret. Ita orabo, ita co-
medam, aiebat quidam magnus Dei
Servus: veluti Sanctus quispiam aut
Angelus è coelo lapsus illud perageret.
Quod ut assequatur Pastor:

Media adhibeat, accuratione &
perfectione prædictâ operandi: quæ
sunt 1. Accurata, ordinis Diei, quan-
tum licet, observatio. 2. Methodi &
praxis sibi præscriptæ executio. 3.
Dei præsentis viva memoria. 4. Cre-
bra ad Deum, sub ipsa actione, aspi-
ratio, auxilii postulatio & oblatio. 5.
Memoria mortis, iudicii, vitæ bre-
vitatæ, & æternitatæ. *Itâne ageres, si
hanc scires, pro certo, novissimam vitæ
tuæ horam?* Ait S. Bernardus in forma
hon. vit.

Impedimenta perfectè operandi
Pastor removeat. 1. Est *prudentia
carnis*, quæ horret difficilia, sectatur
blanda

blanda; quæ per veram prudentiam
& sapientiam corrigenda; 2. *Levitas*
animi, alia & alia agenda ingerens,
mentem per diversa distrahens, ad o-
mnia vel aliqua festinanter peragen-
da inclinans, ut perveniatur ad alia:
v. g. præproperè decurrere horarium
pensum, ut ad studia, vel negotia ci-
tiùs pertingat. Hoc age, quod agis:
omnia tempus habent; & siquidem
festinandum sit, potiùs in viliori ope-
re, quàm digniore, festina. 3. *Spes*
vana præsentem negligentiam, vel
dilationem, postmodum refarciendi;
cùm tamen actio, semel malè, imper-
fectèque peracta, nunquam possit fie-
ri melior, nec illius omissæ meritum,
ac perditum tempus unquam recupe-
rari queat. 4. *Respectus humanus*, plus
ad homines, quàm ad Deum refle-
cteus. Si adhuc hominibus placerem,
Christi servus non essem, inquit Apo-
stolus ad Gal. c. 1. Quanta cæcitas &
stoliditas, homines, qui respectu Dei
lumbrici & formicæ sunt, plus reve-
reri,

304 *De accuratione & perfectione*
reri, quàm Deum O. M. infinitum?
Quanta stulticia & puerilitas, lucrum
vel damnum modicum, maximo; ter-
renum cœlesti, momentaneum æterno
anteponere?

Quare, ô Pastor! omni studio co-
nare, omnia opera tua, magna & par-
va, bona & adiaphora exactè & per-
fectè, alacriter & hilariter, con-
stanter & perseveranter, cum debi-
tis omnibus supradictis circumstan-
tiis, peragere: quemadmodum Apo-
stolus hortatur Corinthios 1. epist. c.
15. *Fratres mei dilecti, stabiles estote &
immobiles, abundantes in omni opere
Domini semper, scientes quod labor ve-
ster non est inanis in Domino: sed quo
perfectior fuerit, eò Deo accidet gra-
tior, & majorem in cœlo coronam ob-
tinebit: Unusquisque enim propriam
mercedem accipiet, secundum suum la-
borem. 1. Corinth. 3. 8.*

CAPUT III.

De studio Pastoris.

Cùm

CUm Pastor persona sit Deo consecrata; sicut alias actiones, ita & studium ejus, sacrum esse oportet: quod virtus studiositatis ita moderari debet, ut eum, ad diligens studium, otio & languore excusso, excitet; & ut iis scientiis, quibus decet, exclusâ inutilium curiositate, illum applicet. Quibusnam verò scientiis Pastori studendum sit, tum capite primo hujus partis, tum prolixius p. i. c. 2. exposuimus.

Quo verò ordine, ac tempore singula studia tractanda sint, secundum regulas prudentiæ, & rerum exigentiam ipse Pastor definiet. Si hæreat, dubitetve; luminis quidpiam S. Bernardus affundet, Serm. 36 in Cantica hoc tradens monitum: *Observa, quid scire magis priusve oporteat; tempus enim breve est. Ea igitur prius scire, ampliusque curato, que senseris viciniora saluti. Deinde quo ordine, quo fine: sunt namque qui scire volunt, eo tantum fine, ut sciant; & turpis curiositas est. Et sunt*

sunt qui scire volunt, ut sciantur ipsi; & turpis vanitas est. Et sunt qui scire volunt, ut scientiam suam vendant; & turpis questus est. Et sunt quoque qui scire volunt, ut edificent, & charitas est. Et item scire volunt, ut edificentur & prudentia est.

Considerato igitur, perpensoque statu, officio, & indigentia sua, hoc studium eligat, quod magis necessarium, majore cum fructu & utilitate conjunctum; & ut loquitur S. Bernardus, vicinius est salutis aeternae, propriae & alienae. Si fluctuet adhuc & anceps haereat Pastor cui se studio potissimum tradat, regulas bonae electionis applicet: scilicet, quid suaderes optimo amico tuo? Quid egisse te velles in hora mortis, in iudicio, in purgatorio, in aeternitate?

Methodus studendi haec est. I. Purissimam intentionem studiis praefigat: scilicet; ut monet Apostolus ad Titum c. 1. *Ad agnitionem veritatis, quae secundum pietatem est, in spem vitae*
eter-

aterna. Nimirum ad cognitionem, amorem, gloriam & cultum Divinae Majestatis 2. Oratiunculam quandam flexis genibus præmittat: qualis est illa D. Thomæ Aquinatis: *Creator ineffabilis, aut illa: O sapientia aeterna! quæ ex ore altissimi prodiisti, attingens a fine usque ad finem fortiter & disponens omnia suaviter, veni ad docendum nos viam prudentiæ. Verbum Patris æternum & sapientiæ fons effusissime, Domine Jesu Christe, docilitatem mentibus nostris & intelligentiæ lumen infunde, ut feliciter nobis cedant hæc studia, quibus adjuti ad clariorem tui agnitionem, æternæque veritatis; & perfectum amorem Bonitatis tuæ, pervenire possimus. Qui vivis & regnas &c.* deinde subjungatur aspiratio: Tot tibi sint laudes, Jesu, quot grammata scribo, vel lego! 3. Ut docet Suarez Tom. 4. de relig. ex S. Augustino de gratia & lib arbitrio: c. 1. Animus non ita absorbeatur studiis, ut non quandoque ad Deum recurrat; nunc intentionem
reno-

308 *De Officio, seu Horis*
renovando, nunc petendo auxilium,
nunc gratias agendo, pro veritatis in-
telligentia. Atque ut paucis com-
plectamur, Pastor ante studium, inten-
tionem puram præmittat, sub studio
affectus pios & aspirationes misceat;
post studium laborem suum Christo
offerat; ut veram sapientiam & sci-
entiam Sanctorum acquirat: quò S.
Hieronymi documentum serviet:
*Sic stude tanquam semper victurus, sic
vive tanquam semper moriturus.*

CAPUT IV.

De Officio, seu Horis canonicis Pastoris.

Solennis ille publicæ orationis ri-
tus, seu Horæ canonicæ, pen sum
sunt, & officium Sacerdotum atque
Pastorum; ut velex ipso nomine, di-
ligentiam & curam magnam sibi ad-
hibendam esse intelligant, quò debitâ
pietate ac devotione illud persolvant:
quem in finem sequentia perpendere
juverit.

De Authore Officii.

Author

Author hujus officii est Spiritus Sanctus, qui per Ecclesiam, ab ejus initiis, talem precandi methodum concinnavit, tamque sapienter disposuit, ut sive materiam ejus, sive formam, sive finem spectes; nihil vel ad Dei gloriam, melius, vel ad Ecclesiasticorum pietatem excitandam efficacius, vel ad populi devotionem divinius institui valuerit.

De fine Officii.

Officii finis, est gloria Divinæ Majestatis: eâ namque de causa, ad Psalmorum calem, *Gloria Patri*, atrexitur: Deinde intendit Spiritus Sanctus, ut quemadmodum Ecclesia communi sacrificio; ita quoque communi ac publicâ oratione gauderet: quâ & pro beneficiis quotidianis, Numini supremo grates referret, & in necessitatibus publicis subsidium obtineret: publicæ enim, preces, uti Deo gratiores accidunt, sic & facilius impetrant.

De dignitate Officii.

Ea autem est hujus orationis publi-

cæ dignitas & præstantia; ut post divinissimum Sacrificium, munus nullum dignius in Ecclesia reperiatur: si enim illud debitè persolvamus; Numen cœlestè placamus, & ad misericordiam flectimus; Angelorum munus usurpamus, supernam Patriam lætitiâ perfundimus, ac Dæmonum ferociam cohibemus.

De tempore Officii.

Nisi charitas, aut necessitas aliud suadeat, congruo tempore officium exhibendum est, secundum consuetudinem Ecclesiæ, aut virorum spiritualium, inter quos degimus, morem: si enim Domini sæculares, obsequia tempore importuno sibi delata, respuunt; quantò magis Universorum Dominus? Unde S. Severinum Episcopum, per acri ignis purgantis supplicio mulctatum legimus, apud S. Petrum Damiani L. de mirac. quòd, ut aula regis negotiis, per diem, vacaret liberiùs, horas omnes, matutino tempore, recitare sit solitus. Neque etiam

etiam termini temporis ita coarctandi sunt, ut hoc pensum cum festinatione decurrere necesse sit.

De loco Officii.

Quanquam oratio mentalis, æquè ac vocalis, si necessitas instet, ubique locorum institui potest: Daniel enim in lacu leonum, Job in fimeto, Latro in cruce, Petrus & Paulus in carcere preces fudère: locus tamen proprius, si plures simul psallant, est chorus: si verò Pastor privatim horarium pensum persolvat; locus aptus est, vel templum, coram sanctissimo Sacramento, inter Angelos illic Regi suo assistentes, eumque laudantes; vel musæum; vel alia pars honesta Domûs, in qua nihil sit, quod dignitatem tanti muneris offendat.

De situ corporis.

Dum Parochus in choro psallit, situs corporis sit is, quem præscribit Ecclesia, qui que vitæ probatæ Ecclesiasticis in usu est: ibidémque versetur sine ulla singularitatis nota, sine ullo
immo-

immodestia siguo, aut indicio levitatis: at cùm solus ac seorsim precatur, aut genuflexus, si vires corporis ferant, aut stans, quod spiritui Ecclesie conformius est, aut si senium, infirmitas, aut fatigatio gravet, humiliter sedens preces horarias fundat: nam illas persolvere, aut immodestè sedendo, aut in lecto cubando, aut temerè huc illucque discurrendo, signum est, fidei modicissimæ & cordis irreverentissimi, quod Majestatis Divinæ præsentiam nesciat ponderare: si sic Regem aut Episcopum alloqui non audeat, quomodo Numen supremum alloqui non erubescit?

De intentione.

Quemadmodum Pastor seu Sacerdos quilibet, hoc officio fungens, non unam personam sustinet; ita non una sit ejus intentio: nam prout Dei ipsius vicem tenet, ejusque quoddam instrumentum est, ad ejus laudes divino modo celebrandas accedit: ut autem Christi Domini, vel Frater est,
vel

vel membrum, ejus vitâ vivens; ad illius imitationem, Deum supremo cultu venerari intendit, tanquam ejus Filius: ut verò Ecclesiæ Minister est & Legatus, non tantùm ejus nomine; sed etiam præscriptis ab ea verbis, Deo satisfacit, & divina ei beneficia impetrat: eo enim fine, ab Ecclesia instituta est hæc oratio. Denique ut est persona privata, potest publicæ & ab Ecclesia præscriptæ orationi, privatam quoque intentionem adjungere, quâ pro se etiam, Deo, ut summo suo Principi, satisfaciat, eum laudet, colat, & sibi, aliisque, quibus libuerit, divina beneficia impetret. Præter hæc verò harum intentionum, Vide superius p. 1. c. 4. ubi actum est de intentione Pastoris.

De Devotione.

Devotionem plurimùm promovebit, si oraturus, mentem præviâ aliquâ oratione, vel piâ consideratione recolligat: ejusmodi oratio est, quæ incipit: *Aperi Domine os meum, &*

O

passim

passim reperitur in Breviario. Consideratiunculas breves, horario pensio pramittendas suggesti duodenas in Horologio sacerdotali, prater varias intentiones, ibidem reperiendas. *Prusquam incipiatur Officium*, ait S. Bonaventura Tract. de interiore homine c. 1. *prevenire studeas si potes, ut cor ad aliquam devotionem sit aptatum, quando officium inchoatur: ideo enim tam desides & tepidi sumus in Divino Officio, quia ante nos sumus in aliqua devotione excitati, atque ita sicut intravimus frigidi, eximus corde dissoluti. Stude initio cogitationes vagas abjicere, & intende his, que psalluntur; alioquin tumultus earum vix poteris effugere.*

Confert quoque non parum ad devotionem, si verba singula benè proferas: ea non trances, aut dimidies, celeriterque pronuncies; sed integrè distinctè, & appositè ad intelligendum efferas: ad quod multum valet actualis reverentia, ex viva Dei presentis memoria, nata: quis enim Re-

gem

gem verba præcipitando, aut truncando alloqui non veretur?

Juvat etiam inter psallendum eos in anima affectus excitare, quos regius Propheta sentiebat: id est: cum eo laudante, Deum laudare, cum amante, amare; cum deprecante, deprecari; cum humiliante, se deprimere, cum metuente, timere: docet hoc S. Augustinus conc. 9. ad psalmum 30. dum ait. *Et si psalmus orat, orate; si gemit, gemite; si gratulatur, gaudete; si sperat, sperate; si timet, timete: omnia enim, quæ hic conscripta sunt, speculum nostrum sunt.* Hoc si præstiterit Pastor, totum intellectum & affectum ad Deum adorandum applicabit nec ex illis erit, de quibus dictum est: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Matth. 15. 18. Sed potius ex illis, qui psallunt *spiritu*, psallunt & *mente*: *spiritu*, id est voce, quæ in aëre recipitur, & *mente*, ist est, intellectu & voluntate: hâc ratione Choros angelicos æmulabitur.

De attentione

Officium non distractè, & quasi aliud agendo, persolvendum est; sed vel ad verba, vel ad sensum, vel ad Deum attendendo; vel quod perfectius est, ternis hisce attentionibus simul junctis assuescendo; Piissimè Thomas de Kempis de Disc. Claustr. c. 8. *Recordare dilecti tui Domini Jesu, in præsepio jacentis, aut in cruce pendentis, aut in cælo ad dexteram Patris sedentis; tanquam coram eo assisteres, & cantares. Ipse sit in corde tuo, & in labiis tuis, ad pronuntiandum aperte & distinctè verba Spiritus Sancti, cujus ope & arte divinum Officium ordinatum est. Statue Jesum ad dextram, & Mariam ad sinistram, & omnes Sanctos in circuitu eorum. Omnes Fratres tui, sint tanquam Angeli Dei: & cum quibus nunc psallis in terris, spera etiam te cantaturum in cælis.*

Denique mirificè attentionem promovet intelligentia psalmorum, pro qua

qua assequenda, legi potest S. Augustinus in psalmos, Bellarminus, Thomas le Blanc. & alii. Quodsi Pastor hac methodo officium persolverit, miram utilitatem persentiet, & non minùs ex hac ecclesiastica oratione vocali, quàm ex mentali proficiet.

CAPUT V.

De Confessione Pastoris.

ANimarum Curator, peccata expiaturus, conscientia latebras excutiat, & quæ cogitatione, verbo, opere, & omissione, admisit peccata observet aut annotet. Neque prætereant peccata aliena, sibi meritò imputanda; ut quòd corrigenda in subditis, non correxerit, abusus non sustulerit, scandala non amoverit, aliàque hujusmodi.

Neque etiam oblivioni tradat, peccata quodammodo occulta, & ex ignorantia vel inadvertentia culpabili commissa; qualia videntur esse: sa-

O 3

cerdo-

cerdotium & curam animarum, cum scientia non sufficiente, suscipere: habitum & coronam clericalem negligere: sacrificium missæ maximâ festinatione deproperare: turpi se captum amore, ostendere: choreis & tripudiis interesse, cauponas frequentare, cum insigni statûs sacerdotalis nota & contemptu: plura in se sacrificia suscipere, quàm longo tempore valeat persolvere: beneficia Ecclesiastica, sibi pecuniâ procurare: honestæ sustentationi superflua, non pauperibus, sed sæcularibus tribuere, qui non seruiunt, sed noxii sunt altari: curam pastorem, non gregis, sed sui met pascendi causâ adire: vestium sacerdotalium, & vasorum sacrorum tremendo missæ sacrificio seruentium, munditiam negligere: diutiùs, quàm par est, non factâ debitâ provisione, à parochia abesse: pœnitentibus rationabiliter petentibus, nolle aures præbere: rudiores, inter confitendum, non interrogare, nec instruere

ere, nec peccatorum gravitatem declarare; sed levissimas poenitentias ob enormia crimina injungendo, ad ea repetenda animum addere. Doctrina Christianæ explicationem negligere, modum rite sacramenta poenitentiae & Eucharistiae obeundi non docere: licet summa illis incumbat obligatio, tam jure divino (dicente Christo: pascite oves meas) quàm positivo, ex præscripto Concilii Tridentini sess. 5. c. 2. *Ut quovis die festo populum erudiant, datâ Episcopis facultate eos excommunicandi, qui ultra tres menses officio suo defuissent.*

His aliisque peccatis, examinatis & agnitis, dolor eliciendus, pro quo plura motiva adducta sunt p. 1. c. 4. Nunc pro contritione perfecta & intima, nonnulla hoc loci adjicienda, quæ Neoparochi tum pro sua persona, tum pro instructione populi sunt utilissima.

Observandum 1. Quando anima lethali scelere se obstringit, tunc, ut

O 4

loquun-

loquuntur Sancti, tergum Deo obvertit, & faciem ad creaturas convertit, eas amando supra summum Bonum: de quo Deus ipse per Jeremiam conqueritur c. 2. *Verterunt ad me tergum, & non faciem.* E contra, quando anima resipiscit, concepto peccatorum suorum dolore, à creaturis se rursus convertit ad Deum. Quod si ergo per hunc dolorem, tanto affectu ad Deum suum revertitur, ut propriæ utilitatis penitus oblita, unico ac puri amoris studio, reconciliationem desideret, tunc veræ contritionis meretur appellationem; quæ nihil est aliud, quàm dolor ob culpam, plus, quàm omnia mala exosam, atque damnatam, propter Deum, supra omnia, quæcunque amabilia, amatum. O felicem, qui talem unquam in vita sua conceperit dolorem! Ô longè felicior, qui vitam in isto dolore clausit! Talis dolor est summus; quia detestatur peccatum super omnia mala: est purus; quia unice ex Bonitate Dei offensa proce-

procedit; ita quidem, ut eodem pœnitudinis sensu afficeretur Pœnitens, licet nec Cœlum, nec Infernus foret, dicerétque cum Davide: *Tibi soli peccavi!*

Observandum II. Dolorem ejusmodi perfectum, seu contritionem, ut docent Theologi, & imprimis Lessius de 50. Nom. pro fundamento habere amorem Dei super omnia. Deus autem à nobis amari potest, & amandus est, supra omnia creata & creabilia.

1. Propter infinitam naturæ suæ eminentiam supra omnia: quâ dignus est amore & æstimatione supra omnia, absque consideratione beneficiorum ejus: tanta enim est ipsius Majestas, perfectio, excellentia, bonitas, & tam infinitè supra omnes perfectiones, excellentias, & bonitates creatas elevata; ut omnia in ipsius conspectu & comparatione, sint instar nihil. Unde ex eo, quòd ipse sum creatura, debeo ipsi honorem & voluntatem

O s

ante-

anteferre, & præponere lucro totius mundi; & potiùs subire omnia incommoda & tormenta; quàm facere aliquid, etiam minimum, quod sit contra ejus voluntatem: & mecum statuere, infinities melius esse, ipsius voluntatem impleri; quàm omnes homines salvari; imò, quàm totum bonum Angelorum & Hominum conservari.

Itaque debeo infinities pluris æstimare ipsius voluntatem; quàm omne commodum meum, & totius naturæ creatæ, quatenus est bonum naturæ creatæ, idque absque ulla beneficiorum consideratione. Hæc enim obligatio nascitur ex eo, quòd ipsius sum creatura.

2. Deus nobis amandus est, ob plurima sua beneficia, quorum singula infinita sunt æstimationis: propter quæ deberemus illi infinitum amorem, infinitam gratiarum actionem, infinitum obsequium, si præstare possemus; quia ex se digna sunt, infinita
reco-

recognitione & compensatione: Hac beneficia considerantes & præcipuè Deum, ut fontem benignissimum illorum, excitamur ad illum amandum & æstimandum supra omnia, & ad omne obsequium ei præstandum; ad illum honorandum, ad procurandum ejus gloriam, & ad gratias agendas: non secus atque aulicus considerans beneficia à Principe suo accepta, & illum ut authorem & largitorem illorum perpendens, excitatur ad illius amorem & obsequium, ad illum ubique laudandum, ejusque honorem promovendum & defendendum.

Observandum III. Ex supradicta duplici consideratione, nasci contritionem: quemadmodum enim ex duplici illa consideratione, possumus Deum amare supra omnia; ita quoque ex eadem possumus excitare contritionem, quâ de peccato à nobis commisso doleamus, supra omnia.

I. Dolendo de peccato, quatenus est quidam contemptus, vel injuria,

vel inobedientia, vel ingratitude, infinitæ Majestatis & Bonitatis, quam infinitè supra omnia æstimare debemus; absque ulla beneficiorum consideratione. Vel ut est contemptus divini præcepti, divinæque voluntatis, quam supra omnia commoda & incommoda nostra infinitè æstimare & rebus omnibus infinitè debemus præferre.

2. Dolendo de peccato, quatenus est contemptus infiniti Benefactoris, quem propter sua beneficia infinitè æstimare, honorare & diligere deberemus, & infinitam gratitudinem rependere.

PRAXIS CONTRITIONIS.

Ex R. P. Leonardo Lessio.

O Domine Deus meus! Ô summum, æternum & immeasum Bonum meum, infinitè supra omnia bona elevatum! Doleo ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus meis, quòd sanctissimam voluntatem tuam, quòd æquissima præce-

præcepta tua, quæ infinitè amare, & omnibus bonis creatis, omnibus voluptatibus & honoribus infinitè anteponere debebam, toties violaverim, toties parvipenderim, & contempserim.

Et consequenter, quòd tuam infinitam Majestatem illa severissimè præcipientem, infinito amore, honore & obsequio dignissimam, quam infinitè suspicere, æstimare & revereri debebã, toties offenderim, toties spreverim, & injuriã affecerim.

Quòd contempserim tuam omnipotentiam, tuam sapientiam & præsentiam: contempserim tuam misericordiam & justitiam; omnia tua beneficia & promissa, omnes tuas minas & supplicia, tuam amicitiam & benignitatem, tuam passionem & mortem.

Dolor.

Ob hanc causam doleo sanè ex intimis animæ medullis, ex toto corde ex tota virtute mea. Utinam infinitum

O 7

dolo-

dolorem, & infinitam detestationem concipere possem! sicut ipsa peccata infinito dolore & detestatione digna sunt, cum malum sint infinitum.

Propositum emendationis.

Firmiter propono per gratiam tuam, peccata illa confiteri, me emendare, & pœnitentiam pro illis injunctam implere. Firmiter quoque statuo, per ejusdem gratiæ tuæ auxilium, sanctissima præcepta tua semper præ oculis habere, & infinitè supra omnia bona creata aestimare; ita ut millies malim mori, quàm unum ex illis violare.

Deprecatio veniæ & iteratus dolor.

Itaque miserere mei Deus miserere mei, & ignosce mihi. Miserere mei secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam: miserere mei secundum misericordiam tuam naturalem, & secundum misericordiam tuam liberalem.

O Domine Deus meus! doleo quòd

quòd te suum Benefactorem meum,
fontem omnium bonorum meorum;
qui me ex nihilo condidisti, qui me ad
imaginem & similitudinem tuam for-
masti, qui me ad communionem glo-
ria tua, omniumque bonorum & gau-
diorum fecisti; qui me perditum ab
aeterna morte eripuisti & rursus ad a-
ternam vitam destinasti: qui me à cau-
sâ homo factus es, & miseras nostras
subiisti, qui in carne mortali, tot la-
bores & dolores, tot acerbitates &
indignitates, tot probra & contume-
lias tot tormenta & vulnera, denique
crucem & mortem pro me sustinuisti:
propter quæ infinita beneficia, te in-
finitè aestimare, amare, honorare, co-
lere, & omni gratitudine prosequi de-
bebam: doleo, inquam, quòd te to-
ties offenderim, & contempserim,
tua præcepta sanctissima nihili aesti-
mando & violando, quæ tamen vel ex
gratitudine, omnibus rebus creatis
anteponere debebam, quod toties pro
infinite beneficiis, infinitam ingrati-
tudinem, & injuriam rependerim.

Ob

Ob hanc causam doleo ex animo, doleo intimis sensibus, & opto mihi dolorem & detestationem millies majorem, eumque à te millies & millies, humillimè & ex mero amore Tui, flagito. Misere mei Deus meus, misere mei & ignosce mihi: quia tu Deus meus es quia tu summum bonum meum es. Misere mei, creature tuę, vilis abjectę & indignę, misere, misere!

Plures actus attritionis & contritionis, tum de peccatis mortalibus, tum de venialibus, in Horologio Sacerdotali, prolixè videre licet,

CAPUT VI.

De horrendo sacrilegio Pastoris cum conscientia peccati mortalis celebrantis.

TRemendum missę sacrificium in statu peccati lethalis Deo offerre & immaculatum Agnum Dei, Jesum Christum, infinitè purum & sanctum, in cor scelere nefario fœdatum introducere; facinus est adeò horrendum &

& atrox, ut Sacerdotum nullus, nisi
vivâ fide destitutus & semiathens, vel
libidine, aliâve vehementi passione
penitus foret excæcatus, illud patrare
auderet; sed potius toto corpore at-
que omnibus artubus contremisceret,
ac fulmine & tonitru, ipso sacrilegii
momento, ferendum se reformida-
ret Unde veniam postulamus, quod
in hoc Libello ad Pastores, quos omni-
bus virtutibus conspicuos esse oportet,
de hoc gravissimo crimine agamus.
Faxit Deus, ut è millenis Pasto-
ribus, ne vel unus istius furfuris re-
periatur! cùm verò contrarium, prò
dolor! quandoque audiatur, enorme
hoc flagitium non videtur relinquen-
dum esse intactum. Quare radicem
investigemus.

Potissimum, nisi fallor, huic sevis-
simo crimini obnoxii sunt, quos Caco-
demon, Luxurię & concubinariï a-
moris retibus tenet illaqueatos; qui-
bus frequens lapsus & consuetudo
inveterata quandam quasi necessita-
tem

330 *De horrendo sacrilégio*
tem injicit; ita ut nec verè conteran-
tur, nec serium emendationis propo-
situm concipiant; sed in desperatio-
nem quodammodo & in necessitatem
propè ineluctabilem conjiciantur.
Visum sequitur cogitatio, cogitationem
delectatio, delectationem consensus, con-
sensum opus, opus consuetudo, consuetu-
dinem necessitas, necessitatem desperatio,
desperationem damnatio: ait Glossa in
Job.

Accedit, quod Luxuræ vitium, octo
pestiferos effectus generet, quos S.
Gregorius recenset L. 31. moral. c.
17. *De luxuria, inquit, cecitas men-*
tis, inconsideratio, inconstantia, preci-
pitatio, amor sui, odium Dei, affectus
presentis seculi, horror autem vel despe-
ratio futuri generantur. Quatuor pri-
mi afficiunt intellectum, hominem ex-
cæcant, finem considerare non sicut,
& precipitant. Unde non mirum est,
Pastores Luxuriæ deditos & excæca-
tos, concupiscentiisque suis abstractos
& illectos, horrendum hoc sacrile-
gium,

gium, in statu peccati mortalis celebrando, patrare non pertimescere; nam cæci sunt, nec vivæ fidei oculis vident criminis hujus atrocitatem, nec Dei præsentiam, nec districti judicii divini rigorem, nec tormentorum infernalium æternitatem; nec gaudiorum cœlestium, quæ pro voluptatis stilla vendunt, immensitatem & perpetuitatem. Cæcitatem hanc S. Ambrosius exemplo Sodomitarum cæcitate ab Angelis percussorum, & ostium Domûs Iot reperire non valentium, Genes. 19. 11. explicat. *Hic, ait S. Doctor, ostenditur, quia cæca est omnis libido, & quod est ante se non videt.* Indèque accidit, quòd sæpius etiam eodem die vel hora consentiant, cùm enim cæci, præcipites, inconsiderati & inconstantes sint, mox ut objectum delectabile occurrit, abripiuntur, illudque amplectuntur. An non stupendum cæcitatibus hujus exemplum præbet Salomon Rex? Quis enim illo sapientior? quis devotior? sed simul atque Luxuriæ

se

se dedidit; ita mox excæcatus, ita im-
mutatus, ita corruptus fuit; ut ne ve-
st. gium quidem, illius sapientis, de-
votique Salomonis in eo remanserit;
& tanquam homo veri Dei & iudicii
expers, adoravit Astarthen Deam Si-
doniorum, & Chamos Deum Moabi-
tarum, aliosque falsos Deos, quos U-
xores ejus adorabant.

Juvant quoque ad hanc miseriam
& ruinam, prædicti quatuor reliqui
Luxuriz effectus, *amor sui, odium Dei,*
affectus presentis seculi, horror futuri.
Hinc namque omnis affectus rerum
divinarum perit, amore sui & volu-
ptatis nimio, prædominante & affe-
ctus pios elidente: unde nec verbi
divini prædicatio, nec rerum sacra-
rum lectio, nec oratio, nec Sacrame-
ntorum frequentatio sapit, pœnitenti-
am, exhomologesin, aliâque salutis
remedia respuit, & bruti instar, ho-
mo animalis ac carnalis non percipit,
& non gustat ea, quæ sunt spiritûs;
sed mente obscuratâ, & voluntate
saxi

saxi instar induratâ, cæco impetu in voluptates & interitum ruit. *Sicut*, inquit S. Hieronymus, Oseam explicans, *vinum & ebrietas eum, qui biberit, mentis suæ impotem facit; ita & fornicatio & voluptas pervertit sensum, animûmque debilitat, & de rationabili homine, brutum efficit animal.* Et quasi non esset rationis compos, ex mansueto facit iracundum, ex pacifico rixosum, ex quieto contentoque turbatum, & angoribus plenum, ex sincero perfidum, Deique sui ac salutis oblitum. Testis hujus veritatis. Rex David: quis illo mansuetior, quis magis pius, benignûsque erga amicos & inimicos? quis sagacior atque prudentior? vir secundum cor Dei factus, & oculis hominum gratiosus? at quamprimum hoc luxuriæ peccatum in animam ejus intravit, cernis eum ad eò excæcatum, ad eò crudelem, ad eò insensatum & Dei oblitum, ut eadem innocentis Uriæ cum adulterio conjunxerit & annum solidum
in

334 *De horrendo sacrilegio*
in hoc peccato permanerit, nec sen-
tiens offensam Dei, nec animæ suæ
damnum, atque periculum animad-
vertens.

Sed quorsum ista tam prolixè di-
scutimus? ut clarè videamus, Sacer-
dotem aut Pastorem animarum libidi-
ne excœrari, atque indurari, intelle-
ctûque obscurato, ac voluntate corru-
ptâ, voluptatibusque vehementer
abstractâ, & illectâ, in horrendû illud
sacrilegium devolvi, ut missæ tremen-
dum sacrificium instatu peccati lethali
celebrare audeat, & sanctissimum
Jesu Christi corpus & sanguinem ore
& corde polluto sumere non perhor-
rescat. Quàm verò hoc enorme & ter-
ribile scelus sit, utinam oculos aperi-
ret & videret, quisquis ejusmodi fa-
rinæ est Sacerdos. Faxit Divina Bo-
nitas, ut, quam subteximus, considera-
tio & affectus de inferno non nemi-
nem, illuminet, atque emolliat!

CONSIDERATIO

De Inferno;

quâ

Quâ Sacerdotis animus ad dolorem peccatorum disponatur.

Non obiter sed seriò perpende, Anima mea, & vivâ fide apprehende ineffabiles Orci calamitates; quas pro quisquiliis nugis, & voluptatibus fœdis ac momentaneis, tibi accerfis. Expende quânam istic, pro te peccatore, tibi que similibus tormenta præpararit justissimus scelerum vindex Deus. Tu enim, si in peccatis tuis moriari mox à Diabolis abiipieris & carcere profundissimo, omni que horrore plenissimo includeris. Ibi in stagnum sulphureum igne terribili exæstuans demergeris. Ibi inter damnatos, instar lignorum aridorum, in cumulum coniectos ardebis. Ibi fletus & stridor dentium, præ doloris immanitate & impatientia, te divexabit. Ibi Dæmonum horrenda monstra in te deservient: ibi summi in corpore dolores; summa in sensibus omnibus afflictiones, vehementissimè te cruciabunt: ibi in ani-

ma.

ma ex consideratione infiniti damni, & tantorum malorum, præsertim æternitatis (per quam totam, hæc omnia damna & mala, sine ulla mitigatione, durabunt) in comprehensibilis tristitia & desperatio dirissimè, te torquebit. O æternitas in bonis infinitum bonum! O æternitas in malis infinitum malum! O anima mea! cogita quantum malum, quàm horrendum & intolerabile sit, ardere in fornace vel per unum diem? quantum, per annum? quantum, per centum annos? quantum per mille, per centum millia annorum? Quantam tristitiam animo conciperes, si per centum millia annorum ardere deberes? at si accesserit æternitas, supplicium hoc erit infinitè majus, infinitè pejus, & incomparabiliter majorem tristitiam animo tuo pariet. Quanta, obsecro debet esse tristitia illa, quæ incomparabiliter major & gravior est, quàm tristitia, quæ ex incendio centum millium annorum subeundo, conciperetur?

tur? O animamea, quis non perhorrescat ad tanta supplicia? quis non libenter, ut tanta mala evadat, & in securo portu se constituat, voluptates, honores, & divitias hujus mundi contemnat, & arctam salutis viam capessat? quis summam non ducat, fatuitatem, ob res terrenas, & momentaneas, immensi & æterni mali periculo se exponere?

Rego te, Domine, per infinitam bonitatem tuam, illustramentem meam, ut peccati, quod tanta mala meretur, gravitatem clariùs cognoscam, & gratiâ tuâ animum corrobora, ut illud detestari & evitare valeam: ne aliquando in illud miseriarum pelagus infinitum, cum corpore & anima præcipiter: *Ubi vermis eorum non moritur & ignis non exstinguitur, Marci 9. 44. sed fumus tormentorum eorum, ascendet in secula seculorum. Apoc. 14. 11.*

AFFECTUS

Sacerdotis sacrilegi, pœnitentis.

P

Miseri-

Misericordissime Deus, & simul
 iudex ac vindex peccatorum
 justissime, Domine JESU Christe! Ec-
 ce ego sum Sacerdos ille & Pastor o-
 vium à te constitutus; qui toties in
 statu peccati mortalis, ad altare tre-
 mendum accedo, teque, in medio An-
 gelorum, iniquitatem meam maxi-
 mam & summam clementiam tuam
 obstupescantium, agnum immacula-
 tum, corde impuro offero, & ore im-
 mundo sumere audeo.

I. Agnosco & ad pedes crucifixi
 provolutus, ingemiscens fateor; Juda
 fure, proditore, sacrilego, longè sum
 peior & abominabilior: ille enim se-
 mel duntaxat sanctissimum corpus
 tuum ore sacrilego sumpsit: & post
buccellam introivit in eum Sathanas.
 Joan. 13. 17 Ego verò indies ore &
 corde scelesto te sumo; totiesque in
 me intransentem Sathanam suscipio. Ju-
 das fur erat, & oculos habens, ex qui-
 bus pecuniam abstulit: Ego non pe-
 cuniam; sed Dei Filium, mihi inde-
 bitum

bitum, furor & invito Domino, ac repugnante Patre, & Filio, & Spiritu sancto, ulurpo ac sumo, in meam perditionem, ejusque summam ignominiam & displicentiam. Judas proditor fuit & homicida, *tradens sanguinem justum*. Matth. 27. 4. Ego homicida longè deterior: nam quoties manibus pollutis te offerens, & ore impio sumens, trado sanguinem justum? Si igitur Judas Diabolus fuit, juxta illud Christi Joan. 6. 70. *Ex vobis unus Diabolus est*. Quisnam sum ego? nunquid Cacodæmon, & centum Diabolis deterior? Scelestior sum Crucifixoribus tuis, qui semel te, ignorantes cruci affixerunt; ego verò sciens & volens, quoties indignè celebros, toties te denuò, quantum in me est, crucifigo, neco, trucido, annumerorque illis, de quibus Apostolus ait ad Hebr. c. 6. *Crucifigentes sibi metipsis filium Dei & ostentui (seu ludibrio) habentes*. Immanior sum quovis Parricidâ & Matricidâ; quia dum sacri-

legē celebrando & communicando, peccato lethali me obstringo, divinum præceptum tuum sperno, voluntatem sanctam abjicio, sapientiam evertō, justitiam exhibilo, scientiam irrideo, immensitatem contraho, potentiam despicio, bonitatem infinitam proculco; & Dei actione, auxilio & concursu, mihi oblato, in ejus injuriam & contumeliam abutor; & membris meis, tanquam armis, ausu temerario, in ipsum Creatorem meum insurgo. O malitiam & nequitiam, abominandam! O ingratitude & immanitatem non ferendam!

2. O me furem, homicidam, sacrilegum, Parricidam, Deicidam, Judā millies deteriorem! An non mereor, quoties cum conscientia lethalis peccati celebros, ut cum Judā me suspendam, medius crepem, & effundam omnia viscera mea? An non mereor, ut Diabolorum legio integra me possideat, fulmen è cœlo feriat, tonitru percutiat, terra dehiscens velut Core Dathan

Dathan & Abiron vivum absorbeat
 & in infernum me sacrilegum demer-
 gat? An non mereor, ut pro libidine
 & summa temeritate mea, æternos
 Orci cruciatus, flammæ inextingui-
 biles, vermes immortales, tenebras
 exteriores, maledictionem, despera-
 tionem, & damnationem perpetuam
 sustineam? O Deus, revela oculos
 meos, ut videam, & miserrimum
 meum statum cognoscam! *Miserere
 mei Deus, secundum magnam misericor-
 diam tuam!* abyssus abyssum invocat,
 abyssus malitiæ & miseriæ, abyssum
 bonitatis & misericordiæ infinitæ!
*Infixus sum in limo profundi, profun-
 dissime: Iniquitates mee supergressæ
 sunt caput meum, & sicut onus grave
 gravata sunt super me. Psal. 37. respice
 in me & miserere mei! manum porrige
 & eripe me de luto facis.*

Subjungi potest actus doloris & contritionis,
 vel capite quinto proximè præcedenti positus,
 vel immediatè subsequens.

CAPUT VII.

Actus Contritionis à Sacerdote peccati mortalis reo, usurpandus, dum Confessarii copiam habere nequit, & celebrandi necessitas incumbit, ex R. P. Paulo Segneri: cui nonnulla doloris motiva, diverso caractere, interteximus.

Domine Jesu Christe, respice oculis misericordiae tuae, miserum istum peccatorem; & vide quibus in angustiis verser: parte unâ urget necessitas divinum peragendi sacrificium: parte alterâ me agnosco in profundo peccati mei, ac proinde in statu planè omnium miserrimo inimicitiae tuae.

Ego enim perfidus, amicitiam tuam violavi: gratiam tuam divinam sprevi: paternam benevolentiam abjeci: singularem illam mei protectionem sufflaminavi: mandata tua aequissima transilivi: beneficia maxima, malefactis foedis, compensavi: & Bonitatem tuam infinitam, omni honore & amore dignissimam, mortali-
lium

lium ingraticissimus, graviter offendi.

Quâ igitur linguâ ac voce è cœlo evocare te audebo? Quibus manibus audebo tangere, carnem illam purissimam? Cujus in cordis sinum te admittam? An non merito timebo, ne me dehiscens tellus absorbeat? ne me beati Spiritus, qui circumstant, cum ferre tantam temeritatem non possint, precipitem ipsi agant, tanquam novum Luciferum in Inferni abyssum?

Ita sanè: nam peccatis meis mereor, ut omnia in me elementa consurgant, omnia creata in necem meam conspirent quia contra omnium Conditorem rebellavi; omnium Creatorem offendi, læsi, sprevi, & contempsi. Ideoque merui, ut aër me suffocet, fulmen me tangat, tonitru me percutiat, ignis sulphureus, velut Sodomam & Gomorrhâ, in cinerem redigat; mare velut Jonam inobedientem, demergat: tellus, velut Core Dathan & Abiron, vivum deglutiat: equi feroces in mille partes di-

strahāt, mille pestes inficiant, mille laquei strangulent. omnes justi conspuant, omnes peccatores exhibilent, Angeli Custodes deserant: Diaboli cœlo terraque indignum, in momento, secum in Gehennæ barathrum abripiant. Verūm, quid Peccatori huic in angustiis constituto consilii?

Mi Salvator, libenter confessionis balneo sordes meas abstergerem, sed nec hoc mihi concessum est. Aliud proinde mihi non superest, quam ut coram te, me abjiciam, & opem tuam potentissimam, quantā valeo contritione implorem, ut tu in me destruas execrabile hoc peccatum, quod tu tanto odio prosequeris.

Penitus confundor & erubesco, Domine, nec coram sacra ac tremenda Majestate tua, sordibus peccatorum conspurcatus comparere aude-rem, nisi me animarent publicani, meretrices & latrones, quos Diaboli faucibus ereptos, sinibus excipi video boni Pastoris. Ego enim infelix; non homo, sed bestia; non sacerdos,

cerdos, sed sacerdotii profanator, non Pastor, sed lupus, quid feci, dum animam meam miseram lethali peccato obstrinxi? offendi graviter te Patrem amantissimum, me iustar Filii tenerè diligentem; dum sic amantem non redamavi, obedientiam denegavi, monita despexi, pro beneficiis injurias & offensas rependi. Offendi graviter Te Redemptorem meum, tanta pro me facientem & sustinentem, te ipsum & omnia tua mihi donantem; dum omnia hæc nihili feci, passionem renovavi, mortem, quantum in me fuit, denuò inferre non horruì. Offendi enormiter meum supremum Legislatorem, Regem, Principem ac Dominum: dum ejus mandata justissima & sanctissima, obnugas & quisquillas, prævaricatus sum. *O quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lacrymarum; ut fleam die & nocte peccata mea? ut cum Davide, Petro & Magdalena scelera mea deplorem? Sed cum in potestate*

aridi, faxeique cordis mei non sit, im-
brem lacrymarum profundere.

*Da mihi, ô bone Jesu! contritionem
mari non absimilem, tantam enim esse
oportet, quæ ad sœditatem noxarum
mearum eluendam sufficiat. Da mihi
hanc per amorem illum, quo te ipsum
amas, per illos cruciatus, per illa vul-
nera, per illam crucem, quam tulisti
propter me; & non permitte ut te pro-
dam, fida deterior, dum indignus te
sumo; spero hanc gratiam à bonitate
tua infinita, & interim protestor, me ni-
hil desiderare magis, quàm ne te, prout
la re totius mundi offendissem.*

Peccavi, Pater amantissime in cœ-
lum & coram te, ô quàm doleo! ô
quàm erubesco! iniquè egi, Domine
Deus meus, magne & terribilis, &
à mandatis tuis declinavi: sed nunc
delicta mea, supra omnia alia mala,
abominor & summè detestor, quia
iis offendi Te, summum Bonum meum,
quem super omnia diligo. O quid
feci miser, dum peccavi? Egi contra
divinam

divinam Majestatem & omnipotentiam tuam, in omnibus me adjuvantem, conservantem, & sustentantem. Egi contra sapientiam tuam, me, dum impudenter peccarem, aspicientem. Egi contra infinitam Bonitatem tuam, tot donis, bonis, & beneficiis me cumulantem. Egi contra Charitatem tuam, ab aeterno me diligentem. Egi contra misericordiam tuam, toties mihi peccata remittentem; & vindicem justitiae manum, ne me percuteret, cohibentem. Egi contra justitiam tuam, aeterna mihi Inferni tormenta minitantem. Egi contra sanctitatem tuam, omnium virtutum exempla mihi praeberentem. Ideoque meam proterviam, ingratitude, impudentiam, malitiam, & nequitiam maximam damno & execror.

Detestor hoc malum à me admissum, super omne aliud malum: quia illud agnosco esse injuriam gravissimam & inexplicabilem Majestatis tuae infinite; & quia scio, quod tu illud odio quodam im-

menso prosequaris. Ratum proin fixum-
que mihi est, quamprimum potero, no-
xam hanc sacerdoti aperire, & si tua me
gratia iuvat, in hac deinceps voluntate,
& decreto animi immotus perseverabo,
moriendi potius millies, quam denuo pec-
candi. Amen.

Elicito hoc actu pœnitentiæ & doloris: e-
jusmodi Pastori suadeo, ut in Confessarii defe-
ctu, coram Venerabili Sacramento, aut Cruci-
fixo, recitet Confiteor, peccatum Deo confi-
teatur, sibi que pœnitentiam debitam injungat;
nec putet nimis magnam esse, si septem psal-
mos pœnitentiales recitandos, sibi imposuerit;
sed addat eleemosynas, jejunia, aliâque opera
pœnosa & carnis castigationes: memor pœni-
tentiârum olim in Ecclesia injungi solitarum:
quando blasphemus, aut fornicator injungeban-
tur 7. anni pœnitentiæ. Cap. fin. de maled. cap.
prædicandum 22. q. 1. Quod si fornicator esset
Sacerdos, in decimum annum protraheretur
pœnitentiâ; Cap. Presbyter dist. 82. Si cum
filia spirituali; in annum duodecimum, quo ela-
pso, ambo includebantur monasterio, in perpe-
tuum. Cap. si Quis 30. q. 1. & Cap. non debet.
Neque putandum, hanc adeo diuturnam pœni-
tentiâ solùm constituisse intra aliquot oscula
terræ libanda. Injungebantur enim jejunia ri-
gidissima in pane & aqua, non uno die, sed men-
sibus,

sibus, & quidem continuatis, solitudo summa, cilicia, flagra, cinerum conspersio, peregrinationes arduæ, magno numero, psalmodiæ, stationes &c. O quantum distamus ab illis, moderno tempore? unde nec mirum, si toties ac tam facile relabamur.

*De obligatione confidendi
Notandum.*

Concilium Tridentinum sess. 13. c. 7. præscribere; ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere audeat, modo non desit copia Confessarii. Quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque præviâ Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Ac proinde ad evitandum in hoc casu sacrilegium, tria convenienter necesse est. 1. Ut non sit copia confessarii: quæ non esset, si longo itinere, aut alio gravi incommodo esset quærendus: unde non excusatur, qui Ordinarium Confessarium præsentem non habet, si adsit alius idoneus. 2. Ut actu conteratur, pro quo servit actus

contritionis paulò antè adductus, & infra adducendus. 3. *Ut necessitas urgeat*; si v. g. die festo, aliàs populus præcepto, de sacro audiendo, satisfacere nequeat, aut si sacrum omittendo scandalum populo daret, & famæ periculum incurreret; non verò si solùm exiguum stipendium amitteret.

Addit Concilium, præter ternas conditiones dictas, hoc aliud diserendum præceptum: *Quamprimum confiteantur*. Ipso nimirum die, aut intra triduum, aut saltem, ut aliqui docent, antequam iterum sacrificet: quamquam hæc tertia sententia parùm tuta videtur, siquidem tam diu differatur alterum sacrificium, ut pugnet cum præscriptio termino, *quamprimum*.

CAPUT VIII.

De sanctissimo Missæ sacrificio.

ANte omnia Parochus, tanquam certum, indubitatumq; teneat, Sacrificiũ missæ, omniũ operum totius diei esse nobilissimũ ac divinissimum: ut enim

utenim verè asserit piissimus Thomas Kempensis l. 4. c. 5. *Quando Sacerdos celebrat, Deum honorat, Angelos laudat, Ecclesiam edificat, vivos adjuvat, defunctis requiem praestat, & sese omnium bonorum participem efficit. Quare sequentia monita observare conetur.*

Monitum I. Caveat sibi, ne ex consuetudine, aut absque debita preparatione, ad aram tremendam accedat; sed maximam, quam potest, devotione sese disponat. Hortatur ad hoc Concilium Tridentinum sess. 13. c. 7. *Si non licet, ad sacras ulla functiones quempiam accedere, nisi sanctè; certè quò magis sanctitas & divinitas cœlestis hujus Sacramenti viro Christiano comperta est; eò diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia, & sanctitate ad id percipiendum accedat: præsertim cum illa verba plena formidinis apud Apostolum legantur: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Sanè si tentat Deum,*
qui

qui ante orationem, animam suam non preparat; juxta illud Eccli. 18. *Ante orationem prepara animam tuam, ne sis quasi homo, qui tentat Deum*: An non multò magis Deum tentat, qui ad litandum Agnum immaculatum absque preparatione accedit? Atque hinc oriri videtur, quod multi à quotidianis etiam sacris, non evadant perfecti; sed in vitiis & imperfectionibus suis consenescant. *Calcabis olivam, & non ungeris oleo*, ait Micheas c. 6. 11. Frueris dape celesti, & virtutes morésque huic alimonia respondentes haud assequeris.

. Monitum II. Duplici itaque preparatione Pastor se disponat; remota nimirum & propinquâ. Remota consistit in vita ordinata, pia, devota, virtuosa ac Pastore animarum digna. Propinqua verò, in eo, ut animum meditationibus sanctis, precibus & suspiriis amorosis succendat; ut ad desiderium, famem, amorémque celestis alimoniae se excitet; ut ad puritatem,

tem,

tem, contritionem, confessionem, reverentiam, humilitatem, fidem, spem, & charitatem sese disponat.

Ponderet subinde verba S. Ambrosii in præparatione ad missam; quorum singula, peculiarem habent energiam: *Quantâ, Domine Jesu, cordis contritione, & lacrymarum fonte: quantâ reverentiâ & timore: quantâ corporis castitate & puritate istud divinum & cœleste sacrificium est celebrandum; ubi caro tua in veritate sumitur; & sanguis tuus in veritate bibitur: ubi summis imâ conjunguntur: ubi adest præsentia sanctorum Angelorum; ubi tu es Sacerdos & sacrificium mirabiliter & ineffabiliter constitutus? Quis dignè hoc celebrare poterit, nisi tu Deus Omnipotens offerentem feceris dignum?*

Monitum III. Pro meliore dispositione & majori animæ puritate; peccata licet venialia, crebriùs confiteatur. Quod suadet S. Gregorius in 1. Reg. l. 2 c. 1. ubi ait: *Quia sine peccato electi etiam viri esse non possunt,*
quid

quid restat, nisi ut à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacuari quotidie contentur? Nam qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, etsi minima sunt peccata, quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei fructum auferunt, interne saturitatis

Monitum IV. Ante sacrum, dum se præparat: initio legat, si opportuum sit, ac tempus sinat, quinque psalmos ab Ecclesia designatos, cum subjunctis precibus, quos in missali aut diurnali reperiet: quibus absolutis, non nihil meditetur, aut consideret de hoc augustissimo Sacramento, v. g. sententiam aliquam Scripturæ, qualis est: *Caro mea verè est cibus. Hoc est corpus meum. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum: Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret, similisve.* Aut quidpiam de attributis divinis, v. g. immensitatem, infinitatem, omnipotentiam, sapientiam, bonitatem, liberalitatem, charitatem expendat; & suam

suam parvitatem, debilitatem, insipientiam, malitiam, tenacitatem & charitatis defectum, cum iis componat; ac varios fidei, spei, humilitatis, charitatis, admirationis, gratiarum actionis, petitionis affectus subjungat. Aut sumat infra ponendam præparationem ad missam, aliãve ex Horologio Sacerdotali aut aliquem versum psalmi, aut Thomæ Kempensis sententiam nonnullam ruminet. *In meditatione mea exardescet ignis.* Psal 38. ignis, inquam, veræ pietatis, devotionis, fervoris, desiderii, famis, & sitis, atque amoris & charitatis erga hoc divinißimum mysterium.

Monitum V. Pastor sacrificaturus, pro devotione augenda imaginetur sibi locum, pro varietate temporis, in quo sacrificet: v. g. stabulum bethlemiticum, apud Pastores, vel montem calvaria, in quo bonus Pastor animam suam dedit pro ovibus suis. Vel cœnaculum grande, in quo Apostolos, Pastores Pastorum corpore & sanguine

ne

ne suo pavit. Hujusmodi imaginatio pietatem auget ac promovet. Dum vestes sacras induit. Preces consuetas, attentè recitet. Sub sacro ad introitum & Kyrie, cogitet Patres in limbo anhelantes ad Redemptionem, ut Pastor bonus relictis 99. oviculam perditam, quærat: Sub gloria, natum: sub Evangelio prædicantem: sub præfatione Hierosolymam ingredientem: sub elevatione, pro ovibus in cruce morientem; sub communionem, se fidelibus ovibus unientem, easque pascentem, sub Evangelio S. Joannis, venturum Judicem, separaturumque oves ab hœdis. Sacrum verò decorè & nitidè peragat, accuratè servando cæremonias & rubricas, verba non præcipitando, nec ita prolixè celebrando, ut mediam horam multum excedat, nec ita breviter, ut eam non impleat: In tragœdiis tantâ pompâ & majestate agitur: & in mortis Christi representatione tragica, tam properè percurruntur omnia, ut meritò cum Tertulliano interrogare liceat:

ceat: *Sacrificat, an insultat?* L. de resurr. c. 1. meminerit: *quoties hac hostia recolitur, opus nostræ redemptionis exercetur.*

Monitum VI. Post sacrum, mediâ horâ, aut saltem quadrante, in gratiarum actione permaneat & recitato Cantico Trium Puerorum, cum precibus in Missali aut Diurnali positis, in pios affectus erumpat, v. g. Fidei, charitatis, humilitatis, adorationis, gratiarum actionis, oblationis, laudis, ac denique petitionis, aliósque, quos devotio suggeret, non secus ac Principi aut Monarchæ cuiuspiam, domum ejus ingresso exhiberet. Nec statim ad fabulas, aut negotia festinet; hoc enim præstantissimum tempus, quo Dominus noster cum eo manet, non est negligendum: & magna sanè irreverentia, imò contemptus foret, Rege domum tuam intrante, te absque obsequiorum oblatione, exire foras: ostendit, qui secus faxit, se tantidoni æstimationem non habere, &

per-

perinde est, ac vasis, intra quod subtilissimus Spiritus receptus sit, os non obturare, sed sinere, ut nullo fructu exspiret. Hinc est, quod hoc vinum germinans virgines, aliis, non ipsi donum castitatis, & perfectionis majoris conferat, & in quotidiana vini celestis vindemia sitiat; instar illorum qui *calcatis torcularibus sitiunt*, Job. 24. 11. quare cum mora aliqua huic Soli divino se exponat non statim se proripiat, ut ejus radiis sensim illuminetur & caleseat.

Monitum VII. Pastor animarum, tam probam, virtuosam, & exemplarem vitam agat, ut merito quotidie possit ad aram facere. Hortatur ad hoc Doctor Seraphicus S. Bonaventura de præpar. admissam c. 1. quæ verba crebrius perpendenda: *Cum Sacerdos est absque peccato mortali, & in proposito bono, non habens legitimum impedimentum; & non ex reverentia, sed negligentia celebrare omittit; privat Trinitatem laude, & gloria, Angelos letitia,*

titia, peccatores venia, justos subsidio, & grato, in purgatorio existentes, refrigerio, Ecclesiam Christi spirituali beneficio, se ipsum medicina & remedio, contra quotidiana peccata & infirmitates.

Item privat se omnibus provenienti- bus ex sacra communione, quæ sunt pec- catorum remissio, fomitis mitigatio, men- tis illuminatio, interior refectio, Christi & corporis ejus mystici incorporatio, vir- tutum roboratio, contra Diabolum ar- matio, fidei certitudo, spei elevatio, cha- ritatis excitatio, devotionis augmentatio, & Angelorum convivatio.

Item non complet sibi injunctum ma- gna dignitatis obsequium, nec officium exercet debita servitutis Dei: & tamen scriptum est: *Maledictus, qui facit opus Dei negligenter. Jerem. 48.* Item con- temnit Christi præceptum de observantia hujus Sacramenti: ideo Christus com- minatur: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c.*

Ultimò quantum est in se, evacuat di- vinum cultum, & latriam Creatori de- bitam,

360 *De Sanctissimo*
bitam, ingratus de beneficiis: Unde di-
citur in Numeris c. 9. Si quis mundus
est (scilicet à peccati mortali) & in-
itinere non fuerit (scilicet aliter impe-
ditus) & non fecerit phase, anima illa de
populo suo exterminabitur, quia sacrifi-
cium non obtulit Domino in tempore suo.

Ergo quantum potes, toto conatu, per
exercitium boni operis, lacrymarum
contritionem & devotionis flammam ex-
pelle à te omnem teporem, & negligentiam;
Hæc S. Doctor Seraphicus.

CAPUT IX.

Preparatio Pastoris ad SS. Missæ
Sacrificium.

Accedat ad Christum Eucharisti-
cum, tanquam Pastor secunda-
rius & substitutus, ad Pastorem pri-
mariū & Principem Pastorum, vir-
tutesque pastorales ab eo flagitet.

Actus fidei.

Tu es, Domine JESU, Pastor bonus,
Pastor cœlestis ac divinus, omnes bo-
ni Pastoris virtutes & qualitates,
modo

custodiam, ne Lupus a vernalis quam-
 piam de manu mea rapiat: dabis do-
 ctrinam & lucem, ut eas illuminem ac
 doceam; dabis virtutes necessarias &
 vitæ sanctimoniam, quâ eas pascam &
 ædificem; ut quasi *inter oves irratio-
 nales, rationalis Pastor, & Angelus in-
 ter homines esse merear.* S. Chryso-
 stomus.

Actus charitatis.

O Pastor æterne! qui oves tuas Pe-
 tro commissurus, interrogasti eum:
Petre diligis me, & diligis me plus his?
 & ille respondit, *Domine tu scis, quia
 amo te;* tūque ei oves & agnos tuos
 pascendos, regendosque commisisti
 dicens: *Pasce agnos meos, pasce oves
 meas,* indicans Pastori animarum ante
 omnia, necessariam esse eximiam
 charitatem; ex qua reliqua omnia,
 munera, & charismata pastoralia ore-
 rentur. Constituisti, o Domine! me
 quoque Parochum nonnullarum ovi-
 um tuarum; at charitatem ad eas pa-
 scendas mihi deesse comperio: Quare
 ad

ad te Pastorem bonum, in SS. Sacramento reconditum venio, ut verâ sincerâ & apostolicâ charitate præcordiamea succendas, *Diligam te fortitudo mea!* diligam te, pulchritudo mea! diligam te, ô Bonitas! ô Sanctitas! ô infinita Majestas! & si non satis te diligo; ut te jubes diligi; *da quod jubes & jube quod vis.* Venio ad te velut ad fornacem amoris infiniti: ut frigus pectoris mei depellas, gelu teporis dissolvas & magis magisque in amore tui calefacias & inflammes; ut haustum à te calorem dilectionis, in oves mihi commissas reflectere valeam. Hâc spe & fiduciâ nixus & inenarrabili bonitate & charitate tuâ fretus petitiones sequentes a usim proponere, & dotes pastorales enixè flagitare.

Petitio I.

O Domine, Pastor animarum nostrarû zelosissime! officium primum, ad quod charitas Pastorem impellit, est, oves agnoscere; ut eas compellere & melius curare valeat Quàm

Q 2

præ-

præclarè hoc tu præstas, ô Pastor optime? ais enim: *Ego sum Pastor bonus & cognosco meas, & cognoscunt me mee.* Joan. 10. Quare instanter obsecro, ut in hoc sanctissimo Sacramento, quod intimè sumere desidero, oculos mentis meæ aperias, & intelligentiæ lumen affundas; ut oves à te mihi commissas probè cognoscere, abditos animi recessus penetrare, vitiorum, passionum, & habituum pravorum latibula percutari queam, quo eas meliùs instruere, monere, curare & ad salutem æternam dirigere valeam.

Petitio II.

O Jesu amantissime! alterum Pastoris officium, ad quod charitas movet; est, *oves educere* (Joan. 10.) ad pascua meliora; & ad prata herbis, floribus, & pabulo salubriore, instructa dirigere. O quàm bellè hoc munus implet, Pastor verè bone! Tu enim oves tuas ad præstantissima verbi divini & Sacramentorum pascua edu-
cis,

cis, & nobilissimo corporis & sanguinis tui pabulo reficis. Obtestor te, ô Pastor fidelissime! me hodie ad altare tuum accedentem, ita pabulo divino pasce & impingua; ut charitate succensus, ego quoque oves meas, tam verbo Dei, quàm Sacramentis dignè pascere & refocillare valeam.

Peritio III.

O Salvator benignissime! tertium Pastoris officium est, oves præire: nam *ante oves suas vadit; & oves illum sequuntur.* Joan. 10. Quàm exactè tu, ô Pastor bone! id exequeris? quàm illustria humilitatis, castitatis, patientiæ, charitatis, & omnigenæ perfectionis exempla præbes; & quàm multi te præeuntem strenuè insequuntur? Obsecro Domine, hâc sacramenti sumptione, ita me corrobora; ut & ego, à sequela tua, nunquam deficiam; virtutum tuarum heroicarum vestigiis insistam; & sequar te, quocunque ieris; sive in montem calvariæ & locum passionis; sive in hortum

Getsemani & vallem humilitatis, contemptus & depressionis; ut & ego, juxta monitum Apostoli tui ad Titum Cretæ Episcopum (c. 2.) *In omnibus meipsum præbeam exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate; & oves mea me præeuntem alacriter sequantur.*

Petitio IV.

O Redemptor dilectissime! Quartum Pastoris officium est; ut lupos, serpentes, omniâque ovibus damnosa ac noxia fuget & arceat: An non tu, ô Jesu! hoc charitatis munus egregiè exercuisti, quando falsos Prophetas, Hæreticos, Seductores, *in vestimentis ovium venientes, intrinsicus autem lupos rapaces, ab ovibus tuis proscriptisti?* Rogote, Pastor bone, quàm demississimè; ut in hac synaxi sacra, ad quam me præparo, tantâ me fortitudine & constantiâ robores; ut Hæreticos, seductores, corruptores, & perversores ovium tuarum, generoso animo arceam & expellam; ne ulla ovium

vium mihi à te commissarum inficiatur & pereat.

Petio V.

O Conservator amabilissime! quintum Pastoris officium, ad quod Charitas inducit, est; ut agnos tenerè foveat & pascat; oves infirmas consolidet, ægrotas sanet, contractas alliget, & errantes in semitam rectam reducat. Quàm abundè, ô Jesu amantissime! hæc omnia ovibus tuis præstas? quemadmodum Isaias Propheeta dudum antè de te vaticinatus c. 40. *Sicut Pastor gregem suum pascet; in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit; foetas ipse portabit.* O Pastor ardentissimæ charitatis! in hoc Sacramento amoris, quod percipere intendo, hanc mihi gratiam præsta: hanc charitatem impertire: ut exemplo tuo, oves mihi commissas magnâ providentiâ, vigilantia, & suavitate foveam: famelicas pascam, ægras sanem, vulneratas alligem, errantes reducam: Ne mihi, meique similibus,

Q 4

in

in hora mortis & in illa die tremenda cum maximâ mei confusione oggeras illud Prophetæ Ezech. 34. *Quod infirmum fuit non consolidastis: quod ægrotum, non sanastis; quod confractum non alligastis, & quod abjectum, non reduxistis; quod perierat, non quasivistis: Propterea, Pastores, audite verbum Domini: Hac dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super Pastores, requiram gregem meum, de manu eorum.*

Petitio VI.

O Creator altissime! Sextum Pastoris officium, ad quod charitas provocat; est gregi suo assiduè invigilare: quemadmodum Pastores, tensescente, etiam noctu vigilabant, & Angelum, ortum tuum nuntiantem videre & audire meruerunt. O Jesu Pastor vigilantissime! quantâ sollicitudine gregi tuo invigilas, ne ex eo quenquam perdas. Oro atque obtestor te, in hac sacra communionem, ita me refice, excita, & somnum, torporemque discute; ut magnâ diligentiam gregi

gregi meo invigilem ; verèque cum Jacob dicere valeam : *diu noctùque astu urebar & gelu, fugiebátque somnus ab oculis meis.* Gen. 31. Atque ex eo id consequar ; ut in iudicio tremendo dicere tecum possim : *Quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quenquam, qui meâ negligentia, Lupo infernali, in prædam cesserit.*

Petitio VII.

O Servator & amator dilectissime, septimum Pastoris officium, ad quod charitas eximia movet, est, ut pro tuendis ovibus, vitam ipsam periculo exponere non recuset : *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Joan. 10. O quàm luculentè officium hoc, Pastor supreme, explevisti ! quanto charitatis excessu, pro ovibus tuis animam posuisti, quando pro eis in crucis patibulo, mortem subire dignatus es ? O mysterium fidei ! ô Sacramentum amoris ! ad quod modò anhele & propero ; roborame, conforta me ; timidum & pusillanimum, patien-

Q 5

patien-

patientia, fortitudine, constantia & charitatis virtute, ita muni; ut tempore persecutionis, pestis, vel hostis, non fugiam, ut mercenarius, ovesque meas deseram; sed cum Sanctis Apostolis, uti & S. Athanasio, Chrysolostomo, Basilio, Ambrosio, Carolo Borromeo, aliisque innumeris Pastoribus bonis, vitam ponere & sanguinem profunderem sim paratus.

Petitio ultima.

Sponse animarum castissime, & dilectissime: quoniam omnium munerum, donorumque pastoralium praedictorum, causa, origo, & fons est sincera & fervens charitas; e qua velut rivuli, omnia illa scaturiunt; per sacrosancta vulnera tua, & per ardentissimum tuum erga nos amorem, oro atque obtestor te, o amor meus & omnia! ut in hoc sanctissimo altaris Sacramento, ad quod me preparo & accingo, pectori meo eximium tui, proximique amorem inferas, quo intimè amem te, propter te; & fideles
mihî.

mihî à te commissos propter te, in te,
& ad te; & quidem amore tam vali-
do; ut nullum laborem refugiam, nul-
lum vitæ periculum pertimescam :
*Amor enim in eo, qui pascit oves, in tam
magnum debet crescere spiritualem a-
morem; ut vincat etiam mortis natura-
lem timorem.* S. Aug. hîc Tract. 123.

CAPUT X.

*Gratiarum actio post sacrum, à Pastore
animarum, Christo Pastori bono
reddenda.*

1. *Affectus fidei.*

O Pastor bone ! Dominus meus
& Deus meus ! quanta est Boni-
tas tua ? quanta misericordia & be-
neficentia tua ? Verè *in tempore oppor-
tuno aperis tu manum tuam, & imples
omne animal benedictione* : atque etiam
me indignissimum famulum tuum,
corpore tuo & sanguine tuo implere
& satiare dignatus es : Credo Domi-
ne hoc & omnia fidei nostræ mysteria,
propter infinitam tuam revelantis au-
thori-

thoritatem: credo Domine, credo, adjuva incredulitatem meam, & benedictionem cœlestem mihi elargire.

2. *Affectus humilitatis.*

Sed unde hoc mihi, ô Domine, ut immensa Majestas tua ad me veniat? rectitudo & æquitas ad iniquitatem; veritas ad vanitatem; ad immunditiam, summa puritas? Tu Domine vere bonus, ego malus; tu pius, ego impius; tu sanctus, ego miser; tu lux, ego cœcus; tu vita, ego mortuus; tu medicina, ego infirmus; tu gaudium, ego tristitia, tu summa veritas; ego universa vanitas, ut omnis homo vivens. *Quid igitur, ô creator, dicam? Factura tua sum, opus manuum tuarum ne despicias, vulnera manuum tuarum, precor, ut aspicias.* S. Aug. Soliloq. c. 2.

3. *Affectus gratitudinis.*

Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Agnosco infinitam liberalitatem tuam, quâ te ipsum mihi dare dignatus

gnatus

gnatus es: æternam amplector charitatem, quã me prosequeris, & omni possibili devotione medullitus gratias ego. In compensationem & gratiarum actionem æternam, me meaque omnia, atque omnium Sanctorum tuorum sancta desideria, sacrificia laudis & obsequia tibi in unione infinitorum meritum tuorum offero.

4. Affectus spei.

Quid nunc non sperem à te Domine, qui me velut amicus amicum, velut Rex servum, velut Dives pauperculum visitare dignatus es? Qui te ipsum, qui divinitatem & humanitatem tuam, cum omnibus thesauris tuis infinitis, mihi dare dignatus es, quid negare poteris? Tu cibus es, pasce me: lux es, illumina me: Thaumaturgus es, tange & sana me: puritas es, sanctifica me: veritas es, confirma me: Nam panis hic azymus, cibus verus & sincerus, per speciem & sacramentum, nos tactu sanctificat, fide illuminat, veritate Christi confirmat. S. Cyprianus Serm. de cœna Domin.

5. Affectus desiderii charitatis.

O Amator hominum, propter nimiam charitatem tuam, quâ non solum pro ovibus tuis animam ponere; sed etiam corpore & sanguine tuo easdem pascere dignaris; amo te, & magis atque magis amare te desidero. Quis mihi det, o Deus! omnium hominum corda, ut te omnibus iis & in omnibus amem ac unicè diligam? Quis mihi tribuat Seraphinorum flagrantissimum ardorem, ut eo te complectar? O cor dulcissimum & amoroissimum Mariæ Virginis! ô si tu meum esses, ut ad modum & mensuram tuam, amare possem Jesum filium tunc dilectum! O si haberem amorem similem, quo suavissimè arsit ter benedicta tua, mi Jesu, anima; ut ineffabilem amorem tuum compensare liceret! Verùm cum ea mihi desint, saltem, quales, quales, cordis mei amores ne asperneris.

6. Affectus amoris multiplicis.

O Sanctissime, & dilectissime Domine

mine

mine Deus Creator meus, Conservator meus, Redemptor meus, Pater meus; à quo sum & habeo, quidquid habeo: amo te ex toto corde & ex tota anima, atque ex omnibus viribus meis; quia tu es summum Bonum: id est Spiritus sublimissimus, optimus, maximus, sempiternus: potentissimus & benignissimus, misericordissimus & justissimus, pulcherrimus, simplicissimus & perfectissimus: ex quo omnia, per quem omnia, propter quæ omnia. S. Aug. L. i. conf. c. 4.

O mi Deus, ex tota mente & ex tota fortitudine te diligo: quia tu es incomprehensibilis Bonitas, inscrutabilis sapientia; inaccessibleis altitudo & eminentia: & quidem 1. Amo te *amore* appretiationis & excellentia: omnibus enim creatis infinitè te præfero, omnibus libens propter te renuncio; plus quàm propriam salutem, honorem, vitam, te æstimo: gratiam tuam & beneplacitum tuum omnibus comodis meis & cunctis mundi

di

di thesauris, longissimè antepono.

2. Amo te, Deus meus *amore complacentia*; quo in te, tuisque eminentissimis perfectionibus sumè mihi complacito. Placet mihi ineffabilis latitudo in tua charitate: delectat me infinita longitudo, in tua æternitate; recreat me simplicissima puritas, in tua sanctitate; mirificè afficit, absoluta immensitas, in tua magnitudine, caligo lucidissima, solitudo abundantissima, simplicitas perfectissima, tibi & Beatis omnibus paradisos & cælum, æterna vita, æterna requies, æterna beatitudo, & omnium bonorum infinita plenitudo.

3. Amo te, mi Deus, ex toto corde, *amore unionis*: tibi que quantum possibile est, memoria, intellectu & voluntate, affectu & amore adherere & uniri desidero: *Amor enim est unio amantis cum amato*, S. Dionys. Areop. Ô beata unio! Ô divina unio! Ô felicissima unio! *Quid mihi est in cælo & à te quid volui super terram?* O Deus
cordis

cordis mei & pars mea Deus in æternum!

4. Amo te, mi Deus, ex toto corde, amore gaudii; gaudens de tua præsentia, & omnibus bonis tuis tibi propriis: gaudeo de infinita perfectione, beatitudine & amabilitate tua, & de omni gloria, tibi à creaturis tuis unquam reddita, aut possibili reddi. Gaudeat mundus in honoribus, divitiis & voluptatibus fluxis & vanis: Ego autem in Domino gaudebo & exultabo in Deo & Jesu meo. Habac. c. 3.

5. Amo te, mi Deus, ex toto corde, amore desiderii, quo te summum bonum meum, unicéque à me amatum habere & possidere desidero. Amor inhians habere, quod amatur, desiderium est. S. Aug. L. 4. de Civit. Unde cum Apostolo: Cupio dissolvi & esse cum Christo. Phil. c. 1. ut in æternum, te fruar, te habeam, te possideam, & nunquam à te separer.

6. Amo te, mi Deus, ex toto corde, amore contritionis: amore enim tui doleo

doleo de omnibus peccatis, tam meis, quam alienis, præteritis, præsentibus & futuris; eò quòd offensæ sint tui nominis tam sancti, tam boni & excellentis; eò quòd accidant contra voluntatem tuam & gustum tuum; omnesque offensas tuas cessare, ex puro amore tui, desidero; iisque sanctitatem omnem in omnibus succedere exopto; ut omnipossibili modo, laudetur & glorificetur sanctissimum nomen tuum in sæcula!

7. Amo te, mi Deus, ex toto corde *amore conformationis*; quo voluntas mea in tuam transformetur & commutetur, ita ut non duæ; sed una quoddammodo sit voluntas movens, scilicet divina, & mea sit solùm exequens. Volo amore tui voluntatem tuam exequi, in omni tempore, in omni loco, in omni occasione; in prosperis & adversis; in vita & in morte; in tempore & in æternitate. *Docere me facere voluntatem tuam.* Ego enim volo, amore tui, semper voluntati tuæ

con-

conformis vivere: ac propterea, ad servanda præcepta tua, & Ecclesiæ tuæ, quin & consilia Evangelica, proposita, & inspirationes, me resolvo: id unum te rogans, ut gratiam efficacem mihi dare digneris, ad quàm perfectissimè ea exequenda, purè ob majorem gustum tuum, gaudium, delectationem, amorem, & gloriam.

8. Amo te, Deus meus, ex toto corde, *amore oblationis*, quo me ipsum tibi, quantus quantus sum, offero, dedico, confecto; idque amore tui, cum anima & corpore, cum membris, potentiis & sensibus, cum imaginationibus, cogitationibus, & affectibus, cum verbis, operibus, & conatibus, cum inclinationibus bonis, cessationibus & omissionibus, in odorem suavitatis, ac intimè, unicèque propter te, ut perpetuum sim tibi holocaustum; ut cor tuum divinissimum, semper omni possibili modo recreem, exhilarem & glorificem.

9. Amo te, Deus meus, ex toto corde

corde *amore congratulationis*, quo tibi ex animo gratulor de infinitis tuis excellentiis. Congratulor tibi Domine, quod sis primum esse, independens ab omni esse. Congratulor quod sis illimitatus in esse, quia es omne esse: illimitatus in tempore, quia es æternus; illimitatus in loco, quia es immensus. Collator te esse Deum unum in unitate essentia & trinum in Trinitate Personarum. Congaudeo Tecum Pater æterne, quod pro Filio habeas Verbum æternum. Collator tibi Verbum æternum, quod pro Patre habeas Patrem æternum. Congratulor Tibi sanctissime Spiritus, te procedere à Patre & Filio tanquam ab uno principio: nec non unam personam in alia, & omnes in qualibet, & quamlibet in omnibus, gaudere quâdam felicitate perpetuâ, infinito gaudio, & beatitudine sempiternâ

10. Amo te, Deus meus, ex toto corde, *amore pacis*, quo triplici unione conjungar. 1. Mecum, appetitum
sen-

fenſitivum, rationali perfectè ſubjiciendo. 2. Cum Deo, omnia quæ ago ad unum (Deum) referendo. 3. Cum proximo; in rebus convenientibus, cum voluntate ejus me conformando. O Domine *inquietum eſt cor noſtrum, niſi requieſcat in Te.* Requieſcens autem in te, pace gaudet & tranquillitate. Itaque amo te, & in te, tanquam perfectivo meo ſummo, requieſco. Requieſcit in te intellectus meus, tanquam in prima & ſumma veritate, ejus perfectivâ. Requieſcit in te voluntas mea, tanquam in prima & ſumma bonitate illius perfectivâ. Requieſcit in te memoria mea, veluti in prima & ſumma felicitate, ipſius perfectivâ. Requieſcit in te anima mea, tanquam in bono infinito, infinitè perfectò, in omni perfectionis genere, ſolo ac ſummo ejus, perfectivo? O ſummum bonum! quid extra te deſidero? O ſummum gaudium meum! à te quid volui ſuper terram? O Deus meus & omnia!

II. Amo

11. Amo te, Deus meus, ex toto corde, amore odii mei ipsius, odio sancto, à te Sancto sanctorum ad eò commendato, qui amat animam suam, perdet eam; qui odit animam suam, in vitam eternam custodit eam. Joan 12. Igitur amare se, est odisse se; amare Deum, est odisse seipsum, se scilicet peccatorem & peccata, & concupiscentias, & fomitem in peccatum inclinantem: Si enim te amo, peccatum tibi contrarium odi, veluti amans lucem, tenebras odio prosequitur. O odium sanctum! odium benedictum, sancti amoris comes indissolubilis! *Beata mens, quam sibi totam vindicavit, sapor boni & odium mali.* S. Bernard. Ex hoc amore, seu potius odio sancto, cum gratia tua, quodcunque peccatum & eius umbram detestabor: in tribulationibus & angustiis, veluti peccatorum pœnis, gaudebo: mortificationi internæ & externæ operam dabo, ut oderim me & amem te perfectâ dilectione.

12. Amo

12. Amo te, Deus meus, ex toto corde, *amore benevolentia*, quo tibi omne bonum intrinsecum & extrinsecum volo, cupio & exopto: infinitas perfectiones tuas tibi faveo; & gloriam ac honorem ab omnibus creaturis tibi deferri aveo. Faveo tibi, gaudeo & exulto, de attributis tuis intrinsecis, quæ ab æterno habuisti, ut sunt bonitas, sapientia, omnipotentia, immensitas, æternitas, incorruptibilitas, immortalitas &c. & singulorum æternitas, immensitas & infinitas. Volo, faveo & opto, tibi, omnes laudes, adorationes, honores, amores, gratiarum actiones, sacrificia, & obsequia, quæ unquam elicita sunt, eliciuntur & elicientur, à Spiritibus Angelicis & Beatis animabus ac Electis tuis, in cælo, purgatorio & terra: atque ex intimo corde desidero, ut plura semper & plura, cum majori & majori perfectione eliciantur, ad majorem gustum & gloriam tuam; Patris & Filii & Spiritûs sancti, Amen.

Coro-

O Sanctissima Trinitas! omnibus
 predictis amoribus, ex toto corde te
 diligo, omni cuicumque alteri amo-
 ri renuntio, divinum tantum amo-
 rem cupio, qui me in omnibus move-
 at, gubernet ac dirigat. Et ne forte
 errem aut mentiar asserens, quod sic
 te diligam; mentem meam explico,
 quod dum, *amo*, dico; si fortè non a-
 mo, *amare desidero*, intelligam; & si
 nec fortè, *verè desiderem* te amare,
 cum media amandi serió non adhibe-
 am; saltem *desiderium desiderii* me ha-
 bere contester. Ut autem verè desi-
 derem, verèque te ex corde toto a-
 mem, Domine, ut jubes te diligi: Da
 quod jubes & jube quod vis: concede
 mihi gratiam efficacem, pro viribus
 media omnia adhibendi, ut summâ
 cum intensione, maximâ continua-
 tione, & multitudine actuum copiosâ
 quoties spiro & respiro, vigilo &
 dormio, Te diligam, amorémque
 meum cum amore Seraphinorum, B.
 Virginis

Virginis & JESU Redemptoris mei,
conjungā & uniam, ac propter amorē
hunc vitas millenas, si haberem, pro-
fundere, omnia martyria sufferre, ex
animo desiderem; ad laudem, gloriam
& gustum tuum, maximum, sempiter-
num. Amen.

Petitio Benedictionis.

Benedic me, pie Jesu, cum Patre &
Spiritu sancto, omni benedictione
cœlesti; ut secundum te vivam, imi-
tatione vitæ, in te moriar, participa-
tione gratiæ; per te coroner, commu-
nicatione gloriæ. Amen

C A P U T XI.*De concionibus Pastoris.*

Quilibet Parochus sibi persua-
deat, unam è præcipuis functio-
nibus suis esse, animas sibi commissas,
verbo divino pascere, panem vitæ eis
frangere, præceptorum observatio-
nem inculcare, à vitiis retrahere, ad
virtutes impellere, cæteraque ad salu-
tem pertinentia rudes edocere: Au-

R

diat

cliat Isaiam monentem: *Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam & annuntia populo meo scelera eorum.* c. 58.
 Et Apostolum: *Predica verbum, in sa opportune, importune.* 2. Tim. 4.

Concio autem à S. Francisco Saleffio ita definitur: *Est publicatio & declaratio divina voluntatis, facta hominibus, per eum, qui legitime missus est, ad animas docendas & permovendas ad serviendum Deo in hac vita, ut in altera salvi fiant.* Hunc igitur finem Concionator semper ante oculos habeat: cum enim locum Christi teneat, idem utriusque finis esse debet, scilicet, salus animarum. Declarat id præclare Cardinalis Bellarminus, concionatorumque instruit, & concionandi præxin proponit, tenore sequenti, in manuscripto, teste Lancicio, opusc. 13.

I. Finis Christiani Concionatoris esse debet, docere fideliter, quæ populum oporteat vel deceat scire ex divina doctrina, & simul movere ad virtutes consequendas & vitia fugi-
 enda

enda. Quare necesse est, ut qui utiliter concionari desiderat, primum omnium sibi præfigat scopum, quò dirigat totam concionem suam & singulas ejus partes: ut exempli gratiâ, dicere debet apud se: Evangelium hodiernû hortatur ad pœnitentiam, volo igitur, Deo juvante, operum dare, ut in animis Auditorum ingenerem desiderium veræ pœnitentiæ, ac propterea colligam rationes, testimonia, exempla & alia quæ ad hunc finem juvabunt. Pari ratione debet examinare singulas partes suæ concionis, & videre an ad finem propositum faciant. Hinc enim multi, non modo non utiliter, sed cum periculo animarum suarum concionantur; qui nullum sibi finem proponunt, nisi consumendi unam horam dicendo, aut certè argutis sententiis, & varietate rerum ac verborum detinendi Auditores. Isti ut finem verû non habent propositum; ita etiam non assequuntur, licet multum fatigentur & sudent.

R 2

II. Ad

II. Ad docendum, qui est unus ex finibus Concionatoris, non satis est, de singulis Evangelii vocibus aliquid dicere, vel ex singulis, conceptus, ut vocant, elicere, ut quidam faciunt, qui non verbum Dei, sed verba prædicant: sed necesse est verum, germanum, & literalem sensum eruere, & inde dogmata fidei confirmare, vel præcepta vivendi tradere; atque id docere, quod Spiritus Sanctus, per illa verba docere voluit; id enim est verè, populum pascere & instruere verbo Dei.

III. Ad movendum ad studiũ virtutum, qui est alter finis Concionatoris; non satis est, irasci in peccatores & vociferari: inanes enim clamores terrent aliquando simpliciores, sed ridentur à sapientioribus, & certè in neutris solidum fructum operantur. Itaque oporteret veris rationibus, quæ ducuntur à testimoniis divinis, à causis & effectis rerum, de quibus agitur, ab exemplis & apposis similitudini.

dinibus, convincere primùm mentes Auditorum, ut fateri cogantur, ita esse vivendum, ut Concionator dicit: ac tum demum verborum copiâ, & efficaciâ sententiarum, & variis exclamationibus impellendæ sunt, ut velint serîò id, quod velle se debere cognoverunt.

IV. Tria sunt necessaria ad fines prædictos consequendos: Zelus Dei, sive fervoris ac spiritûs vehementia, Sapientia & Eloquentia. Quæ tria significata sunt linguis igneis, quæ super Apostolos apparuerunt, cùm à Deo creati sunt primi Evangelici Prædicatores. Ardor ignis, zelum, splendor sapientiam, forma linguæ, eloquentiam designabat. Eloquentia sine charitate & sapientia, est cymbalum tinniens & inanis garrulitas: sapientia & eloquentia sine charitate, res est planè humana & mortua: charitas sine sapientia & eloquentia, est instar viri fortis, sed inermis.

V. Ad zelum seu spiritum hauriendum,

R 3

dum,

dum, cui potissimum studere debet Christianus orator, nihil prodest magis, quam oratio ad Deum assidua, rerum cœlestium continua & seria cogitatio, & librorum spiritualium, ac eorum potissimum, qui vitas Sanctorum continent, pervolutatio.

VI. Ad sapientiam Concionatori necessariam, tria requiruntur. 1. Cognitio Scripturarum, & ideo deberet Ecclesiastes quotidie aliquid legere ex Divina Scriptura, ut eam sibi faceret familiarem valde, & simul adhibere commentaria Patrum. Qui autem sint optimi Scripturae Interpretes, ex meo catalogo peti possunt. Ex recentioribus Cornelius Jansenius, & Adamus Sasbout excellere mihi videntur. (*Adde Cornelium à Lapide, Tirinum, Thomam le Blanc, Berradium, Maldonatum, in Genesim, Scherlogum in Cantica.*) 2. Requiritur notitia dogmatum Ecclesiasticorum, in quo genere tutissima est doctrina S. Theologiae & Catechismi Tridentini Neque rectè faciunt, qui populo opiniones Docto-

Doctorū de Dogmatibus dubiis proponunt: neq; enim parum esset, si populus quæ certa sunt, planè intelligere & retinere posset. 3. Exigitur vera eruditio, ut habeat Concionator exemplorum, similitudinum, testimoniorum & rationum copiam, ad quam rem valdè conducunt Digressiones S. Joannis Chrysostomi in Epist. B. Pauli. Et sermones ejusdem ad Populum Antiochenum; Sermones S. Basilii de de junio & seqq. Tractatus S. Augustini in psalmos, & Sermones ejusdem de verbis Domini, & de verbis Apostoli: Dialogi S. Gregorii: Historiæ Ecclesiasticæ & vitæ Sanctorum, fideliter scriptæ ab Athanasio, Hieronymo, Sulpitio, Palladio, Theodoro, Beda & aliis.

VII. Ad Eloquentiam Christianam, imò ad omnem veram eloquentiam requiritur, ut emendet ac poliat sed non destruat aut corrumpat naturam. Atque in hac re peccari potissimum solet. Debet ars emendare naturam, quia nonnulli interdum vel

educatione, vel pravâ consuetudine, vitiosè loquuntur & agunt: ut cum verbis utuntur impropriis, vel minus honestis, vel phrasibus nimis levibus aut obscuris: & cum caput indecore movent, aut solâ sinistrâ manu gestum faciunt, aut aliter peccant in agendo: quæ vitia facile observatione notari & caveri possunt & debent. Sed rursus, ut dixi, debet ars corrigere, non destruere naturam; & si peccata aliqua toleranda sint, minus malum est non emendari, quàm corrumpi naturam. Destruunt naturam, qui dum concionantur, vel sono vocis utuntur insolito, ut non tam loqui, quàm librum aliquem legere, aut etiam canere videantur: aut verbis utuntur poeticis, aut jam antiquatis, aut nimium affectatis, vel certè phrasibus ita concinnis, ut omnes intelligant, eum multum laborasse in componenda oratione. Ista enim detrahunt Concionatori omnem penè authoritatem, cum animi vani & sæcularis manifesta signa sint.

VIII. Si

VIII. Si quis autem hoc vitium fugere velit, cogitare debet se licet ex superiore loco ad multos) tamen cum hominibus locuturum, & cum eis acturum, ac si seorsum cum singulis ageret. Qui enim cum uno aliquo loquitur, ut ei aliquid persuadeat, certè non utitur initio multis concisis, aut congerie epithetorum, aut phrasi poëtica nec magnâ corporis commotione, nec voce inusitatâ; sed planè more humano, primùm quieto corpore, voce moderatâ, & verbis simplicibus. Deinde si opus sit contendere, vel hortari, vel reprehendere, paulatim assurgit, vocem attollit, multiplicat verba, agit corpus, exclamat, ut mutatione vocis & verborum congerie ac totius commotione corporis pariat affectus, non affectatio vel artificium. Hoc solum interesse deberet, inter orationem Concionatoris, ad populum, & familiarem colloquutionem unius ad alterum, quòd Concionatori; ut commodè exaudia-

tur, est altiùs loquendum, etiam graviùs & magis consideratè; quia gravius malum est, coram multis peccare, quàm coram uno, & quia ut quidam ait, multitudo honorabilis. Haftenus Bellarminus.

Quare juxta hanc doctrinam, Concionator sive Pastor concionis compositionem auspicator, practice procedat hac methodo. 1. Lecto priùs Evangelio, de quo concionandum, gratiam & lumen à Deo petat, hoc thema & documentum seligendi, quod Auditoribus erit utilissimum. 2. Thema eligat & materiam designet, clarum aliquem conceptum for- & in puncta pauca dividat. 3. Singula puncta testimonio S. Scripturæ probet, sententiis SS. Patrum, rationibus & argumentis confirmet, exponendo causas, effectus, commoda, vel incommoda, addendo similitudines & exempla atque ita quodvis punctum probare conetur, ut intellectum auditorum convincat, sic esse, remque se
ita

ita habere: deinde affectum aliquem
adjungere potest, ut Auditores move-
antur & agere vel omittere statuam,
quod suavis, dissuasivumve fuit.

Semper autem accommodet se Pa-
stor Auditoribus, nihil supra captum
adferat, atque ad plebem aut rusticos
dicens, altas speculationes Theologi-
cas non proferat, nec Religiosa per-
fectioni propria depromat. Præte-
rea clarè & distinctè dicat, res non in-
volvat, quid primò, quid secundò,
quid tertio dicturus sit, expressè de-
claret. Rem totam bono ordine di-
sponat, Exordium, propositionem,
confirmationem, & subinde confuta-
tionem, si quid refutandum occurrat,
ac denique epilogum formet, in quo
nova argumenta non proponuntur. In
exordio, propositione & confirma-
tione, gravi & moderatâ voce utatur,
in affectibus & epilogo ferventiore &
altiore voce uti licet.

Denique quemadmodum Coci ci-
bis in ollam injectis, condimenta, aro-

R 6

mata

mata & juscula addunt, ita & Concionatorem, condimenta quædam addere convenit, quibus aut flectat aut delectet; ita v g. 1. Addendum est piper moderatæ reprehensionis 2. Mel seu saccharum suavitatis & mansuetudinis, ut amore potiùs, quàm timore; laude, quàm vituperio mōvere conetur. 3. Aspergat flores elocutionis, pro exigentia & capacitate Auditorum, & figuras rhetoricas, quales sunt, exclamatio, contentio, repetitio, dubitatio, conversio &c. 4. Demum adhibeat salem discretionis & moderationis, quæ nisi in singulis partibus adhibeatur, vix fructus sperari poterit.

*Defectus vitandi Pastoribus
in Concione.*

1. Exordia non nimis proluxa sint; desumenda est orationis proportio à corpore humano; ita ut exordium respondeat capiti, propositio collo, confirmatio corpori, epilogus pedibus.

2. In reprehensionibus & laudibus excessum vitet.

3. Principes, Episcopos, aut Magistratus publicè non reprehendat.

4. A rumoribus & novis recensendis absteineat.

5. Nimias exaggerationes, adulationes, facetias, nugas & ludicra risum moventia, penitus subterfugiat.

6. Rarò manibus pulpitem quatiat, id enim ingratum est cordatis Auditoribus.

7. Nec manus complodendo, sonum cieat.

8. Neotericos seu recentiores auctores rarò citet, quia apud populum sufficientem auctoritatem non habent.

9. Antequam inchoët concionem, in suggestu, nares strophio non emungat, est enim indecorum.

10. In citanda sacra Scriptura, ordinariè sufficit librum & caput citare, omisso versu.

11. Excedere horæ spatium dicendo,

do, molestum est; mediam horam non implere noxium; quia populus brevitati assuescit.

12. Propositio concionis non sit universalis; sed certa & particularis, v.g. non sit de temperantia in genere, sed de jejuniis, de ebrietate &c.

13. Ita proferenda sunt singula verba, ut etiam extrema syllaba intelligantur, nullæ absorbeantur: atque ut meliùs percipiantur, facies crebriùs vertenda ad latus, ubi auditorium frequentius, subinde tamen etiam ad minus frequens.

14. Denique dictio, gestus manuum, motus membrorum, faciei & pilei compositio, sit talis; in qua etiam hostis Concionatoris quidquam superbiæ, vanitatis, affectationis, vel aulicismi deprehendere ac sugillare non valeat.

Præcepta de arte concionandi, item ideas & conceptus pro concionibus in festis BV. & SS. Dedicacionis, Patrocini, novi anni, Paschatis, Parasceves. Item in primitiis Sacerdotum, peregrinationibus, Congregatione Rosarii, funeribus

ribus & sepulturis & apud Rusticos habendis. Vide Instruct. 7. P. Tobiaë Lohner editam Dilingæ Anno 1679. Item Institut. P. Pauli Segneri c. 7. de modo servando in concionibus, ubi docet materiam concionum ferè defumendam ex institutionibus catecheticis. Exemplo Christi adhibendas esse parabolas ac similitudines quibus res declaretur, *sine parabolis non loquebatur ei.* Descendendū esse ad particularia, non discurrendum in genere. Idem sæpius inculcandum: non cadendum animo, si fructus & emendatio non statim subsequatur. Muri Jericho non corruunt, si semel tantum Sacerdotes circumeant: non terretur audacia, non convelluntur abusus unâ alterâve dictione. Annosa quercus uno ictu non cadit. Sæpius ferienda est, & cadet: gratiâ divinâ, quæ anima est dictionis, adjuvante.

CAPUT XII.

De catechesi Pastoris.

MUnus catechizandi & prima fidei catholicæ rudimenta & fundamenta pueris, rudibusque tradendi, quod præscribit Pastoribus Concilium Tridentinum sess. 24. c. 4. de reform. hisce verbis. *Idem (Episcopi) etiam saltem Dominicis & aliis festi-*

festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, etiam per censuras Ecclesiasticas compellent, non obstantibus privilegiis & consuetudinibus. Hoc, inquam, munus tanquam sibi proprium, utilissimum, summiéque necessarium, Pastor animarum maximi ducat, & in id singulari studio incumbat. Nam ex catecheseos defectu, ignorantia rerum fidei, spei, charitatis, præceptorum, Sacramentorum, aliorumque tum necessitate medii, tum necessitate præcepti, ad salutem scitu necessariorum, nascitur: ex ignorantia, æterna, ignorantibus sequitur damnatio, quæ Parocho, officio suo non fugenti, merito imputatur; proindéque sine grandi scelere à Pastore omitti nequit: cadet enim in miseros Jeremiæ lamentatio. Thren. 4. *Parvuli petunt panem doctrinæ Christianæ) & non est, qui frangat eis.*

Ut autem Pastor catechizandi munus

nus

nus perlibenter obear, præter utilitatem & necessitatem antedictam sequentibus exemplis nonnunquam sese excitet.

1. Exemplum Christi Domini luculentum: qui ideo de cælo in mundum descendit, ut doctrinam suam Christianam, Evangelicam & cælestem rudibus & ignorantibus imperitiret: hinc parvulos ad se venire iussit: *Sinite parvulos venire ad me.* Marci 10. 14 hinc pagos & castella obiit, ut fidei mysteria rudibus & pauperibus exponeret & annunciaret. *Pauperes evangelizantur.* Matth. 11. 5. *Et docebat de navicula turbas!* Lucæ 5. 3. quæ eum sequebantur & doctrinam eius avidè audiebant, & mirabantur.

2. Exemplum illustre Apostolorum; qui in mundum universum missi sunt, ut Christi Doctrinam, Evangelium & mysteria fidei rudes docerent, & infidelibus exponerent. S. Paulus ait: *Facti sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foveat filios suos* 1. Thess. 7.

3. Ex-

3. Exemplum præclarum S. Gregorii M. qui licet podagrâ laborans, fede gestatoriâ se ad scholam puerorum choralium portari curabat, quos ipse Virgam manu prætendens docebat.

4. S. Vincentius Ferrerius Concionator celeberrimus, pueros certis horis ad se vocatos instruebat, quomodo se cruce signarent, orationem Dominicam & salutationem Angelicam orarent, fidei symbolum recitarent, Deum colerent, parentibus honorem deferrent. Petrus Ranzauus in vita.

5. S. Carolus Borromæus per loca prærupta & inuia, reptans potius quàm incedens & sarcinas propriis humeris portans, Sacerdotes & plebem in montosis locis commorantes proprio ore catechizabat. Vita L. 6. c. 4.

6. S. Ignatius in Generalem Præpositum Societatis electus, non solum ipse catechetica doctrinam pueris rudibusque explanavit; verum etiam

iam novis Superioribus, & ultima vota edentibus, idem faciendum præcepit.

7 S. Franciscus Xaverius quid aliud egit apud Indos & Japones, nisi populis hisce infidelibus, fidei mysteria & Decalogi præcepta explicare & inculcare, præinque hujus doctrinæ catechetiæ explicandæ prolixam & ad minima descendentem, scripsit ad Catechistas in India L. 2. Epist. nov. Epist. 1

8. Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis in Catechesi pueris tradenda frequens & industrius; existimanti in concionibus & ejusmodi functionibus honorificentioribus ampliorem fructum referri; opponebat, in istis quidem pomposius, non autem fructuosius & efficacius operam locari: cum à tali puerorum institutione, potissima salus & felicitas Reipublicæ pendeat. Hinc ipse dicere solitus: *Venite ad me parvuli & rudes, lego vobis doctrinam, vos mihi orationem impendetis:*

detis: sic Angelos nostros vicissim letificabimus: Puerosque innocentes altâ voce orare jubebat: O Deus miserere famuli tui Gersonis!

9. Petrus Forerius Pastor zelosissimus, singulares adhibebat industrias in tradenda, inculcandâque pueris catechesi, curando, ut pueri in extructo theatro sese exercerent, & de aliquo fidei articulo disceptarent. Vita L. I. c. 8. Parentes etiam excitabat, ita ut non sine lacrymis discederent, dum eos interrogaret, utrum pudore non afficerentur, quod filii majorem rerum Christianarum notitiam nacti essent, quàm ipsi?

Hos, aliósque viros sanctos Pastor zelosus imitetur, & magnum sibi meritum, pueris, rudibusque fructum, totique Reipublicæ emolumentum procurabit: implebitque illud Christi: *Pasce agnos meos.* Joan. 21. 15.

PRAXIS

Catechizandi.

Claritatis gratiâ, dicemus, quid
ante

ante, quid in, quid post catechizationem Pastori animarum sit observandum.

I. Ante catechizationem, Parochus, ad eandem, præmissâ oratione, diligenter se præparet. 2. Se- ligat materiam non nimis amplam, nec nimis angustam, ut intra duos saltem annos, Canisii catechismum, qui ordinariam materiam præbeat, possit absolvere. 3. Materiam selectam, in pauca puncta clarè dividat, seu potius in quaestiones, quod commendat S. Augustinus L. de catechizandis rudibus. c. 13. *Interrogatione, inquit, querendum, utrum is qui catechizatur, intelligat, & agendum, pro ejus responsione, ut aut planius aut enodatius loquamur, aut qua illi nota sunt, non explicemus latius. Quod si nimis tardus est, misericorditer sufferendus est, breviterque decursis aliis, ea qua maxime necessaria sunt, inculcanda sunt.* 4. A conceptibus & modo concionatorio abstinendum est; uti & à multis
sen-

sententiis Scripturæ & SS. Patrum: Optimus modus est, ait idem S. Augustinus de catech. rudibus: *Ut qui audit, verum audiat, & quid audiat intelligat, quid enim prodest clavis aurea, si aperire non potest, & quid obest lignea, quando nihil aliud querimus, quam patere, quod clausum est.* 5. Historia nec multæ, nec longæ sint: & quoniam rudes, per Historias seu exempla, melius, tradita mysteria capiunt, ea feligenda sunt, quæ clarius dogma explicatum probant, & ad vivum declarant. Servire poterunt Catechismus Tridentinus, Trevirensis, Vogleri, Cusani, Schereri, Tournalotii & alii.

II. In catechizatione, observanda erunt sequentia. 1. Stans in eminentiore loco, vel sedens formet signum crucis majus & minus, præeat orando precationem Dominicam, salutationem angelicam, & Symbolum; atque à pueris per singulos sensus repeti faciat. 2. Finitâ oratione, aliquid ex catechismo recitari jubeat, non reci-

tent

tent autem more psittacorum, sed ut simul intelligant, quæ dicunt. 3. Examinet in præcedente catechismo declarata. 4. Progrediatur ad catechisin seu exhortatiunculam, in tribus vel quatuor quæstionibus & responsionibus consistentem: eaque sit brevis & totum catechismi tempus, ultra horæ spatium non protrahatur. 5. Finem exhortatiunculæ, iterum oret, & nisi initio præmiserit, recitet decem præcepta Decalogi, & quinque præcepta Ecclesiæ, septem Sacramenta & quatuor novissima: pueris singula per partes repetentibus, & signo crucis majore & minore formato, catechismo finem imponet.

III. Post catechizationem i. cantiuncula temporari conveniens cantetur, quod etiam initio fieri potest, in quo pueri & puellæ à Ludimagistro instruuntur. 3. Ut pueri modestè templo egrediantur, curet. 3. Deo gratias agat, laborem offerat & seminari à se facto incrementum & fructum

cen-

centesimum à divina Bonitate efflagitet

Industrie adhibenda, ut catechismus floreat.

1. Stimulentur parentes, ut filios suos & filias mittant, similiter Ludimagistri excitentur: curetur, ut ii sint bene instructi & zelosi, easque dotes habeant, quas vel Ethnici requirebant: *Ut nec habeant vitia, nec ferant:* Quintil. L. 2. c. 2. Nonnullis in locis, ubi se-guiores sunt, multa nonnulla Parentibus imponitur. 2. Maximo studio tempore catechismi, puerorū modestia procuretur, praesertim per Ludimagistros, aliosque maturiores. 3. Distribuantur bene meritis munuscula, rosaria, agni Dei, imagines, varii parvi & utiles libelli catechetici, de confessione, & communione, de missa. 4. Constituatur maturiores juvenes, qui pueros, & Virgines, quæ puellulas domi instruant, in certis capitibus. 5. Juvat etiam certa puncta scripto tradere, per hebdomadem memoria

man-

mandanda, & in sequente catechismo, palàm recitanda, non sine præmiolo. 6. Parentes & Ludimagistri stimulentur, ut domi pueros examinent, quid ex catechesi observârint, & negligentes puniant; ita saltem metu pœnæ obtinebitur, quod munusculorum spe obtineri nequit.

CAPUT XIII.

De Administratione Baptismi.

Circa hoc Sacramentum, ad eò ad salutem æternam necessarium, Parochus sequentia monita observet.

Monitum I. Cæremonias omnes in Rituali diocesano præscriptas accuratè servet, ac cum reverentia, devotioneq; conveniente peragat; eamq; etiam ab astantibus adhiberi curet; quem in finem juvabit has cæremonias nonnunquam pro concione populo explicare.

Monitum II. Hortetur Parochus Parentes, ut Patrimos eligant, qui Infantium saluti consulere potiùs, quàm

S

inopiæ

inopiaz subvenire valeant. Ipsos etiam Patrilinos moneat, tum obligationis, ad infantem in rebus fidei necessariis instruendum, nisi per alios commodius præstetur; tum etiam contracta, cum Baptizato & ejus parentibus, cognationis spiritualis.

Monitum III. Curet Pastor, ut non imponantur Baptizatis nomina Gentilium, seu Ethnicorum, aut nimis detorta: móxque & suum, & parentum, & baptizari, Patrinorúmque nomen, cum anno, mense, & die, in librum ad hoc deputatum referat.

Monitum IV. Expediit nonnunquam pro concione explicare, quàm grande sit scelus, abortum procurare, vel generationem impedire, ex metu multiplicandæ nimirum prolis, aliorúmque illegitimorum motivorum prætextu. Monendæ quoque matres prægnantes, ut prolis, quam in utero gerunt, convenientem curam gerant, & gravioribus laboribus, detrimentum non afferant, ne absque baptismo
proles

profes moriatur, & visione beatâ æternum privetur.

Monitum V. Salutaria quoque media Prægnantibus præscribat ad partum felicem obtinendum: qualia sunt Invocatio fervens & crebra B. Mariæ Virginis, Christum sine dolore parientis, S. Angeli Custodis, & S. Ignatii, singularis puerperarum patroni, qui curam, quam per suos socios gerere nequit, salutis infantum procuranda, sibi quodammodo in cælis reservasse videtur. Quem in finem prægnantes ejusdem Sancti sacras reliquias, si nancisci queant, gestare & venerari assolent, magno passim fructu, experientiâ quotidianâ teste.

Monitum VI. Crebrò necessitatem Baptismi Parochianis pro concione inculcet, utpote sine quo in re vel voto suscepto, salvari homines nequeant, ne ullam in hoc Sacramento procurando negligentiam aut moram culpabilem committant.

Monitum VII. Obstetrices dili-

S 2

gen-

genter instruat in materia & forma hujus Sacramenti, & ne formam verborum vitiosè pronuntient, linguâ vernaculâ potius, quàm latinâ utantur, simulque proferant verba, dum aquam affundunt, neque unus verba proferat, alius abluat. Et si aquam benedictam habere queant, eâ utantur præ alia. Curet quoque Pastor, ut obstrices sint potius catholicæ, quàm hæreticæ, sintque bonæ vitæ & famæ, ne superstitionibus, aut maleficiis, Infantibus noceant.

Monitum VIII. Infantem solam manum aut pedem exporrigentem potest Pastor baptizare, juxta Suarez in 3. p. q. 68. a. 11. Coninck. & alios Lugo etiam in solis capillis baptizari posse asserit, qui tamen periculum evadens sub conditione, denuò foret baptizandus. Etiam in casu necessitatis adhuc secundinis inclusum baptizare potest. Vasq. Præp. Gran. & alii.

Monitum IX. Infantem repertum, etiam

etiam cum Scheda suscepti baptismi, sub conditione potest rebaptizare. Ita Rituale Romanum. Quintanad. Marchant. & plures apud Dianam p. 10. tr. 16. ref. 87. Similiter ab obstetricibus baptizati, rebaptizandi sub conditione. Ita Pastorale Romanum: & passim habet consuetudo. Tempore pestis, si Pastori ingruat contagionis periculum, asperzione baptizare licet. Zambran. de bapt. c. 1. dub. 15. n. 5. modò certus sit, quod aqua contingat puerum, cùm in casu necessitatis juxta communem, liceat plures ejusmodi asperzione baptizare.

Monitum X. Pastor putans esse masculum, cùm fuerit scemella, non repetat baptismum: practicè enim intentio dirigitur ad præsentem. Layman. L. 5. tr. 1. c. 4. Hæreticorum Filios invitis parentibus baptizare licere, affirmat idem Layman l. c. n. 11. etiam si sint restituendi parentibus cum periculo perversionis.

Monitum XI. Si quis ab Hæreticis

S 3

bapti-

baptizatus sit, postea caeremonia non solent suppleri; si tamen absque scandalo fieri posset, non foret alienum à consuetudine universalis Ecclesiae.

Monitum XII. Hæreticum pro patris admitti posse, communis Doctorum sensus negat, teste Layman. l. c. n. 7. quia non est idoneus ad instituendum baptizatum: si tamen gravis causa aut necessitas postulet, permitti potest, & in Germania à viris doctis practicatur. Si parentes non designent Paternos, ad Pastorem spectat eosdem designare, Posselin. de offic. curc. 6. n. 33. præcipue si infantem expositum baptizare debeat.

CAPUT XIV.

De administratione Sacramenti Pœnitentiae.

Monitum I. Ante omnia Pastor, & conscientiae arbiter, pœnitentes à peccatis absoluturus, necessariam Theologiae moralis scientiam sit instructus; ut peccata gravia & levia discernat.

discernere, specie differentia & solum aggraventia distinguere, restitutionem famæ & bonorum annexam habentia cognoscere & pœnitentibus indicare valeat; aliâque quàm plurima, ne hujus scientiæ defectu & ex ignorantia crassa aut culpabili, suam & pœnitentium suorum animam damnationis æternæ periculo exponat.

Monitum II. Quemadmodum Pœnitentibus eandem eliminare debet. Est autem ea duplex, altera veritatum, quas oportet credere, altera veritatum, juxta quas oportet vivere: Si quis ad tribunal sacrum appropiet, ignorans gemina illa mysteria Trinitatis & Incarnationis, necessariò ante instruendus est in his Pœnitens, cum juxta communioem & verioem Doctorum sententiam, hæc fide explicitâ tenenda sint: si verò tempus, ob multitudinem pœnitentium, non ferat, redire jubeat ad noxarum veniam accipiendam. Ubi verò ignorantia

tam crassa non fuerit ; sed solum my-
steriorum , ad quæ Christiani præce-
ptotentur , Pastoris officium non
exigit, ut tunc præcisè illum instruat;
curandum tamen, ut de negligentia se
accuset, quâ discere illa cum posset,
neglexit : utque promittat, se doctri-
næ catechetiæ explicationem fre-
quentaturum ; aut aliud ferium & ef-
ficax inscientiæ suæ curandæ medium
adhibiturum. Quod si ea quæ ad Sa-
cramentum pœnitentiæ pertinent
quis ignoret, quod frequens est, ut si
ignoret, quem dolorem hoc Sacramen-
tum postulet, causasque quæ illum ex-
citant, aut opus esse decreto, vitam
emendandi, nesciat, aut gravitatem
peccati non penetret , instituendus
erit.

Monitum III. Contra quasvis pec-
catorum graviorum species remedia
& alexipharmaca in promptu habeat,
quæ præscribat v. g. quibus mediis
luxuria in juvenibus, avaritia in seni-
bus, ebrietas in ebriosis, injustitia in
Jurisconsultis vinci, emendari que-
queat.

queat. Eum in finem sententias è scripturæ sacræ & SS. Patrum pharetra depromere nôrit, exemplaque in quibus peccata à Deo punita referuntur, in promptu habeat. Et præmissâ oratione aliquâ, gratiam fructuosè, & absque læsione propriæ conscientiæ, confessiones audiendi, à Deo, flexis genibus, flagitet.

Monitum IV. Pastor suorum confessiones excipere non recuset, nec se difficilem præbeat, sed magnâ alacritate & charitate hoc munus aggrediat, siue pauperes sint pœnitentes, siue divites: animas, non alia exteriora, intueatur. Nam 1. cùm hoc officium multis difficultatibus & molestiis scateat, minorque quàm è concionibus, plausus sequatur, magni utiq; meriti est, ingentesque in cœlo coronas fabricat 2. Quia confessiones audiens varia simul misericordiæ opera exercet, spiritualiter corporalia: Docet enim ignorantes, reconciliat Deo inimicos; consolatur mœstos; redimit Diaboli captivos, eximit carceri

S s

infer-

infernali destinatos, nudos veste gratia contegit; cibum potumque spirituales dat esurientibus, atque ita tot opera misericordiae fideliter praestando, misericordiam Domini meretur: *Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*: nullum ferè hoc opere misericordiae nobilius, excellentiusque reperitur.

Monitum V. Pastor etiam gravissimorum peccatorum exhomologes excipiens, magnam confidentibus committatem, humilitatem, benevolentiam, compassionem & charitatem, absque acrimonia & asperitate verborum exhibeat. Hic est spiritus Christi Domini, Magdalenam non increpantis, latronem non durè arguentis, sed blandis verbis ad illam utentis: *Remittuntur tibi peccata*; imò & adulteram, contra accusatores defendentis. Hoc quoque spiritu pleni fuere Apostoli, alique viri Apostolici; S. Philippus Neri, S. Franciscus Xaverius ad quos maximi peccatores confugerent.

re soliti; qui ad eò benignè in confessione ab iis tractabantur, ut qui semel noxas apud ipsos expiassent, alium neminem deinceps desiderarent. Docuit id quoque verbo & exemplo S. Vincentius Tract. de vit. spir. c. 10. *In confessionibus, ait, sive blandè console- ris, pusillanimes, sive durius terreas induratos, semper viscera charitatis ostendas, ut semper peccator sentiat, verba tua ex pura charitate descendere.* Gerat itaque Pastor se instar Patris & Medici, qui infirmo, quantum vis gravibus morbis oppresso, non irascitur, sed compatitur. Hæc enim viâ Pœnitentes facilius juvantur, sinceriùsque animæ suæ morbos & vulnera detegunt.

Monitum VI. A S. Ignatio, anno 1549. Lainio & Salmeroni ad Concilium Tridentinum missis datum: Tempore confessionis cum pœnitentibus circumspectè loquantur, cogitentque, quidquid in aurem pœnitentis dixerint, prædicandum super

recta; ideoque tam cautè, & confidèratè loquantur, ac si dicta eorum mox in vulgus essent emanatura.

Monitum VII. Si Pastori, diffiduum inter conjuges ortum, sit componendum, caveat, ne coram uxore in maritum culpam conjiciat; sed potius ad debitam observantiam marito exhibendam hortetur. Nec facile conjugis alterius de altero querelis fadat; nec inaudito altero, alterum condemnet, aut quidquam statuatur; sed in utroque deprehensam offensæ radicem evellere conetur.

Monitum VIII. Pœnitentibus non festinatam; sed diligentem operam navet; præstat enim paucos diligenter & bene, quàm multos obiter & malè audire: quí enim confitentes probè excuti, quí debitè instrui, quí odiis, fraudibus, lasciviæ, aliisque vitiis remedium adhiberi poterit, nisi per otium curentur?

Monitum IX. Si pœnitens nullo neque pudore, neque timore moveri vide-

videatur; Pastor acrioribus stimulis, mortis, iudicii, inferni, ac damnationis æternæ utatur. E contrà si in desperationis barathrum prolapsus, aut prolapsurus timeatur, Dei infinitam misericordiam, Christi benignitatem & charitatem, peccatores invitantis, quærentis, excipientis & pro iis morientis, inculcet.

Monitum X. Pœnitentes perplexos, dubios, anxios, scrupulosos, & verecundos, juvet, excitet, animet; & in peccatis, præsertim mulierum, quæ pudorem afferunt, cum magna charitate & discretionè procedat: ut scilicet neque reticeant, quæ explicari debent, neque plus ab eis quærat, quàm necesse sit: quare primò de levioribus interroget; num quid minùs honestum audierint, vel dixerint; inde ad cogitationes & delectationes interiores, tum ad alia graviora peccata, si opus sit, progrediatur.

Monitum XI. Si quando Pœnitens verbis minùs decentibus utatur,

vel excusationes, narrationes inutilles, aliave similia confessioni immiscuerit, Pastor eum patienter tolerec, nec ullatenus eum turbet; sed postea benignè moneat, instruatque, qui deinceps confessionem instituere oporteat.

Monitum XII. Anceps hærec, num his interferendum, de absolvente, peccati complicem: Avertat Deus, ut unquam hoc Parochus monito egeat - Si enim is, ad tegendum suum, & amicæ probrum ac malitiam, vellet eam ore suo absolvere, an non hoc esset abuti potestate suâ, atque ex ipsa confessione, peccato facere clypeum; quæ deberet esse gladius ad transfigendum? S. Petrus Damianus Opusc. 7. c. 7. invalidam censet confessionem à complice factam, quia Christus non dixit: Vade & ostende lepram tuam alteri leproso; sed vade, ostende illam Sacerdoti, qui utpote officio suo fungens, non poterat presumi eâ infectus. *Vade ostende, te Sacer-*

Sacerdoti. Matth 8. 4. Sed obser-
vandum hîc, quòd absolutio invalida
esse possit, vel ex defectu, jurisdic-
tionis in Sacerdote, vel dispositionis in
pœnitente. In illa ergo Diœcesi, ubi
sanctè prohibita est absolutio compli-
cis; extra dubium est, invalidam esse
hujusmodi absolutionem; ob jurisdic-
tionem, quâ caret confessarius, non
approbatus, imò reprobatus, respe-
ctu talis personæ. (Bonacina de Sa-
cram. disp. 5. q. 7.) Sicut in hac Ar-
chi-Diœcesi Trevirensi inter casus re-
servatos septimus est, commixtio Sa-
cerdotis cum Filia spirituali. Ubi
verò talis non viget prohibitio aut
reservatio, affirmari nequit, eam ab-
solutè & in quocunque casu esse in-
validam, sed cum limitatione: (Baf.
Pont. de Matr. l. 7. c. 32.) quia ple-
rumque contingit, ut nec pœnitens
afferat verum dolorem, ad similem
confessionem; neque Sacerdos ad
eundem excitare studeat, parùm sol-
licitus curare vulnera, quæ ipse met
suâ

suâ infligit manu & pergit infligere. Deinde quàm pronum est ejusmodi Personam, si implicita sit fortè etiam alteri, amore, celare peccata comissa, ne zelotypiæ ansam confessario præbeat. Denique pars satisfactionis, quæ Deo pro injuriis illatis penditur, est erubescencia, per manifestationem propter eum, superanda; quæ hoc casu tollitur. Unde experientia docet Pœnitentes ejusmodi, oculos libidine clausos, in mortis agone aperire & securitatis gratiâ denuò, peccata alteri sacerdoti confiteri, antè malè exposita complici. *Segneri Instr. Conf. c. 12.*

Monitum XIII. Dum Parocho agendum cum Scrupuloso; sequentia, tum ipsi, tum Pœnitenti plurimum proderunt. 1. Pastor non timidè, sed magnâ libertate cum scrupuloso agat; neque enim idoneus est huic cura chirurgus, cujus vel modicè tremat manus: cum enim scrupulus nihil sit aliud, quàm inani ratione nixa apprehensio, & hinc ortus timor, peccatum
ali-

alicubi esse, ubi non est; si confessarius hæsitet, & non cordatè respondeat, timor scrupulosi facile augetur 2. Scripto etiam tradat, quid scrupuloso faciendum. 3. De præteritis confessionib⁹, imperet perpetuū silentiū, præsertim, quando mediocre studium sæpius adhibitum. 4. De cogitationibus confessionem quandoque prohibeat, solumque adducantur peccata certa linguæ & operis 5. Ordinariè non det rationes, cur hoc præcipiat; sed scrupulosus cœcè obediat: capaciorem proderit nonnunquam, si manifestetur ipsi probabilitas quarundam sententiarum laxiorum.

Scrupulosus verò servet sequentia.
1. Agat contraria iis, quæ scrupulis suadentur. 2. Secum non multùm agat de scrupulis, neq; disputet, aut deliberet. 3. Non confiteatur dubia; sed certaduntaxat peccata, quæ juramento possit asserere. 4. Adhibeat orationem, quâ à Deo petat liberari à scrupulis. 5. Confessario, qui est vir probus, doctus & prudens, obediat, & cœcè velut ovicula

cula

cula Pastorem sequatur, & licet ille erraret & in materialem errorem induceret, scrupulosus tamen, omnium Theologorum iudicio, non peccabit, unde omnino potest esse securus.

Monitum XIV. Pœnitens à latere Pastoris sedeat, dum confitetur, non ex opposito; & Pastor vel manum, vel strophium inter suum & pœnitentis vultum interponat, ut liberius & absq; rubore confiteatur. Attendat quoq; Parochus, num pœnitens, necessaria scitu, necessitate medii & præcepti calleat, num sufficienter ad absolutionem dispositus, num contritionis vel doloris aut propositi serii defectus sit; num fama vel res ablata restituenda, occasio peccandi proxima deferenda; & si causa nulla obstet, absolvat.

Monitum XV. Pœnitentiam convenientem injungat, quam pœnitens possit implere, & probabiliter putetur impleturus; & quidem pœnitentias peccatis confessis contrarias utiliter injunget, v. g. avaris eleemosynam, libidinosi jejunia, aliasque corporis

poris afflictiones; superbis officia humilia, ac ediosis devotionis exercitia, orationem, crebram communionem, confessionem, verbi Dei auditionem, lectionem piam & alia. Contraria enim contrariis curantur.

Cæterum in injungendis pœnitentiis tria caveat. 1. Non sit nimis severus, quia sic odiosum reddit confessionis sacramentum; 2. Non sit etiam nimis lenis Concilium enim Tridentinum sess. 14. c. 8. vetat pro gravioribus culpis leves pœnitentias imponi. Medium ergo prudens & zelosus confessarius teneat. 3. Non sit nimis anxius, ne pœnitentiam non convenientem injungat; meminisse juvat, multos Authores probabiliter docere, quòd non sit pœnitentia gravis injungenda illi, qui probabiliter indulgentias lucraturus creditur: quòd non sit dimittendus peccator, qui saltem aliquam pœnitentiam acceptare vult: quòd melius sit, propter misericordiam, quàm propter se-
veritatem

veritatem, rationem reddere: quòd fatius sit, cum parva pœnitentia peracta, mittere pœnitentem ad purgatorium; quàm cum magna non peragenda ad Infernum: quòd denique magis conducant ad satisfactionem pauca opera cum fervore, quàm multa sine illo peracta; minorâque mala timenda sint ex nimis levibus, quàm nimis gravibus, pœnitentiis impositis.

Demum Parochus, peractis Confessionibus, pium aliquod monitum, aut remedium pœnitentibus suggerat: examinet num officii sui partes expleverit, & quæ in alienis deliquit, expiet in suis: peccata audita in sancta Christi vulnera conjiciat ablucenda, & vi meritorum & sanguinis Jesu, veniam, indulgentiam, & gratiam commendandi postulet.

Coronidis loco, pro Neoparochis attexo pauculas breviter resolutiones dubiorum, veteranis notas. 1. Habet Parochus jurisdictionem ordinariam
in

in foro pœnitentiæ circa omnes suos Parochianos (*ita Concil. Trid. sess. 23. c. 15.*) 2. Potest etiam audire confessiones suorum, extra Parochiam, non aliorum. *Barbosa de Paroch. c. 19.* 3. Potest etiam audire, majore anni parte, domicilium in sua parochia habentes; *Laym. l. 5. tr. 6.* 4. Alienos Parochianos non potest audire sub spe rati habitationis de futuro, seclusâ consuetudine, potest tamen præsumpto consensu de præsentî. *Laym. l. c.* 4. Potest alteri Parocho, v. g. vicino ad breve tempus parochiam committere, ut consuetudine receptum est *Lugo. de pœn. d. 21. § 1. n. 11.* 6. Non potest cooperatorem assumere, nisi ab Ordinario approbatum. *Barbosa. l. c.* 5. Tenetur suos Parochianos audire confitentes, quoties petunt, si prudenter judicet expedire, nullâque causa negandi subsit. 6. Parochiano petenti licentiam alteri confitendi, tenetur dare. *Laym. l. 1. tr. 6. c. 13.* 7. Si Parochianus confiteatur regulari, tene-

tenetur id Pastor permittere. *Diana*
p. 4. tr. 8. res. 102. 8. Hæreticum, qui
 cum ignorantia inculpabili in hæresi
 vel errore perseveravit, & converti
 cupit, potest absolvere *Laym. l. 2. tr.*
1. c. 15. 9. Parochianum, casum refer-
 vatum, confitentem, potest ad Regu-
 larem privilegiatum mittere. 10. Ha-
 bet facultatem quemcunque Confes-
 sarium sibi eligendi *Barbosa.*

Varias doctrinas de particularibus confesso-
 nibus, puerorum & puellarum, juvenum, Rusti-
 corum, non integrè confitentium, peccatorum
 inveteratorum, pie vivere volentium, Hæreticorum
 converforum, Reorum, Infirmorum, moribun-
 dorum, mulierum, Surdorum, scrupulorum.
 Vide instruct. P. Lohner de confess. p. 2. An-
 gustiæ hujus Libelli non sinunt ad particularia
 ista enucleatius tradenda descendere.

C A P U T X V.

De administratione Sacramenti
Eucharistiæ.

SANCTISSIMUM altaris Sacramen-
 tum, quod est Sacramentum Sacra-
 mentorum, velut aurum inter metalla
 velut sol inter planetas, omnibus aliis
 super-

supereminens, in quo, ut loquitur
Concilium Tridentinum sess. 13. c. 2.
Christus Dominus Divitias sui erga ho-
mines amoris effudit, memoriam faciens
suorum mirabilium. Sacramentum,
inquam, illud pretiosum, admirandum,
salutiferum, & omni suavitate reple-
tum, meretur, ut Parochus sibi com-
missos, quàm diligentissimè instruat
& disponat, ad illud debitè suscipien-
dum, tum etiam ut illud devotè reve-
renter & sanctè administret ac distri-
buat, pro quo sequentia servient mo-
nita.

Monitam I. Tabernaculum, sive
sacrarium in quo asservatur, sanctissi-
mum Sacramentum, sit firmum, mun-
dum, minimè humidū, interiùs & ex-
teriùs, pro facultatibus cujusq; Eccle-
siæ, ita decenter & magnificè exorna-
tum, ut signum sit fidei, reverentiæ
& devotionis, illud curantium, & ea-
rundem virtutum incitamentum, illud
visitantium, adorationis que causâ
accedentium. Cujus claves asservet
ipse

ipse Parochus, aut ejus Sacellanus, non custos, serueturque semper bene, clausum. Et ante illud diu noctuque lumen ardeat, in signum, ibidem Christum esse, qui est lumen, indeficiens & candor lucis æternæ; atque ad incrementum fidei & devotionis.

Monitum II. Vasa sacra, in quibus affervatur, monstratur aut deportatur SS. Sacramentum, ut sunt monstrantia, ciboria, calices & pyxides, si aurea, argentea, aut inaurata sint, sint munda & nitida; eumque in finem, quot annis, minimum semel circa pascha, lixivio, aut aquâ calidâ, munden- tur, & interiùs, exteriùsque purificentur, ac nitore pristino restituantur. Si verò ob paupertatem Ecclesiæ, periculùmve direptionis stannea sint, diligentissimè defricentur.

Monitum III. Hæc vasa, in quo Sacramentum affervatur, tam in tabernaculo, quàm super altare posita, corporale benedictum ac mundum substratum habeant. Nec hostiæ consecrata

crata nimis diu asserventur, sed singulis quatuordecim diebus, aut summum mensibus, distribuantur aut à Parocho sumantur, calixque aut pyxis à minimis particulis purificetur, novæque hostiæ consecrentur.

Monitum IV. Parochus tum per conciones, tum per catecheses, diligentissimè suos Parochianos instruat, ut hoc mysterium & eò spectantia probè intelligant, altissimamque de eo estimationem concipiant, qualia sunt, de hujus SS. Sacramenti, veritate, transubstantiatione, adoratione, sumptione & oblatione, in Concilio Florentino & Tridentino tot Patrum & Doctorum testimonio definita. Deinde instruat suos, quomodo mundam conscientiam, jejuni à media nocte, magnam pietate, fide, humilitate, modestiam, charitate, ac devotione ad hoc Sacramentum accedere, seseque præparare oporteat, quomodo etiam exterius reverentiam, decentiamque præ-

T

præ-

præferre debeant, habitumque honestum & modestum, absque superbia, fastûs & impudicitia signis, præsertim mulieres, gestent. Accedentes ad sacram mensam, utroque genu flexo, non vagis oculis, aut incompositis manibus; sed ante pectus junctis, oculisque in sacram hostiam defixis aut demissis, suppliciter in loco communionis se sistant; non sese prementes, aut trudentes; sed omni cum modestia, sedatione ac gravitate, accedentes, Sacerdote sacram hostiam porrigente, caput ad eam percipiendam non nihil attollant, oculis interim demissis, & os minimum ad latitudinem pollicis honestè aperiant, & linguam usque ad inferius labium ultra dentes exerant, ut sacra hostia, sine barbæ aut dentium offensione, super eam à Sacerdote imponi possit.

Monitum V. Sunt nonnulli, qui nunquam satis Eucharistiæ mysterium doceri, aut capere possunt, v. g. mul

muti à nativitate, surdi & semistulti; his omnino negare panem cœlestem, non videtur esse prudentia Dispensatoris fidelis, sed crudelitas. Dum igitur hi suâ hebetudine plus capere non possunt, quàm quod Eucharistia sit saluberrimus animæ cibus, ubi hoc, quibuscunque potest modis, Pastor ipsis inculcârit, & ad aliquem pietatis sensum ac reverentiã excitârit, committere non debet, quin nonnunquam, festis maximè solennibus, Christo nato aut resurgenti sacris, eos sacrâ dape reficiat, idque tantò magis, quòd hi ipsi observando, quâ reverentiâ, quo pietatis sensu, quâ interioris, exteriorisque hominis compositione, alii ad adorandum hoc mysterium accedant, inde intelligant rem utique magnam geri, sibi que idcirco etiam summi faciendam. S. Thomas 3. p. q. 80. a. 3. Layman. l. 5. tr. 4. c. 4. n. 4.

Monitum VI. Curet ante omnia Pastor, ut Parvuli primâ vice ad Sacrum epulum accedentes, animum

T 2

nulli

nulli culpæ gravi obnoxium habeant. Nam nimis quàm miserum esset, si infelices isti, initium hujus frequentandi à sacrilegio facerent: contingit non rarò talibus pueris vix illucescere diem rationis, quin vel pravis sodalium exemplis, vel deterioribus colloquiis discant peccare, antequam ferè per ætatem peccare possint. Hinc Draco ille infernalis eis inhiat, ut devoret. Doceat igitur Pastor, ruborem deponere, peccata, si qua sint, sincerè in exhomologesi aperire. Juvabit, si aliquot annis antè confiteantur, & ad primam communionem accessuri, totius vitæ noxas confessione expient.

Monitum VII. Crudelis quoque non fidelis dispensator est hujus cœlestis alimonix, qui adolescentes admittere ad divinam mensam recusat, antequam vigesimum ætatis annum impleant. Dicunt illos non capere mysterium. Capiant si Pastor omnem laborem adhibeat privatim & publicè

cè instruat, ad catechesin venire jubeat, & si negligentiores fuerint, cogat. S. Thomæ sententia est. 3. p. q. 80. a. g. ad 3. *Quando jam pueri incipiunt, aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti, tunc potest eis hoc Sacramentum conferri.*

Monitum VIII. Non sit nimis profusus, nec nimis parcus in permittenda communione: sicut contra leges agriculturæ peccat, qui aperto sacco sementem profundit, ita manu clausâ seminandum non est. *Medio tutissimus ibis.* Cunctis sufficienti dolore suas noxas detestantibus, videtur permitti posse, ut semel quot mensibus ad sacram synaxin accedant. Aliis studio virtutis & perfectionis magis additis, & animam à priorum commodorum & oblectationum studio, tanquam humoribus noxiis, evacuantibus, sui que ac passionum suarum mortificationi assiduè intentis, etiam sæpius in hebdomade communio per-

multi potest. Omnis illa frequentia,
ex mente Doctoris Angelici, laudem
meretur, qua cibi illius a stimulationem
ac desiderium auget, nec reverentiam
ullo modo diminuit. *Auget fervorem
& non minuit reverentiam.* 3. p. q. 80.
a. 3. De Monialibus in specie memi-
nit Decretum antecitatum Innocentii
XI. Pontificis, *si puritate vita emine-
ant, & fervore spiritus ita incaluerint,
ut digna frequentiori aut quotidiana
sanctissimi Sacramenti perceptione vide-
ri possint, id illis à Superioribus permit-
tatur.*

Monitum IX. Caveat Sacerdos,
ne Sacramentum communicet indi-
gnis; quales sunt pueri & puella non
sufficienter instructi, notorii peccato-
res, concubinarij, usurarii, meretrici-
ces, magi, nominatim excommunicati.
His enim etiam publicè perenti-
bus Eucharistia deneganda est. Prae-
terea quos in Confessione indignos
aut non dispositos notaverit, monere
ne accedant, quales sunt, qui malè par-

ta restituere, occasiones proximas peccandi deserere, pravásque consuetudines blasphemandi, sese inebriandi, luxuriosè vivendi, deponere noluerint & hujusmodi plures: his, si privatim petant communionem, ea neganda est, & suaviter instruendi sancta sanctè tractanda esse: si verò petant publicè, non erit deneganda.

Monitum X. Sicut non est danda Eucharistia indignis, ita dignis non est deneganda, si moderatè petant. Pontifex Innocentius XI. in quodam decreto (quod apud Cardenas in fine, videri poterit,) quoties communio permittenda sit conjugatis, viduis, Devotis & Monialibus, Parochorum & Confessariorum prudentiæ & discretioni reliquit. S. Leo Papa epist. 80. *Nulli, inquit, Christianorum facile communicatio denegetur.* Dicit Pastor quispiam: Ergòne quilibet, cum quacunque molestia Parochi, sacro epulo reficiendus erit? Respondetur, teneri Parochum, toties audire confessionem.

& communicare Parochianum, quoties hic obligatur sub gravi peccato. Quod si ex devotione solum petat communionem aut confessionem; communior Doctorum opinio censet, non posse eum hoc negare; salvo officio, si alius non adsit, à quo id praestari queat: quia Pastor, Christi vices gerit: Si ergo Christus eum non repellit, nec Pastor id facere debet. Deinde si errantes quarere tenetur, certè redeuntes sponte non licet repellere, nisi morbo, aliisve gravioribus negotiis, ad Dei quoque cultum pertinentibus, impediatur, aut alius adsit, qui vices ejus supplere queat: aliàs citra noxam negligentia respondentem, laborem hunc recusare non potest. Debet Pastor non solum pabulum summè necessarium, sed etiam utile praeberè. Quis unquam Pastorum oves extremà fame laborantes solum reficit, aliàs morituras? Quin imò gaudet, si quavis horà, pabulo se reficiant, dummodo id illis conducatur, & ideo libenter

ter per pasqua sequitur, sive actu in-
terea uratur, sive gelu. Imitetur Pa-
stor animarum; & quoties oves ratio-
nabiliter petunt & oportunè, nunquam
deneget. Requirit enim id ejus offi-
cii ratio. Videatur Suarez in 3. p.
disp. 72. a. 3. Navarrus, Layman. A-
zor, Toletus, Reginaldus, Filliuci &c.

Monitum XI. Parochus in distri-
buenda communione ritum in rituali
Diecefano præscriptum servet; in-
struat communicantes, quomodo post
communione Deo gratias agere, &
pios adorationis, humilitatis, laudis,
oblationis sui, & charitatis actus eli-
cere; & mediam saltem horulam in
eis transigere debeant; nec statim à
communione expuant, garriant, aut
templo discedant.

Monitum XII. Circa præceptum
paschalis communionis, diligenter Pa-
rochianos præmoneat, urgeat & exe-
quatur; ut paschalem communionem
in Parochiali templo sumant; ut con-
stet eos præcepto huic fecisse satis nec
pœnâ careant, qui obligationi defue-
rint.

Monitum XIII. Ad crebriorem communionem excitabit suos parochianos variis industriis. 1. Ratione festorum B. V. & Sanctorum primariorum. 2. Ereptione Congregationum, quæ inter alias Leges, hanc de frequentiore communionem habeant, quales sunt de B. V. & SS. Rosario, de agonia Domini. 3. Promptitudine sua in audiendis confessionibus. 4. Frequenti commendatione, & maximi fructus communionis demonstratione, prætextuümque frivolorum refutatione.

Monitum XIV. In parasceves die, non datur communicatio nisi infirmis. Sacra rituum Cong. 1622. 29. Febr. Deficientibus particulis, Pastor celebrans de sua hostia potest partem dare communicanti. Fagundez Præc. 1. l. 3. c. 20. Non tenetur pueros ad communionem paschalem astringere, mox ubi annæ discretionis attingerint, ut majori diligentiâ tanto Sacramento debitâ, præparentur, Diana p. 5. tr. 14. ref. so

Si Pastor ob chiragram, aliudve impedimentum, nequeat anterioribus digitis hostiam porrigere, licet posterioribus digitis eam ministrare, quia hi digiti etiam consecrati sunt. Toletus. Gobat. casu 21 Alph. comm Si Eucharistiam sine lumine & præviâ confessione ministret, non peccat mortaliter, sed venialiter, si extra sacrificium eam ministret Suarez d. 27. s. 4. Intra sacrificium peculiare lumen pro communione accendi solet, id tamen omittere, nullam per se culpam continet. Gobat alph. n. 167. Denique Pastor licitè potest, quemcunque Sacerdotem simplicem, suo loco, substituere, ad communionem distribuendam.

CAPUT XVI.

De Sacramento confirmationis.

Sacramenta sunt 7. tanquam septem planetæ, Ecclesiæ coelum illustrantia, quæ inter Eucharistia ut sol eminet. Tria ex his Parochus non ad-

T 6 mini-

ministrat, scilicet Confirmationem, Ordinem, & Matrimonium. Confirmatio & Ordo Præsulibus, tanquam Intelligentiis Superioris ordinis commissa sunt. Matrimonii ministri sunt ipsi contrahentes; Synodus Tridentina Pastorem huic assistere tantum voluit. Aliorum quatuor Sacramentorum administratio, Pastoribus minoribus relicta est.

Monitum I. Curet Pastor ut à Parochianis suis hoc Sacramentum maturè suscipiatur; neque facile ultra septennium differatur, præsertim in locis hæreticis. Est enim quasi complementum characteris baptismalis, ut fidem in Baptismo acceptam temptationum & persecutionum fortiter & generosè retinere queant.

Monitum II. Allaboret, ut hoc Sacramentum devotè & dignè suscipiatur, quem in in finem in concione vel catechismo explicet hujus Sacramenti materiam, formam, & effectus, qui sunt robur spirituale, quod per sanctam
etiam

Etiam unctionem Fidelibus datur, & signum sive character qui imprimitur animæ; sicut in pugna corporali milites Ducum insignia gestant: præter hunc characterem indebiliter animæ impressum, accedit augmentum gratiæ, quo gratia in baptismo collata perficitur: adeò, ut quis timore & pudore deposito, audeat Christum, ejusque doctrinam profiteri, & pro ejus nomine contumeliam pati gaudeat. Exemplo Apostolorum, qui antè erant timidi & imbecilles, accepto postea Spiritu sancto, fortissimi, constantissimique evasere. Quod & alapa in confirmatione ab Episcopo dari solita significat. Acceptio pacis ab Episcopo datæ, significat eam pacis plenitudinem obtinuisse & gratiæ, pacemque post pugnam & victoriam obtineri.

Monitum III. Curet, ut confirmati Patrinus, nomen indicet ejus, quem præsentat, manum dexteram super humerum dextrum, dum confirmatur

T 7

teneat,

teneat, frontem confirmati fasciâ mundâ, ob reverentiam sacri chrisma-
 tis, liget, eâque in tertium diem retenti-
 tâ, nisi Religiosus aliquis aut Sacer-
 dos, quod consultius est, id faciat)
 solvatur, in aquam incingatur, ite-
 rûmque exprimatur: aqua verò &
 cineres ex combusta fasciâ relictâ, vel
 in cœmeterium, vel supra ossa mortu-
 orum, vel certè in profluentem pro-
 jiciantur. Si Pastor ipse abluit, mo-
 neat confirmatum, ut memor sit gra-
 tiæ acceptæ, nec vacuam esse sinat, sed
 fortiter pugnet, ac mundi carnis &
 Diaboli tentationibus strenuè resi-
 stat.

CAPUT XVII.

De susceptione Sacramenti Ordinis.

NEoparochus nondum sacerdotio
 initiatus, seu Parochiæ Candida-
 tus, ad suscipiendum Ordinis Sacra-
 mentum, quàm diligentissimè se præ-
 paret, quem in finem sequentia mo-
 nita plurimùm proderunt, quæ V. P.
 Nico-

Nicolaus Lancicius vir spiritu & lan-
ctimonix famâ inclytus dedit opu-
sculo 13. c. 1. & 2.

Monitum I. Per exercitia spiritu-
alia meditationum & confessionis, o-
cto minimum diebus, animum dispo-
nat, tum ut indulgentias ab Alexan-
dro VII. Pontifice concessas lucretur,
tum ut majori puritate characterem
sacerdotalem suscipiat, tum ut gratias
peculiares huic Sacramento proprias,
de quibus infrâ, obtineat.

Monitum II. Tempore horum ex-
ercitiorum, præter frequentes & fer-
ventes actus variarum virtutum, ut
contritionis, humilitatis, patientiæ,
dilectionis inimicorum, seu adverfa-
riorum, devotionis & amoris erga
Deum, maximo animi conatu, appli-
catione & fervore quodammodo Se-
raphico, purget animam exactissimâ
confessione, seu Generali, si eam an-
tea non fecerit, seu aliâ æquivalente,
eo modo, quo eam faceret, si finitis
exercitiis, esset moriturus. Ita ut ni-
hil

hil prorsus, etiam tenuissimum peccatum, in conscientia relinquat, vel quod umbram peccati redoleat. ut instar crystalli aut adamantis nitidissimi corpus & animam Divinae Majestati exhibeat.

Monitum III. Eodem Exercitiorum tempore, Neoparochus per pias meditationes, tunc fieri solitas, ita se conetur ad vitam deinceps melius, sanctiusque instituendam excitare, ut planè in alium virum mutetur, & ex exercitiis, Deo plenus exeat, Deumque, tam in secreta conversatione cum Deo, quàm publica cum aliis, spiret, & omnes cum eo agentes ædificentur. *Si sal sumus*, inquit S. Gregorius Hom. 17. in Evang. *condire mentes fidelium debemus, ut quisquis Sacerdoti jungitur, quasi è salis tactu, æterna vite sapore condatur.*

Monitum IV. Ut autem hunc ex exercitiis fructum & spiritum reportet. 1. Intimè conetur penetrare fundamentum, seu finem suæ creationis.

2. Bene

2. Bene ponderet per plures meditationes, gravitatem peccati mortalis & venialis, eorúmque effectus. 3. De regno Christi & duobus vexillis Christi & Luciferi. 4. Profundè scrutetur, quæ & quanta pro illo passus sit Christus. 5. Vivaciter penetret multitudinem mediorum & efficaciam, quæ affiduè in Ecclesia Dei suppeditantur, quibus si rectè uteretur, Seraphicam sanctitatem posset attingere.

Monitum V. Valde armet se contra omnes humanos respectus & judicia hominum imperfectorum, ob quæ sæpenumero multa mala committuntur, multa bona omittuntur; atque ita magna donis divinis obstacula ponuntur, quæ alioquin à liberalissima Dei manu perciperemus, nam ut ait S. Chrysostomus orat. de B. Philogono: *Benignus est Deus; & quemadmodum parturiens cupit eniti fœtum, ita & ille cupit effundere misericordiam:*

Monitum VI. Indaget præcipua impedimenta sui profectûs spiritualis,
ob

ob quæ hæcenus ad eò parum perfectionis consecutus fuerit: reduci hæc possunt ad tria capita. 1. Est vitium aliquod inveteratum, quod eum & Deo & hominibus exosum reddit, licet sit solum veniale. 2. Impedimento esse solent aliqua prava dictamina, quibus mens imbuta, & bona aliorum consilia respuit, & divinas inspirationes suffocat, & executionem bonorum propositorum retardat, aut omnino impedit. 3. Impedire solet causa aliqua extrinseca, cui inordinatus amor proprius nimium adhæret, v. g. conversatio aliqua minus recta. At in exercitiis se armet & animet ad hæc radicitus evellenda & sine tergiversatione amovenda.

Monitum VII. Excitet in se desiderium insatiabile congregandarum opum plurimarum, pro æternitate in altera vita, id est plurimorum meritorum, præ quibus omnes mundi res negæ sunt & ineptiæ, homine indignæ, inquam, creato ut assequatur æter-

æternam beatitudinem, nec valente
satiari, toto mundo: *Fecisti nos ad te
Domine, & inquietum est cor nostrum,
donec requiescat in te.* S. Aug.

Monitum VIII. Ut hæc maxima e-
molumenta ex exercitiis referat, to-
tum se iis ferio impendat: quare illo
octiduo, non studeat addiscendis ru-
bricis, aut cæremoniis sacrificii, ejus-
demque introitu, gloria, credo &c.
memoriæ mandandis, hæc enim autè
aut post præstare poterit: aliàs distra-
hetur; nam pluribus intentus, minor
est ad singula sensus.

Quodsi Parochiæ Candidatus, aut
Neoparochus dicto modo se ad ordi-
nem sacerdotalem suscipiendum præ-
pararit, utique obtinebit, præter gra-
tiam sanctificantem, omnibus Sacra-
mentis communem, virtutesque ac
dona Spiritûs sancti, etiam propriam
ac specialem gratiam, re ipsâ diver-
sam, eamque (ut cum S. Thoma 3. p. q.
62. a. 4. & in 4. d. 1. q. 1. a. 4. q. 5. S.
Bonaventura, Sotus, Suarez, Valeu-
tia,

tia, Vasquez, Tannerus, Lugo docent
 fitam, in actualibus auxiliis gratia,
 quæ conducunt, tum ad gratiam habi-
 tualem, annexasque virtutes, ac dona
 sub propria & speciali ratione hujus
 Sacramenti tuenda, & conservanda,
 & cùm opus est, accommodatis acti-
 bus, exercenda, post susceptum Sacra-
 mentum.

Quanam verò sunt illæ gratiæ Sa-
 cramentales, cum magna preparatio-
 ne & fervore spiritûs, suscipientibus
 Sacramentum Ordinis, præsertim Sa-
 cerdotium, concedi ordinariè à Deo
 solitæ? Venerabilis Pater Nicolaus
 Lancicius l. c. enumerat sequentes.

1. Devotio magna, etiam sensibilis
 in recitandis horis canonicis, & obla-
 tione Missæ sacrificii.

2. Magnum & practicum lumen ad
 discernenda peccata, in audiendis ali-
 orum confessionibus.

3. Accursus pœnitentium, consci-
 entias, vel sacrilegis confessionibus
 vel malè factis, vel aliis peccatis in-
 tri-

tricatas habentium, ad petendum auxilium in confessione, illudque in ea iterata invenientium.

4. Gratia extrahendi poenitentes è misero peccati statu.

5. Notabilis profectus in virtute confitentium talibus Sacerdotibus, vel conversantium cum illis.

6. Agnitio peccatorum multorum, antea non dictorum in Confessione, vel ex oblivione, vel ex ignorantia, vel ex inconsiderantia & negligentia. Unde moventur ad confessiones bonas coram talibus Sacerdotibus faciendas.

7. Quies conscientiae antea non habita, collata confitentibus coram talibus Sacerdotibus.

8. Solet etiam Divina Benignitas extraordinarias gratias, intuitu Sacramenti Ordinis, extraordinariam præparatione & fervore suscepti conferre, quales sunt, insperata nec expectata lumina in oratione, in celebratione missæ, lectione Horarum: item
singul-

singularis fervor in iisdem, repentina
 mentis illustratio & cognitio verita-
 tum & Doctrinae, humano studio, non
 acquisita, aliaque gratia gratis data:
 nam Deus non sinit se vinci, liberali-
 tate hominum; sed ut loquitur S.
 Chrysostomus Hom. 20. ad pop. *Pe-
 titiones nostras semper multo excessu su-
 perat.* S. Casarius Hom. 3. ad Monach.
*Quantum, ait, nos addiderimus ad stu-
 dium, tantum ille apponet ad adjutori-
 um; quantum nos apposuerimus ad di-
 ligentiam, tantum ille addet ad gloriam.*

Monitum IX. Suscepto Sacerdo-
 tio Parochus det operam, ut eâ prae-
 ratione, diligentia & fervore, semper
 hora spatio, quotidie sacrificium De-
 offerat, quo illud primis sacerdotibus
 diebus omnes communiter offerre so-
 lent. Post sacrum, solidum saltem ho-
 ra quadrantem gratiarum actioni
 aliis ferventibus devotionis actibus
 impendat. Tria etiam membra, quae
 potissimum occupantur in sacrificio
 missae, incontaminata servet, oculi
 manus

manus, linguam Quo non oportet esse puriorem tali fruente sacrificio? quo solari radio non splendidiorum manum, carnem hanc dividendam? os, quod spirituali igne repletur? linguam quae tremendo nimis sanguine rubescit? S. Chrysoft. Hom. 83 in Matth.

Monitum X. Cùm corpora soleant ciborum qualitates participare; æquum est, condiciones Christi in Eucharistia existentis, Sacerdotes imitari: & quidem 1. Promptam & exactam obedientiam; sicut Christus ad verba Sacerdotis consecrantis, etiam impiissimi, obedit. 2. Humilitatem profundissimam & donorum Dei occultationem, sicut Christus sub speciebus se abscondit & latet. 3. Patientiam totalem in omnibus injuriis: sicut Christus in Eucharistia patitur ab inimicis, hæreticis, peccatoribus, bestiis & vermibus. 4. Liberalitatem; sicut Christus in Eucharistia se totum communicat. 5. Puritatem eximiam, sicut Christus in sacra hostia, nullum

nullam à rebus, etiam immundis, maculam contrahit.

MONITUM XI. Ulteriùs Neomystra discere studeat à Christo Eucharistico.

6. Sincerum zelum animarum sine ullo respectu personarum: sicut Christus in Eucharistia pauperes & divites, nobiles & ignobiles, juvenes & senes pascit. 7. Paupertatem spiritûs, ut paucis & vilibus sit contentus, cum Christus Dominus, præter solam accidentia, nullam substantiam adjunctam in sacra hostia habeat. 8. Purissimam intentionem, sicut Christus, solam Dei gloriam & nostram salutem spectat. 9. Propagationem efficacem Divinæ gloriæ & salutis Animarum, in qualibet parte loci, temporis, occupationis: Sicut Christus est totus in tota Eucharistia & totus in qualibet ejus minima parte, estq; in iisdem aptus causare omnes effectus Sacramenti. 10. Animum pacatum & imperturbabilem in adversis: sicut Christus divinis speciebus non læditur.

Mont-

Monitum XII. Denique imitetur Christum Eucharisticum Sacerdos & habere conetur. 11. Plenam indifferentiam in omnibus: sicut Christus est indifferens ad omnia loca, in quibus ponatur, etiam à Sacerdote scelerato, sive in pyxide aurea, sive stannea. 12. Totam animi applicationem ad res minimas divini obsequii, uti ad res maximas: sicut Christus est totus in hostia grandi, & totus in qualibet particula. 13. Demum annihilationem omnium, quæ Deo displicent, ut sunt peccata, passiones, perturbationes, tenacitas iudicii, voluntas propria, appetitus honoris, laudis, favoris humani, asper & difficilis modus agendi cum hominibus, locutio fastum redolens, nimia prudentia redolens mundanam; duritia capitis, duplicitas & insincerus agendi modus: quæ omnia annihilanda: sicut in Eucharistia tota substantia panis & vini annihilatur, atque in corpus & sanguinem Christi convertitur, ex no-

U

ftri

stri amore. Hoc est esse hostiam Deum
 quam à nobis exigit Deus. Rom. 12.
 Qui nostri causa exinanivit semetipsum
 formam servi accipiens. Phil. 2. 7. Sic
 multa bona Sacerdos assequetur, ut
 & illud, quod alii Sancti, præsertim S.
 Gregorius L. 4. Dial. c. ult. scribit
*Audenter dico, quia salutari hostia post
 mortem non indigebimus, si ante mortem
 Deo ipsi hostia fuerimus.*

CAPUT XVIII.

De Sacramento Matrimonii.

Monitum I. Curet Parochus, ut
 ea quæ ad legitimè contrahen-
 dum matrimonium requisita sunt,
 probè observentur; ut scilicet sponsi
 careant impedimento dirimente &
 impediante; parentumque consen-
 sum obtineant: quamvis enim hic ab-
 solutè non requiratur; est tamen in
 reverentia, & injuria erga patriam
 potestatem, illis invitis contrahere.
 Monendi etiam & reprehendendi
 sunt parentes, qui proles religiosum
 statum

statum inire volentes, ad matrimonium cogunt, aut contra, nolentes in monasterium intrudunt; aut etiam, cum quibus nolent, matrimonium inire compellunt

Monitum II. Doceat sponfos, quomodo sponsalium fides fit observanda; ut scilicet sine justa causa non resiliant; ut alteri cum promissione matrimonii non copulentur, ut etiam inter se, durantibus simplicibus sponsalibus, non jungantur. Observetque Pastor ad licitam copulationem prerequisites: ut scilicet ordinarias denuntiationes, seu proclamationes premittat; contractus matrimonialis, se presente fiat, & benedictio nuptialis, juxta morem Ecclesie, precedat.

Monitum III. Ut Catholicus cum acatholica, vel contra, matrimonium ineat, quantum potest, dissuadeat, raro enim ejusmodi matrimonia pacifica & felicia sunt; oriuntur enim sæpe triæ vel difficultates aut ex prolibus, quæ religionem sequi debeant, aut ex jeju-

niis Ecclesie observandis, aut diversis templis frequentandis: si autem, in Germania praesertim, impedire nequeat quantum fieri potest, religioni proleum prospiciatur.

Monitum IV. Expediit ut sponsi ante contractum matrimonialem, imò & ante denuntiationes, proprium Pastorem adeant, vel alium pium sacerdotem ab ipso delegatum, à quo doceantur quanta sit hujus Sacramenti excellentia & sanctitas: Apostolus vocat *magnum Sacramentum*; *magnum* ratione materiae, quae sunt corpora hominum sacris undis tinctorum: *magnum* vi significandi, conjunctione amoris plenissimam, quae humanae naturae divinitate connexa est: item unionem qua Christus cum Ecclesia, & qualibet anima gratia Dei praedita, conjungitur: *magnum* effectis, quae non ad solam propositi vitam se porrigunt, sed saepe per secula lustra durant, vel in poenis vel in praemiis liberorum. Deinde exponitur, quae ad illud legitime contrahendum

dum conditiones, quæ ad fructum illius percipiendum dispositiones, requirantur; ac proinde quæ in illis fides, religio, intentionis rectitudo debeat reperiri; ut nimirum matrimonium ineant non libidine, aut avaritiâ ducti; sed ut Tobias junior coram Deo protestabatur: *sola posteritatis dilectione, per quam nomen Dei benedicatur in sacula seculorum.* Tob. 8. 9.

Monitum V. Quomodo recenter nupti, vitam christianam debeant instituire, familiamque gubernare, Pastor doceat: servire poterunt ea, quæ S. Carolus Borromæus, inter alia plura monita, Sacramentum matrimoniâ concernentia, decretis suis inferi voluit; Concil. mediol. tit. 3. de matrim. Ubi vult, ut conjuges solliciti sint, ut domestici omnes instruantur in catechesi, manè & vesperi preces fundant, statis temporibus sacramenta frequentent, missæ intersint indies, conciones frequentent, juramenta, blasphemias ac verba obscœna non tole-

U 3

reut

rent, libros pios legendos curent, noxios proscribant &c.

Monitum VI. Procuret pro viribus concordiam inter conjuges. 1. communem utriusque dilectionem exclusâ zelotypiâ. 2. Non se defraudent nisi ex consensu, ad tempus, ut orationi vacent, 1 Corinth 7. denique ut se mutuò supportent in tolerandis defectibus animi, infirmitatibus corporis, & oneribus matrimonii. Secundò Maritus uxorem tractet tanquam sociam, victûs, honoris & cohabitationis. Tertiò Uxor meminerit se datam viro in adjutricem & adiutorium, in educanda prole, gubernanda familia, & curanda re familiari.

Monitum VII. Instruat quæ concordia servanda cum vicinis. 1. Personæ, fama, & opes ad vicinos pertinentes, intactæ relinquantur. 2. Inquisitio curiosa in aliena dicta & facta evitetur. 3. In obsequiis, auxiliisque præstandis, prompta benevolentia adhibeatur. Observetûrque illud Christi Matth. 7. *Omnia quæcumque vultis, ut*

faciant vobis homines, & vos facite illis.
& illud S. Tobia monitū c. 4. *Quod ab
alio oderis fieri tibi, ne tu alteri facias.*

Monitum VIII. Doceat conjuges,
observanda erga famulos. i. est; instru-
ctio necessaria, de articulis fidei, modo
orandi, sacramenta frequentandi, atq;
ut hæc melius addiscant, ad catechis-
mos & conciones constanter mitantur.
2. Sustainatio liberalis, & laboris dis-
creta impositio. 3. Correctio, si delin-
quant. *Cibaria & virga & onus asinos;
panis & disciplina & opus servo Eccli.
33.35. Melior enim est manifesta correptione,
quam amor absconditus: & meliora
sunt vulnera diligentis, quam fraudulen-
ta oscula odientis. Proverb. 22.*

*Ad extremum, pro dubiis quibus-
dam dirimendis, Neoparochus
sequentia observet.*

EXpedit Pastorem, Sponsalibus Parochiano-
rum non assistere, ne imperiti putent, ma-
trimonium jam contractum, & malè usurpent
ejus jura: Denuntiationes etiam extra Templum
in concursū populi fieri posse, docet Layman.
Eas tribus festis continuis fieri posse, ait. Dical-

tillo. Si sponsi sint è diversis parochiis, in utraq;
debet fieri proclamatio. Layman, Sanchez &
alii: non tamen damnanda est consuetudo, quæ
in aliquibus Ecclesiis viget adhuc, ut in Paro-
chia solius sponsi denunciationes fiant. Possit
Pastorem, absq; licentia ordinarii ommittere de-
nunciationes, vel unam pro tribus facere, in
sequentibus casibus docet Hauk ius in Epitome
Paroch. v. Denunt. c. 7. si abest suspicio prudens
impedimenti. 2. pudor ob disparitatem ætatis,
qualitatis, divitiarum. 3. infamia, quando concu-
binarii habiti pro Conjugibus. 4. vicinitas tem-
poris clausi. 5. magnatum dignitas. Denunciatio-
nes sunt repetendæ, si matrimonium differatur
ad quatuor menses. Si unus sponsorum secundo
nuptias celebret, iterum à Pastore benedictione
adhiberi, passim consuetudo obtinuit, juxta Lay-
man. Potest Pastor in Germania matrimonio
catholicorum in sua parochia degentium assiste-
re. L. 5: tr. 10. p. 2. c. 4. Potest Pastor extra pa-
rochiam assistere Parochianis suis matrimonium
contrahentibus, quia non desinunt ejus esse sub-
diti: Diana. p. 9 tr. 7. resl. 45 Pastor, vagorum
matrimonio non assistat, nisi post diligentem in-
quisitione & licentiam ab Ordinario obtentam.
Concil. Trid. sess. 24. c. 7. Si dubium de impedi-
mento dirimente occurrat, saltem, quando re-
moram patitur, rectius faciet Pastor, dubium de-
ferendo ad Ordinarium: Non est necesse Testes
matrimoni, habere conditiones pro aliis testibus
requ-

requisitas, possunt enim testes esse, feminae, infames, infideles, parentes, liberi, servi. Layman L. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. Denique Parochus accuratè studeat cognoscere gradus consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis & legalis, matrimonium dirimentes.

C A P U T XIX.

*De administratione Sacramenti
extremae Unctionis*

Monitum I. Parochus visitans infirmum, hortetur eum, ut morbum prompto & libenti animo, de manu Dei acceptet; & in omnibus divinae voluntati se resignet. *Est enim infirmitas, non ad odium, sed ad amorem, ut loquitur S. Aug. ab aeterno, in bonum & salutem animae, à Deo ordinata; ut peccata expurget, poenas remittat, passiones mortificet, gratiam augeat, & coronae gloriae complementum addat. dicat itaque infirmus: Pater si possibile est, transeat à me calix iste, verumtamen non mea; sed tua voluntas fiat.*

Monitum II. Suadeat infirmo, ut testamentum maturè condat. *Fac testamentum, dum sanus es, ait S. Aug. de*

466 *De administratione Sacram.*
cura enim, dum sapiens es, dum tuus es,
quia in infirmitate, blanditiis & minis
duceris, quo tu non vis. aut saltem facias
illud initio morbi, & in statu gratiæ, ut
meritum habeat. Omnia autem disponat
infirmus secundum Dei voluntatem
& justitiam, cuique suum dando: Animam
Deo, cor Virgini Deiparæ, corpus terræ,
pacem inimicis, creditoribus debita,
heredibus substantiam, pauperibus eleemosynam,
animabus purgatorii suffragia, animæ suæ missa
sacrificia, aliâq; pia opera. *Moriens se*
faciat, quod saepe hortatus sum, ait S.
Aug. de vita clericorum p. 3. tit. 15.
c. 1. apud S. Antonium: Unum filium
habet, putet Christum alterum; duos ha-
bet, putet Christum tertium; decem ha-
bet, Christum undecimum faciat. Neq;
ea quæ concernunt salutem animæ,
heredibus & consanguineis committat
infirmus, quia piè ordinata saepe
non exequuntur: hæc via est securior, in-
quit S. Gregorius, agere per se, quam post
mortem sperare agi per alios.

Mo

Monitum III. Multò magis Pastor suadeat Infirmo, antequam legata pia ordinet, aut eleëmofynas dandas præscribat, priùs debita solvenda esse, nec hoc hæredibus relinquat, qui quò magis opibus, eò minùs fide, erga defunctos, abundant. *Beatius est liberum exire, quam post vincula, libertatem quærere.* ait S. Gregor L. 4. dial. c. 48. Plus prodest tabulæ alicujus fragmentum, jam jam mergendo, quàm navis omnibus necessariis instructissima, jam submerso. 2. Si præter debita, aliqua sunt restituenda, ac restitui tunc possint, inducat testantem Pastor, ne à morte primùm illa restituenda curet. Nimis teneri erga pecunias affectùs argumentum est, velle priùs ab illis deferri, quàm eas deferere. Divitiæ verè spinæ sunt, tam altè inhærentes, & fixæ, ut quis spiritum antè relinquat, quàm ipsas. Restitutioni jungenda est veniæ petitio, ab injuriâ affectis, idèq. non quomodocunque; sed si fieri possit, tabulis confectis & adhibitis testibus, ut tantò

468 *De administratione Sacram^{ti}*
tò apertius constet, quàm nō in specie;
sed ex animo, moriens, omnem illarū
memoriam abolitam cupiat.

Monitum IV. Si animum infirmi ni-
miūm terrenis rebus adherere, isque
occupari & angī notet Pastor; osten-
dat ei quàm exigua ratio & æstimatio
temporalium habenda sit, præ spiri-
tualibus bonis; quæ summi sunt pretii,
usque ad thronum Dei comitantur, &
in finitum præmium recipiunt; quādiu
ergo vita conceditur, horum magis
quàm illorum bonorum thesauros co-
gitet, & comparare studeat.

Monitum V. Quando, iudicio me-
dici, probabile adest vitæ periculum,
ad medicum spectat de imminentis
mortis periculo monere; quod si Me-
dicus hoc non faciat, Pastor moneat
infirmum, quia cognati saepe sub præ-
textu pietatis crudeles sunt, dum agri
periculum mortis celando, aut vitæ
longioris spem faciendo, absq; Sacra-
mentis supremis emori sinunt. Præstat
paulò citiùs infirmum mori, ob aliqua
tur-

turbationem & salvari, quàm tardiùs obire & damnari. Monendus igitur est dum adhuc mentis compos est, ut ad felicem obitum sese possit disponere, neque exspectandum, usque ad privationem rationis. Accepto hoc nuntio, infirmus, missis mundi negotiis, exclusisq; amicorum visitationibus, totum se ad animæ negotia applicet, tempusq; vitæ reliquum, ad eò pretiosum, eliciendis actibus contritionis, resignationis, fidei, spei, charitatis & desiderii alterius vitæ, impendat.

Monitum VI. Parochus vel in concione vel privatim suis eximat illam persuasionem, Sacramentum Extremæ Unctionis ad certam mortis facere accelerationem, aut eò acceptò, de vita conclamatum esse; ideòque ne illud cum jactura gratiæ differant, donec mors instet; & exiguam fidem & voluntatis inclinationem in istud salutare Sacramentum præferant.

Monitum VII. ad ægrotum perveniens præviâ suavi salutatione, breviter

470 *De administratione Sacramen-*
ter hujus Sacramenti effectus declarat,
à curis sæculi avocet, consoletur & ad
spem vitæ æternæ erigat. neque eum
longioris vitæ pollicitatione fallat; sed
potiùs contemnendam hanc miseram
vitam ostendat, mortemque parato a-
nimo excipiendam esse suadeat, ita ut
præter Deum nihil sapiat, nihil esuriat
aut sitiatur; dissolvi propter ipsum cupi-
at, ab illius beatifica visione diutius
abesse, summam miseriam ducat: sic vi-
vere, & sic mori, christianum esse. eiq;
maximè necessarium, persuadeat.

Monitum VIII. Si nondum confes-
sione animam expiârit infirmus &
sanctissimum Eucharistiæ Sacramen-
tum, aut viaticum necdum sumpserit,
iisdem Sacramentis muniatur, ante-
quã ungetur: quod si verò ante aliquod
dies ea susceperit, roget eum Pastor
num aliquem adhuc conscientia re-
morsum sentiat, & si opus reconcilia-
tione fuerit, ejus confessionem exci-
piat, eumque absolvat. Et sacræ uncti-
onis actionem auspicatorum præsentibus
hor

hortetur ut suis precibus, uberem huius sacramenti gratiam infirmo exorent: peractâ sacrâ unctiōe, Crucifixi simulacrū ex veteri Ecclesiæ consuetudine infirmo relinquat, ad lectum decumbentis ex aduerso ejus figendū; ut illud intueri, affectūsq̄, fidei, spei, charitatis ardentissimæ elicere valeat.

Monitum IX. Vel ad lectum infirmi, vel ubi cum comitibus ad templum redierit, convenienti adhortatione, propositâ mortis necessitate & incertitudine, ad vitam sanctiūs & prudentiūs, pro Christiani hominis vocatione. transigendam exciter; & ad omnia pietatis ac misericordiæ officia infirmo exhibenda permoveat.

Monitum X. His peractis, ne existimet Parochus se jam partes omnes officii sui explevisse; sed pro eminenti, singularique charitate sua, pietatem, quam ab aliis exigit, ipse exhibeat, & ovem suam, in hac, quam cum crudelissimo hoste, habitura est, luctâ, non deserat; sed crebriūs eam visitet,

tet,

472 *De administratione Sacram.*
tet, magnâ sollicitudine ejus salutem
vigilet, nec ullis laboribus parcat, ut
ad manus sanctorum Angelorum, da-
mnationis æternæ periculis erepta, fe-
liciter perveniat, cœlestemque beati-
tudinem consequatur. *Quo enim ma-
gis languescit humana infirmitatis vir-
tus, ait Episcopus Tricariensis in Di-
rect. Eceles. disc. tit. de extr. unct.)*
*Et unusquisque moriens ad ingredien-
das ignotas sibi futuri sæculi vias, ob pec-
catorum suorum conscientiam, et abyss-
um judiciorum Dei, magis timet, ma-
gisque horret; eò magis sollicita esse de-
bet Pastorum et Sacerdotum charitas ut
Christianus quisque in extremo illo ago-
ne, contra omnes Sathanae insultus bene
armatus sit et in spem Divinae Misericor-
diæ fidenter erectus.*

Pro dubiorum resolutione, circa Extremam
Unctionem, noverit Neoparochus. 1. Quod
deficiente oleo benedicto, non liceat adhibere
non benedictum. *Suarez* 2. Potest tamen in
illo casu adhibere chrisma, *Suarez*, d. 40. l. 2.
3. Videns oleum benedictum deficere, potest
non benedictum oleum miscere. *Gobat* 4. Si
agg

ager membro inungendo, v. g. naso careat, vicinas partes inungere potest. *Diana p 10 rr. 16. ref. 81.* 5. In necessitate licet quinque unctionum formulas in unam contrahere *Gobat, Tann. Regm* 6. Pueris septennium egressis conferendum est hoc Sacramentum, nisi consuetudo contraria sit, quæ sine scandalo aboleri nequeat. 7. Amentibus, qui aliquando ratione præditi fuerunt, conferendum est hoc Sacramentum, non autem perpetuò amentibus. 8. Etiam in dubio utrum puer, aut amens sit rationis usu præditus, aut morbus periculosus, hoc Sacramentum illis præbendum est. *Escobar. Sanctus.* 9. De ebriis discurrendum, sicut de amentibus, nisi constet ebriosos fuisse & voluntariè aliquoties se inebriasse. 10. Senio confecti, si notabiliter deficiant, uti & phthi si laborantes, inungendi sunt. *Gobat.* Similiter illi quibus pes aut manus ob gangrænam adscindendus, aut puerperæ graves dolores partûs cum vitæ periculo sustinentes: uti & graviter vulnerati, Pastorem in domo accedentes & extremam unctionem petentes, sunt inungendi, *Gobat* similiter in duello graviter vulnerati, elicitâ prius attritione vel contritione. *Laymen.* Si Pastor prævideat se noctu ad infirmos vocatum iri, ad inungendum ægram, oleum sacrum in domo parochiali retinere potest. *Arriaga d 54. f. 2. n. 17.*

CA.

CAPUT. XX.

De conversatione Pastoralis.

Conversatio à Curatore animarum instituenda, nihil est aliud quàm *modus agendi cum proximo privatus, atque ad animæ salutem procurandam ordinatus*: Hujus conversationis exemplum dedit Salvator noster, cum Nicodemo. cum Magdalena, cum Samaritana & aliis privatim conversatus. Exemplum Christi secutus est S. Paulus, ut de se contestatur Ephesiis Act. 20. 20. *Vos scitis quomodo nihil subtraxerim utilium, quominus annuntiarem vobis & docerem vos publicè (per conciones & catecheses & per domos (privatis colloquiis & instructionibus,))* Hoc Christi & Apostoli exemplum, Pastor zelosus sectetur, & sequentia in conversatione observare conetur.

Ad conversationem, cum magno emolumento suo & proximi, & absque detrimento salutis propriæ, debite

bitè instituendam, virtutes hæ necessariz sunt, 1. Pura intentio divinæ gloriæ & salutis animarum, quâ Parochus nihil terrenum quærat, humilia æquè ac speciosa, honorificaque munia obeat; nullo quantumvis infeli exitu animum despondeat; & exclusâ sensualitate, recreatione propriâ, aut honoris, laudis, cibi, potûsve desiderio, huic sancto muneri vacet: Atque hæc intentio per aspirationes sæpius renovanda, & lumen, gratia & protectio à Deo est postulanda. 2. Requiritur vocatio & missio, ad hoc officium charitatis præstandum, sive à Deo, sive à Superioribus, aut in inspiratione divina, suppositâ aptitudine, & virtute, scientiâque sufficiente. 3. Opus est in conversatione cautelâ, ne nimiam conversatione & animi ad externa effusione, spiritus in te pescat, & nimis multa agenda simul suscipiendo, oratio, mortificatio, aliâque exercitia spiritualia intermittantur. 4. Adhibenda circumscriptio, ne in alterius

Pastoris

Pastoris, ac præsertim Superioris officium se ingerat, alienisque negotiis se immisceat aut intrudat. 5. Indifferentia, ut sine acceptione personarum, omnibus consilium, auxiliūve poscentibus, promptè illud comunicet. 6. Major tamen promptitudo sit succurrendi, magis dispositis, magis indigentibus, & à quibus major fructus speratur, quales ferè sunt pueri, pauperes, simplices, ægri, afflicti. 7. Suavitas, ut suaviter & paulatim, non violenter, sed per viam charitatis homines disponat, & malis, contrarias dispositiones introducat. 8. Familiaritas cum Deo, per orationem, meditationem, & aspirationes ad Deum, cujus Pastor instrumentum est, quod per illa, cum Deo, tanquam causa principali conjungitur, & efficacius operatur. 9. Prudentia, ne sibi noceat, dum aliis prodest: omnibus omnia fiat: consiliis aliorum utatur; & media opportuna adhibeat. 10. Auctoritas & bona æstimatio de Pastore

vita

vita probitate & aliis dotibus. 11. Benevolentia & charitas, quâ bene erga proximum afficiatur, & ex amore omnia, quæ exiguntur, promptè alacritèrque præstet. 12. Denique zelus animarum indefessus, quamdiu vires suppetunt, nunquam cessans, difficultates omnes perumpens, & occasiones proximum juvandi sagaciter indagans. Zeli motiva suggestimus suprâ p. 1. c. 12.

Removenda deinde impedimenta zelum animarum in Pastore retardantia & sufflaminantia: qualia sunt. 1. Nimum quietis, solitudinis & orationis desiderium. Huic opponat amorem Christi & proximi: *Amas me? pasce oves meas*: item Christi & SS. exempla. 2. Diffidentia de gratia vocationis & nimius ad proprias vires respectus, opponat illud S. Pauli ad Phil. 2. *Deus operatur in nobis vellet & perficere, pro bona voluntate, seu juxta fiduciam nostram. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum,*

Deum,

Deum, non quod simus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est qui & idoneos nos fecit ministros novi Testamenti. 2. ad Corinth. c. 3. 3. Horror difficultatum & laborum. Cogitet Pastor momentaneum & leve tribulationis hinc, & ibi supra modum, aeternum gloriae pondus. 4. Metus periculi tam corporalis, quam spiritualis, seu tentationum & lapsus in peccatum: Cogitet dictum Ascetae: *Vita quae propter charitatem periculo exponitur, per charitatem melius conservatur. Bonus Pastor animam dat pro ovibus suis. Item: Magnum prorsus martyrii genus est, ultro se, pro Christi amore, dare periculis.* S. Laurentius Justin. L. de S. Martino. Quoad spiritualia pericula, Deus qui onus grave imposuit, gratiam supportandi illud praebebit & proteget; uti protexit Abraham in Chaldaea, Lotum in Sodoma, Jobum inter Infideles Danielem in B. bylone. 5. Impedimentum est laboris sterilitas. Cogitet

gitet Parochus, siue fructus exspectatus respondeat, siue non, nihil sibi decedere de merito ac præmio æterno, solum perseveret, & fidat in Deum, fructusque paulatim sequetur.

Conversatio autem Pastoris est multiplex. 1. Visitatio amicorum. 2. Instructio Fidelium. 3. Consolatio afflictorum. 4. Curatio spiritualis. 5. Consolatio Captivorum. 6. Ægrorum & moribundorum dispositio ad felicem mortem & æternitatem. De quibus fusè P. Lohner; agens de conversatione apostolica, cum verò Pastores centeni ejus Libris utilissimis careant; nos hîc brevitet nucleum in compendio dabimus, nonnullis adjectis.

CAPUT XXI.

De visitatione Amicorum Pastoralis.

Visitatio hæc à Parocho instituitur amicitia & benevolentia procuranda vel conservanda gratiâ quia sine benevolentia, non bene pro-

procurare poterit alienam salutem
& nemo facile ei se credit, cuius benevolentiam non experitur: deinde demonstratur gratitudo pro acceptis beneficiis; denique varia pro se aliisque beneficia impetrandi occasio datur.

Si visitet Ecclesiasticos aut Religiosos, triplex reportabitur fructus, eruditio, excitatio illorum exemplo & verbo, testificatio bonæ vitæ, quod degat cum bonis. Si visitet Principes & Magnates, observet proverbium: *Ad principes & ignem, nec prope, nec procul: nec visitet, nisi aut vocetur, aut necessitas urgeat.* Si visitet mediocri conditionis homines, potius viros accedat, quàm feminas, quia illis familiæ disciplina dependet, & opera est utilior. Si feminas visitet, solus non adeat, sed cum teste; ac certè adsit maritus. Sit autem visitatio, rarissima, brevissima, opportunitissima.

Visitatio hæc ut fructuosa sit, quæ

tuor dotes habeat. 1. Sit *sancta*, ut tota collocutio & sermo dirigatur ad salutem animarum. 2. Sit *prudens*, ut initia aliis concedat, finem sibi reseruet, sermonem aliis attemperet; nihilque, quod offendat, proferat. 3. Sit *amabilis & grata*, de iis scilicet, de quibus visitatus libenter audit & loquitur, ejusque æstimatio magna præferatur, omniâque in meliorem partem explicentur. 4. Sit *innocua* sine detractione, murmuratione, alióve peccato. 5. Sit *gravis & seria*.

Ut verò talis sit visitatio, juvabit memoria Dei præsentis & Angeli Tutelariorum. *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear.* Psal. 15. Nihilque dicat, de quo rationem & satisfactionem, si posceretur, reddere nequeat, aut quod proximum scandalizet; aut quod publicatum, vulgatumque nollet.

Denique animæ suæ pericula devitet: 1. Est, ne paulatim intentio vicietur

X

tietur

tietur & loco sinceræ charitatis, amor carnalis in conversatione familiari subintret. 2. Ne in gula vitium, aut consolatiunculæ ab esculentis & poculentis petitiæ desiderium declinetur. 3. Ne in lingua labatur: *quia in multiloquio non deerit peccatum.* Prov. 10.

CAPUT XXII.

De Instructione Pastoralis.

Instructio hæc eò tendit, ut in fidei Christianæ Doctrina homines solidè instituantur: varii sunt, qui instruendi veniunt.

I. Hæretici, quorum si aliquem vacillantem repererit in fide: 1. sinceram charitatem ostendat, & ejus benevolentiam sibi conciliet, ab omni convitio abstinens & verbis suavibus utens. 2. Conetur à vitiis avocare, quæ conversionem impediunt. 3. Primum, quem habet scopulum & scrupulum eximere conetur, cætera sequentur. 4. Motiva credibilitatis proponat, nunc hoc, nunc illud. s. Erroris

roris ejus absurda proferat. 6. Si doctior sit, proferat solidam suæ fidei rationem, quâ non alius Hæreticus uti queat, pro defensione sectæ suæ. 7. Datur legendus parvus Libellus continens probationem dogmatum fidei orthodoxæ, qualis est, Lux mundi, Clypeus fidei, ubi scriptum est. Libelli Patris Kedd. &c. 8. Affiduè ejus conversionem Deo in oratione commendet. 9. Ubi verò jam agnovit veritatem, hortetur motivis æternis, ut humanos respectus vincat. Catechismum ordine ei explicet: sufficienterque instructus, professionem fidei emittat, de tota vita exhomologesin instituat, & sacrâ Eucharistiâ reficiatur. Denique Sacramentum confirmationis accipiat. Eidem gratuletur, gaudiumque præferat, & convivio excipiat.

II. Catholici, & I. Communitas, civitas, pagus, instruatur; ut sicut fit in humano corpore, (sunt enim mysticum Christi corpus,) ita servetur

unio, pax, charitas. 2. Sicut è corpore mali humores evacuantur, ita à communitate gravia vitia & prava consuetudines tollantur, quales sunt hareses, blasphemandi, luxuriandi, & helluandi consuetudines. 3. Sicut corpori, ita communitati, alimenta pro sustentatione spirituali dentur; ut sunt iuventutis institutio, oratio, & alia pietatis exercitia. 4. Sicut in corpore caput conservatur, præ reliquis membris, ita magistratûs authoritas defendatur. 5. Sicut tamen reliqua membra corporis non negliguntur; ita mutua inter magistratum, & cives amor conservetur & vigeat.

III. Senatores & Iudices instruantur, ut serveat justitiæ studium, eligantur senes & prudentiores, bonâ conscientia & timore Dei præditi, qui libertatem tueantur, & muneribus corrumpi non sinant: lites citò finiant non ad proprium commodum, sed ad Dei honorem, proximique bonum attendant.

IV. Per

IV. Personæ illustres & nobiles doceantur, 1. Ut se aliis meliores non existiment, aliósque non despiciant. *Summa apud Deum nobilitas est, esse clarum virtutibus.* S. Hieron epist. 14. Ex eodem omnes luto sumus. 2. Deinde ut nobilitatem sine virtute nihil prodesse; sed obesse potius censeant. 3. Sicut alios genere & nobilitate precedunt, sic virtutibus superent: præcipuè temperantiâ. justitiâ, religione & pietate, templâ, missam, concionem, confessionem & communionem frequentando libros salutes legendo, Divinam Majestatem à suis dehonori non patiendo.

V. Divites instituantur, 1. *Non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo,* 1. Tim. 6. Non ergo se efferant, non pauperes despiciant, cogitent se Oeconomos tantum & Quæstores reddituros, rationem Deo. 2. Non thesaurizent in terra, sed in cælo *ubi fures non furantur, ubi tinea non demolitur.* 3. Dent elec-

eleemosynas liberales & cor divitiis non apponant.

VI. Patres familias hortetur, 1. Ut liberos suos à teneris annis ad Dei cultum, timorémque excitent, inde enim salus Reipublicæ pendet. 2. Maturè artibus liberalibus imbui curent, eosdem ad catechisimum & doctrinam Christianam addiscendam ire jubent: famulitium festis & Dominicis ad sacrum, concionem & catechesin mittant, reducésque examinent, negligentes puniant: otium tollant; è domo, ludos inhonestos, ebrietatem, lasciviam, prava colloquia eliminent. 3. Curam habeant lectionis Libellorum piorum, recitent litanias B. V. ante somnum. Sint instructi agnis cereis benedictis, utantur aquâ lustrali singuli è familia. 4. Ipsi dent nomen Confraternitati alicui seu sodalitia, & suos ad idem hortentur. 5. Concordiam mutuam servent cum Uxoribus, & eandem inter domesticos concilient.

VII. Mu-

VII. Mulieres conjugatae moneantur. 1. Habere puram intentionem in omnibus. 2. Integritatem & verecundiam. 3. Fugam otii, & laborem. 4. Subjectionem, reverentiam, obedientiam, patientiam erga maritum. 5. Singularem curam Domesticorum. 6. Taciturnitatem, & mansuetudinem. 7. Misericordiam erga pauperes. Denique contra tentationes, sive ex severitate virorum, sive ex corruptis moribus Liberorum & Domesticorum, sive ex nimia sollicitudine pro alendis & dotantis prolibus, ortas, congruis mediis eas muniat atque instruat.

VIII. Viduae erudiantur; ut fulgeant in eis. 1. Insignis vitae honestas & integritas. 2. Studium orationis. 3. Patientia. 4. Prudens charitas erga liberos: & pro tentationibus, oriri solitis ex mariti morte, viduitate, solitudine, sollicitudine de victu sibi & filiis procurando, remedia opportuna suggerantur.

X 4

IX. Mo-

IX. Moniales hortetur Parochus, ut i. Considerent finem, & cum S. Bernardo sæpe dicant: *ad quid venisti?* ut sæculum, mundumque relinqueres, Christi sponsa esses, ipsique soli placeres, perfectioni studeres, easque contra varias tentationes, à mundo carne, dæmone ortas roborer, & antidota suggerat.

X. Matrimoniale statum inire volentes informentur. i. Quoad ipsam electionem, ut non nisi cum Christo eligant, hinc Christus voluit inter esse nuptiis in Cana Galilææ; significans infaustum fore matrimonium nisi ipse per gratiam & benedictionem sit præsens. Considerent, an ad hunc statum vocati sint, & lumen à Deo per preces ferventes petant: ubi autem se vocatos adverterint, ipsam electionem Consortis cum Christo faciant. Considerent num pietate, mansuetudine, sobrietate, & sedulitate ac prudentia præditus, an verò impius, furiosus, ebriosus, prodigus, insipiens.

Ac tandem bono fine matrimonium
 ineant, veluti Tobias c. 8. *Non luxu-
 ria causa; sed solâ posteritatis dilectione
 in qua benedicatur nomen tuum in secu-
 la.* 2. In ipso matrimonio: seruent
 præcepta matrimonii: mutuam dile-
 ctionem, concordiam, solidam pieta-
 tem. Maritus tractet uxorem ut so-
 ciam, non ut ancillam: *Faciamus oî
 adiutorium simile sibi.* Gen. 2. Siter-
 go similis Uxor in victu, habitatione,
 thoro, honore, defensione. Uxor ge-
 rat se ut adiutorium, in generandis &
 educandis liberis & in re domestica
 procuranda. 3. Matrimonium in Chri-
 sto concludant, in morbo & adversis
 amorem & solatium præstent, ad bo-
 nam mortem se adjuvent, post mor-
 tem non nimis tristentur, sed cœle-
 stem gloriam faveant, sacrificiis, com-
 munionibus, eleemosynis & suffragi-
 is, succurrant.

XI. Statum Ecclesiasticum aut re-
 ligiosum aggressuros, dirigat Pastor,
 I. Quoad ipsam electionem: cum

X 5

enim

enim ab hac electione totius vitæ bene agenda vel malè, ratio dependeat, Deo sedulo se commendat, qui deliberat, & lumen perat, atque opera misericordiæ & pœnitentiæ nō intermittat. Deinde fundamenta electionis bene apprehendat, ut scilicet non morivis humanis & naturalibus, sed supernaturalibus & soli Dei voluntati innitatur, vocationem diligenter exploret, pro & contrà rationes expendat, in æquilibrio se statuatur, ac tandem eum statum eligat, ad quem talenta se habere autumat, se vocari sentit, & quem in hora mortis & iudicii se elegerit gaudebit: atque ubi elegerit, vocationis beneficium magni æstimet. Deo gratias agat; Animum paulatim, ipsius religionis exercitiis præparet, pravas consuetudines paulatim deferat, & vocationem sequatur atque executioni mandet.

XII. Devotæ personæ & majoris perfectionis studiosæ instruantur. I. In quo vera devotio consistat, scilicet

non

non in multis precibus aut operibus
poenitentiae aut lacrymis ; sed in
prompta voluntate, Deo in omnibus
serviendi & placendi ; hæc devotio
saccharum spirituale dici potest, quia
omnia dulcorat, & ab asperis amariti-
em tollit. 2. Non tantum præcepta
Decalogi & Ecclesiae ; sed etiam sui
status & vocationis propria obser-
vent. 3. Quasi per scalem Jacob, cum
Angelis, nunc ascendant ad Deum,
statis temporibus meditando, consci-
entiam examinando, sacrum audien-
do, communicando, librum spiritua-
lem legendo : nunc ad proximum ju-
vandam per opera charitatis & mi-
sericordiae descendant. 4. Veræ de-
votionis impedimenta removeant,
qualia sunt, animi levitas, & incon-
stantia, quæ bona proposita executio-
ni non mandantur ; sed alia atque alia
suscipiuntur, & meræ velleitates, non
effectus sequuntur. 5. Sanctâ liber-
tate in exercitiis devotionis proce-
dant ; & neque ad sensibilia solatio-

la, neque ad alia pietatis exercitia ita affixæ sint, ut si vel infirmitate, vel aliâ honestâ causâ avocentur, turbentur; sed in continua mentis tranquillitate perseverent. Servient pro his Regula perfectionis & ordo diei, pro devoto femineo sexu; quæ prælo subjecimus Colonia Anno 1700. Item Speculum Virginum Deo devotarum, vitas duodecim Virginum Devotarum, opinione sanctitatis illustrium exhibens, impressum. Colonia hoc anno 1702.

XIII. Juventus & pueritia erudiat. 1. Ut sciat prima fidei Christianæ rudimenta & mysteria, esse scilicet Deum Conditorem, Remuneratorem, Salvatorem, præcepta Dei & Ecclesiæ, bonorum operum & peccatorum diversitatem. 2. Doceat cum Tobia, ab infantia timere Deum, gravitatem & pœnas peccati; præsertim verò absterreat à peccatis juventutis propriis, ut sunt mendacia, furta, inobedientia, socordia, verba obscœna.

3. Ubi

3. Ubi adoleverint, non peccata solum, sed etiam occasiones peccatorum fugiendas ostendat, ut sunt saltus, spectacula, ludi, familiaritates vanæ, periculosa, perniosa. 4. Post hæc paulatim ad virtutum & devotionis exercitia inducat, matutinas & vespertinas preces persolvere, missam audire, corollam & litanias recitare, libellos pios evolvere doceat. Et 5. ante omnia otiositatem fugere moneat & cum ipse ad hæc omnia præstanda non sufficiat, Parentum, Ludimagistorum & aliorum, qui juvare possunt, industriam excitet, ut quæ pœnis, quæ premiis, aliisque modis cooperentur.

CAPUT XXIII.

De consolatione Pastoralis.

Consolatio Pastoralis esse debet, spiritualis, ordinata, mitis & suavis, opportuna ac prudens.

I. In genere omnes tribulatos Pastor consolari potest, ostendendo, 1. Nihil sine Deo fieri, nihil sine numine.

X 7.

mine.

mine. Nam bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt, Ecclesi. 19. Et quidem à Deo tanquam optimo & benignissimo Patre, qui etiam robur & vires dat ad ferendum. 2. Tribulationes signum sunt filiorum Dei & prædestinationis: *Quem enim diligit Dominus, castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Rom. 12. Christus B. V. omnes Sancti quanta passi sunt tormenta? 3. Animetur passione Domini. Lignum eruis omnia dulcorat. 4. Ostendat præmia tribulationibus proposita. *Non sunt condigne passionis hujus temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis,* Rom. 18. 5. Nemo in hoc mundo est sine cruce & tribulatione. *Homo natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.* Job. 14. 6. Jubeat meminisse, quoties infernum meruerit vel purgatorium: quis latro gravissima tormenta promeritus, non cum gaudio acceptaret colaphum unum? Licebit etiam in tribu-

tribulationibus ad B. Virginem recurrere. *Respice stellam, voca Mariam, si insurgant venti tentationum.* S Bernard. hom. 2. super missus est.

II. Pauperes consolandi. 1. Exemplo Christi, qui propter nos egenus factus est, cum esset dives. 2. Corinth. 8. 2. Revocet in memoriam, quot millia divitum & sapientissimorum virorum sponte amplexi sint paupertatem. 3. Vita nostra est comœdia, quis non libenter uno die personam mendici ageret, si speret se postea aucturum Regem. 4. Talis quisque est, qualis est coram Deo, non coram mundo. 5. Promissio Christi est. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Matth. 5. Verum major tentatio est de victu & amictu, contra hanc alleget Pastor. 1. Quantam Deus curam se semper habiturum promiserit, & actu habuerit pauperum: nam illi *derelictus est pauper*, Psalm. 9. *Non vidi justum derelictum, nec semen eius querens panem.* Psal. 36. 2. Consideret quot titulos fiducia habeat pau-

pau-

pauper, scilicet quod homo sit, quod Christianus, quod redemptus, servus, amicus Dei & Filius. Quare *facta cogitatum tuum in Domino & ipse te enutriet*. Præsertim cum promiserit: *Petite & accipietis*. Joan. 16.

III. Passi jacturam bonorum temporalium, consolandi à Pastore, proponendo, 1. Quod non sint Domini bonorum, sed administratores: *Dominus dedit, Dominus abstulit*. Aiebat Job. c. 1. Sit nomen ejus benedictum & sancta ejus voluntas fiat. 2. Jactura hæc est signum dilectionis divinæ: qui avem retinere desiderat, alas decurtat, qui ignem cupit extinguere, subtrahit ligna. Mater filio cultrum subtrahit, ne lædat. 3. Si divitiæ sunt spinæ, laquei Dæmonis, cancer depascens, beneficium est ab iis liberari. 4. Convertat mentem ad veras divitias, cœlestes, æternas. 5. Et cum Jobo speret, duplicia restituenda.

IV. Passi jacturam famæ & honoris, consolandi. 1. Exemplo Christi, graviora passi: *Si Dominum Beelzebub*

bub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Matth. 10. 2. Deus permittit: Dominus precepit ei, ut malediceret mihi & quis est, qui contradicat? ajebat David. 3. Talis quisque est, qualis est in oculis Dei, parum ergo curandi homines. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat nec vituperia. Thom. Kemp. 4. Honorem & dignitatem reputet, Christo assimilari in contemptu, & ejus regia insignia gestare. 5. Mutuas injurias & contemptus reponendo, nihil proficit: taceat ergo & dissimulet, suam conscientiam bonam acquiescens, & gaudeat exemplo sanctorum Apostolorum & aliorum: qui ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt, contumeliam pati.

V. In morte parentum & amicorum tristes consolandi sunt. 1. Deus repetit, quod suum erat, cur igitur queramur aut doleamus? Noli plorare, reddidisti depositum, ait S. Chrysoft. hom. 23. in Matth. 2. Si bene defunctus est gaude,

gaude, quia è carcere translatus est ad regnum cœleste, è valle lacrymarum ad perpetua gaudia. 3. Deus aufferat solatium terrenum, ut in ipso spes reponatur, & ipse sit solatium melius, diviniusque. Quantarum curarum tibi causa fuit defunctus? quantum impedimentum in divino servitio? Expeditiùs nunc Deo servies. 4. Animabunt exempla Jobi, Matris Machabæorum, S. Felicitatis, S. Symphorosa, quæ septem Filios martyrio affici coram se spectavit, Mauritiî Imperatoris, qui ad singulos ictus, quo filii interimebantur, dicebat: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* 5. Ponatur spes in Deo & solatium ab illo expectetur. Rex David, vivente Infante, flebat, si fortè donaret eum sibi Deus: mortuo autem infante, dicebat: *Nunc quare jejunem? numquid potero eum revocare amplius?* 2. Reg 12.

VI. Persecutionem patientes consolandi. 1. Exemplo Christi & Apostolo-

stolorum: *Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. Joan. 15. Non est servus major Domino suo.* 2. Exemplo Davidis, oculos non tam ad persequentem, quàm ad Deum permittentem convertant: *Dimittite eum ut maledicat, Dominus precepit ei, ut malediceret David.* 3. Perpendant commoda & utilitates persecutionis: ut suat amor Dei erga eum, qui patitur: major unio cum Deo, ornatus animæ, salutis securitas, proximi ædificatio: quântò igitur graviores sunt persecutiones, tantò magis ad Deum confugiant & per orationem & fiduciam se ei uniant. 4. Considerent præmii magnitudinem: *Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos, mentientes, propter me, gaudete & exultate; quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* 5. Perpendant sæpe dictum Apostoli, 2. Tim. 3. *Omnes qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur.* Cur ergo, si piè cum

Sanctis

Sanctis cupiat vivere, cum iisdem non
patiatur?

VII. Patientes angorem & tristitiam consolandi. 1. Exemplo Christi, dicentis: *Tristis est anima mea usque ad mortem* Matth. 26. 2. Voluntate Dei. 3. Sunt quasi Martyres. 4. Tristitia est loco purgatorii. 5. Etiam si propria culpa hæc crux acciderit, patienter tamen de manu Dei accipienda & sustinenda est. Dominus est qui crucem imponit. 6. Causæ desolationum & tristitia, considerata plurimum consolari possunt. Eas Geson Cancellarius enumerat, Confid. de myst. Theol. nimirum immittit Deus. 1. Ad superbiã retundendam & cavendam. 2. Ad desiderium vehementius inflammandum. 3. Ad cognitionem propriæ vilitatis, ut homo vilescat. 4. Ut induat viscera pietatis super aliorum desolatione. 5. Ad satisfactionem pro peccatis. 6. Ut experientiã doctus, melius alios doceat. 7. Ne deserat, præ dulcedine iussu Dei. 8. Ad punitionem venturam.

um peccatorum. 9. Ut innotescat, num gratis & absque stipendio solatorum, Deo velit servire. 10. Ad exercendam patientiam. 11. Ut provocetur, tanquam pullus ab aquila, ad volandum: & mater ad horam filium relinquit, ut instantius clamer. 12. Ut discat ex parva, quid sit amaritudo perpetua &c.

VIII. Patientes graves tentationes consolandi. 1. Exemplo Christi tentati à Diabolo. 2. Conditione vitæ humanæ, quæ militia & tentatio est super terram. 3. Deus fidelis est, nec tentari supra vires patietur, teste S. Jacobo. 4. Parum nocere Tentator potest, nisi quis ipse velit. *Alligatus canis est, mordere non potest nisi veientem & accedentem.* S. August. serm. 179. de temp. 5. Deus paratissimum semper offert auxilium. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* 6. Magnum præmium ex victoria tentationum sperandum. 7. Sic demonstratur amor erga Deum & vera amicitia, mirificèque Deo placeat.

cet.

cet. Unde: *Omne gaudium existimate, Fratres, si in varias tentationes incideritis.* S. Jacobus c. i. Agnovit hoc Abbatissa Sara tredecim annis a Spiritu fornicationis tentata, nunquam oravit, ut recederet ab ea hujusmodi pugna, sed hoc solum petiit: *Da mihi fortitudinem Deus.* Ut in vitis PP. L. 6. refertur.

CAPUT XXIV.

De curatione Pastoralis.

PER curationem pastorem intelligitur Peccatorum ad statum gratiae reductio, quae Pastoribus in primis competit, exemplo Christi dicentis; *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Lucæ 5. Ita erit Pastor bonus, perditam oviculam quærere non desinens, donec invenerit.

Industria i. Est, more Medicorum, inquirere in morbum, quo vel communitas vel persona curanda laboret, & à probatis viris usitata vitia cognoscere. Hæc praxis familiaris fuit

S. X.

S. Xaverio in pagum vel oppidum venienti. 2. Est S. Ignatii, hostem suis armis peti & retundi volentis. Insinuet ergo se Parochus in notitiam, & familiaritatem, animum occupet, benevolentiam capret, quæ laudanda sunt laudet, ac tandem medicinam adhibeat. 3. Est studere ipsam morborum radicem evellere, more Medicorum; & id quod amplius urget, prius curare, postmodum reliqua. 4. Non statim medicamenta adhibere, sed opportuno tempore, veluti medicus in ipso æstu febrili, tempus expectat remedi. 5. Quamdiu necessitas aliud non exigit, suaviora potius, quam acerbiora præscribere & adhibere: & medicinam moderatè applicare; idque apertè potius, quam per argutias: Denique virtutum viam, non tanquam rem valde difficilem; sed facilem, jucundam, hominèque libero dignissimam proponat.

Remedia potissima pro peccatoribus curandis sunt, 1. Longanimis
patien.

patientia, & spem conversionis non abjicere. 2. Fervens oratio. 3. Captatio benevolentiae per varia obsequia & blandam conversationem. 4. Singulis diebus aliquid ex libello prolegant, v. g. de aeternitate, de quatuor novissimis. 5. Suadenda illis singularis fiducia erga passionem Domini & B. V. 6. Eucharistiae usus, quae est mensa adversos eos qui tribulant peccatores. 7. Triduo, ut docuit S. Bernardus, primum abstineant ad honorem SS. Trinitatis, post alio triduo ad honorem Christi &c. 8. Narrando peccatori, quantum gaudium sit super uno peccatore poenitentiam poenitente, in caelo. 9. Proponendo mirabilia Dei: *vocavi & renuistis: in itinere vestro ridebo.* Proverb c. i. Denique variis parabolis, velut Nathan Davidem, peccatorem circumveniendo: quibus captus, facile victas dabit manus.

CAPUT XXV.

De monitione & correctione Pastoralis.

Deus mandavit unicuique de proximo suo. Eccli. 17. 12. Quod mandatum neminem non concernit; omnes fideles, non secus atque alia præcepta affirmativa obstringit, licet non pro omni tempore; sed tunc duntaxat, cum omnia adjuncta concurrunt, quæ ad finem propositum servant. Quod si verò præcepto hoc omnes tenentur, quanto magis Pastor animarum? præsertim in correctione delinquentium, quæ hujus amoris, omnes complectentis, effectus est. Pro cuius intelligentia, scire oportet Parochum sequentia.

1. Fideles reliqui, hæc corrigendi obligatione tenentur, tanquam membra, Pastor verò tanquam caput, membrorum incolumitati invigilare obligatur. 2. Reliqui muneri suo faciunt satis, corrigendo illa, in quorum notitiam deveniunt: Pastor, quan-

Y

tu e-

tum honesti ratio sinit, inquirere tenetur, ut providere valeat. 3. Reliqui delicta certa tantum; Pastor etiam dubia corrigere, vel saltem inquirere tenetur, tanquam Pater de Filiis: ut enim ait S. Joannes Chrysostomus: *Licet Patri, de Filio suspicari*: nam periculum non est, ut suspiciones illas, in bonum Filiorum non referat. Cui ad stipulatur Doctor Angelicus, 2. 2. q. 33. a. 6. asserens: *Qui habet spirituales curam alicujus, debet eum querere ad hoc, ut corrigat de peccatis.*

Frivola proinde Pastoris est excusatio, oggerentis, blasphemos, detractores, corruptores aliorum, profanatores festorum &c se non sistere ejus oculis, nisi sub ferias paschales: non est expectandum Pastori, donec ipsum quærat ovis amissa: ipse est, per avia & devia quærare perditam.

4. Reliqui, dum corrigunt, sæpe elemosynam tantum spiritualem tribuunt: Parochus pendit debitum: necque alii citra noxam correctione absti-

abstinent, cum ex ea damnum grave imminet, certis demptis casibus, Parochos ejusmodi metus non excusat, non solum cum gravissime, sed etiam cum graviter proximus periclitatur: non enim satisfacit Pastor si lupo jam gregem aggresso resistat; sed etiam venienti debet obviam procedere: alias Mercenarii instar, *videt lupum venientem & fugit*: Pastor vero intrepidus frontem opponit, ut abigat

§. Reliqui non tenentur corrigere, ubi spes verisimilis aliquid proficendi, non affulget. Curio autem tenetur, licet nulla spes fructus affulgeat; cum ejus correctio paterna potius, quam fraterna sit. Tunc solum supersedere licet, cum ex ea admonitione plus timetur mali, quam speretur boni; exasperando solum, atque efficiendo, ut correctus, bufonis instar, inter verbera intumescat, tam non ponens venenum, quam ut illud reddat nocentius.

Ceterum si Pastor officio huic defit, & velex metu, vel spe, vel adulatione taceat, canis mutus appellatur, non valens latrare, alienorumque se criminum reum facit. *Quod infirmum fuit, non consolidastis: quod agrotum, non sanastis: ait Propheta.* Cui subscribit D. Augustinus, de verbis Domini serm. 16. *Si neglexeris corrigere, peior eo factus es, qui peccavit.*

Correctio autem Pastoris alia est publica, in concione; alia privata. Peccata publica, publicè reprehenduntur; privata privatim: Licet publica subinde non expediat reprehendere, nec profiti, dum non raro unus alteri, non sibi dicta applicat: unde necesse est etiam privatim monere.

Rursus alia est correctio cum confusione & poenâ conjuncta, quæ jurisdictionem in foro externo habentibus competit: alia est correctio, quæ remedium est, atque hæc Parochis convenit. Requirit autem hæc geminas virtutes, charitatem & prudentiam.

am. Charitas cum mansuetudine corrigi-
t praesertim si quis improvisò, aut
passione aliquâ vehementiore impul-
sus, in peccatum lapsus sit: tunc enim
valet illud Apostoli. *Si quis praeco-
cupatus fueris in aliquo delicto, huius-
modi instruite in spiritu lenitatis.* Ad
Gal. 6. Quamvis alterum nimia le-
nitatis extremum quoque vitandum
sit. Si verò peccator contumax fue-
rit, & callum induxerit, non ita leni-
ter palpandus est. Prudentia sugge-
rit tempus opportunum; ut inftar
Medici, tempore paroxysmi, medi-
cinam non porrigat, sed cum æstus de-
ferbuerit. Nec absterreatur, licet
monitio, non ad eò æquo animo susci-
piatur: Nec animum despondeat, &
primâ secundâ, tertiâque vice, non
proficiat: Sed constanter pergat, ar-
guat, obsecret, increpet in omni
patientia, donec tandem emendatio
subsequatur.

CAPUT XXVI.

De compositione discordiarum.

Pastor qui enatas, inter Parochianos suos, discordias componere desiderat, sequentia observet necesse est.

1. Mox in principio ad eas sedandas advolet, discordia enim cum tempore crescit, obfirmantur animi, augentur injuriæ, quibus se partes lacesunt, ac proinde longè difficiliore vadit compositio.

2. Pastor tanquam arbiter æquus, in neutram partem propendeat: quis enim stare volet judicio libræ, in qua lancium una alteram pondere suo atollit?

3. Utramque partem æquo animo audiat, atque ubi intellexerit, uter injuriam acceperit, aut intulerit; temporis non nihil, donec astus & ira deferbeat, indulgeat & quiescat.

4. In causis civilibus plerumque nihil meliùs Pastor efficere poterit, quàm

quàm ut ad compositionem, partem
 utramque disponat: eligant proinde
 arbitrum utrique parti addictum, re-
 rum intelligentē ac timentem Deum,
 in cuius sententiam se ituros compro-
 mittant. Ostendátque ac suadeat id
 longè ipsis utilius, meliùsque esse,
 quàm in litis labyrinthum intrare, in
 quo exitum non reperiant, maximòs-
 que sumptus, curas, vexas, tædia ac
 molestias sustinere cogantur; ut ta-
 ceam, alienationes animorum, rancor-
 es, odia, aliáque peccata. Potiùs
 cum Jobo sentiant, qui post longam
 contentionem dicebat: *Judicium eli-
 gamus nobis, & inter nos videamus, quid
 sit melius.* 34. 4.

5. In causis criminalibus Parochus
 partilata insinuet, se non idè parti
 conciliandæ studere, quòd ille & sen-
 tiat cum offendente, qui pœnam suam
 mereatur, sed quòd offensi bonum
 spectet, quod ex pace inita habiturus
 sit; pacem enim accipiens bonum
 obtinet temporaneum & breve, at

pacem concedens, accipit aeternum.
 Audiendi tamen sunt miseri, dum faci-
 cinus narrando exaggerant, & ferendi
 tantisper, dum quiescat perturba-
 tio: suavissimisque verbis utendum:
 praecipue apud discordiarum duces,
 ut eos lucretur, qui apud regem
 capit finem bello imponit. Valet
 persaepe plurimum, eos interro-
 gare, plusne ipsi sibi, quam ipse
 adeo Deus arroget? Vim addet ma-
 gnam Pastor, si pro concione ex-
 plicet mala odiorum, & bona pacis:
 item declarare malitiam & gravita-
 tem peccati susurrorum, & discordias
 seminantium atque foventium, qui
 ignem magis accendunt. Ostendat
 illis, qui justitiam se quarere solam
 dicunt, ordinariè misceri vindi-
 ctam; quam Christus in sua Legene-
 va vetuit: *Audistis quia dictum est:
 Oculum pro oculo &c. Ego autem dico
 vobis, non resistere malo. Matth. 5.*

6. Apud omnino pertinaces; ju-
 va

vat nonnunquam, à viro aliquo nobili & amico operam petere, qui auctoritatem suam interponat: & licet odia sic non omnino tollantur, sicut quando amore Christi deponuntur, saltem sopiuntur, donec cum tempore penitus extinguantur.

7. Obstinati, & nolentes inimicitias deponere, instruuntur. 1. Exemplo Christi in cruce orantis pro inimicis, S. Stephani &c. 2. Proposenda necessitas ignoscendi, cum absque eo salvari nequeant, sed damnandi sint certò: aut ergo ignoscendum, aut ardendum æternum. 3. Ostendendi favores à Christo exhibitos ignoscentibus v. g. S. Joanni Gualberto & aliis. 4. Declarandum, quàm ingentia bona tali actu heroico sibi queant comparare. 5. Ostendendum, quod Inimicus sibi potius nocuerit, quàm ipsis. 6. Vindictam Deo committant, qui ait: *Mihi vindicta & ego retribuam* ad Rom. 12. 7. 7. Non potest quis se magis vindicare, quàm

Y 5

illa:

illatas injurias nihili faciendo. *Bene-
facite his, qui oderunt vos, orate pro ca-
lumniantibus & persequentibus vos; sic
carbones super eorum capita congeretis:
& eritis Filii, genuini, Patris vestri,
qui in caelis est.*

CAPUT XXVII.

De captivorum confortatione Pastoralis.

Hoc nobile obsequium charitatis
Christo valde gratum est: un-
de ait: *Quamdiu uni ex minimis
meis fecistis, mihi fecistis* Matth. 25. *Et
in carcere eram, & venistis ad me.* Ibi-
dem. Deinde utile est, Pastori, obin-
gens meritum, & ipsi captivo ob-
squalorem carceris, aliasque molestias
& graves tentationes ejus propulsan-
das. Quare Parochus

i. Captivum disponat ad poenam
captivitatis fructuosè sustinendam:
salutet primùm, captet benevolentiam,
nonnullas quaestiones praemittat,
ac tum doceat. i. Ut justitiam ac pro-
videntiam divinam agnoscat, & ve-
neretur,

neretur, eidem justitiæ se subjiciat & pœnam carceris magna cum aequitate suscipiat, atque ut cum fructu id faciat, per contritionem aut confessionem in statu gratiæ se collocet. 2. Persuadeat ei, nihil in hoc mundo accidere casu, quod à sapientissima Dei providentia non sit ordinatum aut permiffum. 2. Ostendat Deum justissimum esse, atque etiam benignissimum, ex quibus facile Captivus, Dei justitiam & provitentiã agnoscat & dicet cum Davide. *Justus es Domine & recta judicia tua* Psal. 118. 4. Demonstret tanti mali causam potissimam esse peccatum, quare ut obediens filius agnoscat paternam charitatem & virgam & cum patientia tolet. Præatque Pastor in affectus contritionis, resignationis, patientiæ.

2. Pastor captivum occupet. S. Hieronymus ep. 4. *Facito aliquid operis, ut te semper Diabolus inveniat occupatum.* 1. Igitur laboret aliquid ex quo lucellum capiat. 2. Legat aliquid

aliquid pii, ex Heliotropio Drexelii, aternitate, cælo, rogo damnatorum Gymnasio Patientia, Vogleri Troste Brun/ Sarasa de arte semper gaudendi, vitis Sanctorum Surii. 3 Oret rosarium, litanias, psalmos, officium B. V. variâque emittat pia suspiria per diem, quæ doceat ipsum Pastor. Oret manè, vesperi, item indies aliquid pro felici morte. Denique singulis horis posset recolere aliquod mysterium passionis.

3 Pastor muniat eum contra tentationes, quarum 1. Oritur ex solitudine & inlusionem, animet illū exemplo SS. Martyrum, & aliorum qui ultro amore Christi in angulos & cellulas se incluserunt. Eritque causa multorum bonorum. O beata solitudo! ô sola beatitudo! 2. Oritur ex foetore carceris: rursum animet illum exemplo Christi & SS. Martyrum; & quia infernus, quem meruit, multo est tetrior. 3. Oritur ex infamia. At quam hac exigua, si conferatur cum

infa-

infamia Christi & innumerabilium Martyrum? 4. Ex odio erga inimicos, aut captivitatem cauantes, contra hanc, Exemplum Christi pro inimicis orantis seruiet, ostendaturque non esse iam tempus irascendi & vindicandi; sed ignoscendi 5. Ex timore damnationis ad mortem & supplicii. Ostendatur timorem, ante tempus, esse inanem, & fortè liberandum esse & absolvendum, Magistratus nihil decernet, nisi quod Deus jam ab æterno in iustissimo suo consistorio conclusit. Nec Deus permittet tentari supra vires.

Ante sententiam fatalem, Pastor sæpe reum inuisat, instruat, tentationibus occurrat: Sed ante sententiam, non excipiat ejus confessionem, ne timore supplicii, peccatum reticeat, hortetur tamen ad preces, det libellos pios legendos. Non suscipiat in se vitæ servandæ aut supplicii remittendæ i patrociniū; sic enim ob spem liberationis, non disponderetur bene ad

mortem; poterit tamen in genere promittere se nihil omisurum, quod in commodum cedere possit: hortetur, ut hoc tempore bene utatur ad salutem. Post sententiam latam, animet eum, ad illam æquo animo suscipiendam; Sacramenta confessionis & Eucharistiæ suscipiat: & cum mors in pœnam subeunda sit, levis pœnitentia injungi potest. Tempore supplicii & productionis Rei, in via oret, obvios non aspiciat; varios fidei, spei, contritionis actus eliciat; in loco supplicii, si opus, iterum absolvetur, & pacato, resignatōque animo, ictum gladii vel restem suscipiat. Post mortem Rei, parochus præsentium preces exposcat. Domum redux Deo pro felici successu gratias agat, amicos & sanguine junctos soletur, & animam, eorum precibus commendat.

CAPUT XXVIII.

De Pastoralis ægrorum & moribundorum visitatione.

Hæc

HÆc visitatio maximi est momenti, quia ex bona morte, æterna salus dependet; estque Deo gratissima: *Infirmus eram, & visitastis me.* Matth. 25. Sicut commissio ejus, non raro damnationis causa esse potest: ac proinde Pastori animarum cordi esse debet: pro ea verò bene peragenda, sequentia documenta juvabunt, præter ea, quæ superius de extrema unctione diximus. cap. 19.

1. Pastor in promptu habeat, sententias S. Scripturæ, & SS. Patrum, atque exempla Sanctorum, quibus infirmum animare & consolari valeat. Item Libellum spiritualem, aut precum, ex quo documenta & preces depromat, vel infirmo legendum relinquat. Adsit quoque effigies Crucifixi, aqua lustralis, nummismata indulgentiarum, reliquiæ Sanctorum, quæ subinde veneranda aut osculanda porrigantur.

2. Quo plures sunt, quibus sanitas & opera Parochi necessaria est, ob
curam

curam animarum; eò majorem illius curam gerat: caveat proinde ne faciem ori decumbentis, præsertim graffantibus morbis contagiosis, nimis propinquè admoveat, halitumve malignum attrahat, & ne æger stragulis diductis vapore aut calore venenato eum inficiat; néve jejunos facile accedat, quin saltem quibusdã antidotis se muniat, fenestras aperiendas curet, ex granis juniperi; suffitum excitari mandet: aut, si aër admodum sit infectus, præviè accensæ facis flammâ, huc, illucque per Custodem motâ, aut agitâtâ, aërem cubiculi purificet: Juvat quoque fiducia in Deum, pro qua excitanda, oret psalmum 90. *Qui habitat in adjutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Qui totus plenus est fiduciæ affectibus, à viro zeloso nobis noto, & pro pestiferorum servitiis, exposito, cum fructu usurpatus.*

3. Ad consulendum famæ & paritatis suæ, Parochus cum agris sequioris
sexus

sexûs non agat clausâ januâ, aut extra aliorû conspectum; sed socium adhibeat, qui videre possit, non verò quæ secreta esse oportet, audire; nec locus sit obscurus, nec colloquium longius, quàm necesse est, protrahatur.

4. Ægrum aditurus, Spiritûs sancti opem imploret, ut pro juvando ac dirigendo ad iter æternitatis infirmo, assistat; & intercessionem B. V. & S. Angeli custodis sui, uti & infirmi. Domum & cubiculum ingressus, infirmum & adstantes humaniter saluet, quæstiones nonnullas de morbo præmittat, si patientem esse intelligat, eum laudet, querelas ejus patienter audiat, consoletur, aquâ lustrali aspergat.

5. Instruat infirmum, ut officio suo faciat satis. Erga Deum per reconciliationem, resignationem, fiduciam. Erga Christum, per electionem ejus in Magistrum ac speculum patientiæ, in Consolatorem, Protectorem & Advocatum. Erga B. V. Mariam

522 *De Pastoralis aegrorum*
riam & SS. Patronos, per invocatio-
nem & imitationem. Erga Medicum
& Infirmarium per fiduciam, grati-
tudinem & obedientiam. Erga vi-
sitantes per ædificationem, benevo-
lentiam & gratitudinem. Erga se-
ipsum, per tristitiæ & impatientiæ
proscriptionem, resignationem, me-
ritorum augendorum curam, tentatio-
num diabolicarum victoriam, fiduci-
am in Christi passionem & crucem,
rerumque sacrarum usum, ad præsidium
& solatium suum.

6. Si Pastor media habeat, ditior-
que sit, ægros pauperes, submisso ci-
bo, potuque & aliis corporalibus so-
latiis refocillet, aut certè portionem
aliquam, vel eleemosynam à ditiori-
bus procuret; nec minùs spiritualia
solatia, ut sunt sacrificia, preces, mo-
nita, & motiva patientiæ, commu-
nicet.

7. Ne infirmus otiosus sit & me-
lancholicis cogitationibus infestetur,
suaviter à Pastore occupetur, cogita-
tioni-

tionibus, de passione Domini, variis precibus, officiis, litanis, si vires patiantur, vel saltem piis suspiriis & aspirationibus ad Deum; lectionibus spiritualibus, non nimium continuatis, sed interpolatis; suavibus & opportunis alloquiis; & sacrarum historiarum narrationibus.

8. In habitu super infirmum oret: aquâ lustrali aspergat, benedictionem sacerdotalem impertiat: servire poterit oratio: & manibus junctis & erectis dici: *Visita quaesumus Domine habitationem istam, & omnes insidias inimici ab ea longè repelle. Angeli tui sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiant, & benedictio tua sit super nos semper.*

9. Notato aut à Medico indicato mortis periculo, illud Pastor suaviter & prudenter infirmo insinuet, eum ad confessionem, communionem & extremam unctionem disponat, examinâtâ conscientîâ, actus contritionis, fidei, spei, charitatis cum eo eliciat, absolvat, communionem, sive viaticum

cum

cum præbeat, ac denique inungat.

10. Acceptâ unctione extremâ infirmus, si circumstantiæ patientur, valedicere poterit Conjugi, liberis, amicis, & adstantibus, gratias agendo pro beneficiis & obsequiis, offensarum veniam petendo, vicissimque omnibus ignoscendo, proles conjugii commendando, quemadmodum Christus Joannem Matri commendavit: Proles ad timorem Dei, obedientiam Ecclesiæ, honorem matris, pacem, charitatem, salutis curam hortando, animam suam eorum precibus commendando, benedictionem eis impertiendo, ac denique omnibus valedicendo.

11. Lucretur infirmus indulgentiis concessas sodalibus. Nomen Jesu & Mariæ in agone invocantibus, aut nummisma benedictum habentibus ostendatur ei crucifixi effigies, tanquam clypeus contra hostes, & tanquam stimulus patientiæ & fidei appropinquante agone ultimo, tra-

dature ei in manus, cereus benedictus
ardens, quo quasi protestetur se mori
velle in fide catholica; & sperare lu-
cem aeternam, per Christi merita; de-
nique se esse paratum & instructum,
instar Virginis prudentis lampade ar-
dente, ad obviandum sponso cœlesti:
Oretur à Pastore, *Proficiscere anima
Christiana*, alizque preces, ex Palme-
to, *Seelen Hülf* P. Nakateni, *Trost-*
Brun P. Vogleri, *Instruktion* P.
Lohner, & aliis, item recitari pos-
sunt, psalmi pœnitentiales, litania de
B. V. de passione Domini, donec ex-
spiret moribundus.

12. Post mortem Pastor oret:
Subvenite Sancti Dei &c. Psalmum
miserere & De Profundis. Deinde
Amicos mœstos consoletur, eis vi-
tæ brevitatem, mundi vanitatem,
bene morientium felicitatem, in
memoriam revocet; ad extremum
ad sacrificia curanda, orationes, & e-
leemosynas pro defuncto offerendas
horretur; ipsæque preces suas pro-
mittat.

mittat. Atque hanc mortis specie se-
metipsum ad sanctius vivendum &
moriendum exciter.

Hujusmodi plura videri possunt
apud P. Tobiam Lohnerin, Instructi-
one practica, de conversatione Apo-
stolica, præclaris sanctorum Patrum
sententiis prolixius toto libro illu-
strata. Nobis in animo est, non li-
brum, sed libellum; non tomum ma-
gnum, sed manuale exiguum, precio
exiguo parabile suppeditare, quò ad
plurium manus perveniat: magni e-
nim Libri, sæpè nec leguntur, nec e-
muntur, adeoque nec fructum deside-
ratum afferunt. Unde nec addo pro
Neoparochis preces matutinas & ve-
spertinas, præxiu piè recitandi horas
prandendi, examen generale & par-
ticulare instituendi: Omitto quoque
varias præparaciones ad Sacrum &
Gratiarum actiones, scilicet pro Ad-
ventu, Natalitiis, Quadragesima, Pa-
schate, Pentecoste, & festo SS. Tri-
nitatis, ac B. V. Quæ omnia in Horo-
logi

logio Sacerdotali, alterâ vice Colonia
impresso, legi possunt. Et cum Pasto-
res, oves suas sæpius in oratione, Deo
commendare debeant, præterquam,
quòd horas eum in finem recitare, aut
sacrum primariâ vel secundariâ in-
tentione offerre valeant, sequentes
orationes, quibus opusculum hoc
claudimus, si non indies, sæpius sal-
tem, pro beneplacito suo, piè recitare
poterunt.

CAPUT XXIX.

*Orationes Pastoris animarum, pro se &
pro ovibus suis.*

I. Ad Deum Patrem.

DEus omnium fidelium Pastor &
Rector me famulum tuum N.
quem Pastorem huic Ecclesiæ tuæ
præesse veluisti, propitius respice:
Da mihi quaeso, verbo & exemplo,
quibus præsum, ita proficere, ut ad
vitam unâ cum grege mihi credito
perveniam sempiternam. Per Domi-
num nostrum Jesum Christum &c.

2. Ad

O æterna Veritas, Verbum Patris benignissime Jesu; qui partem aliam quam ovium tuarum, mihi committere dignatus es; tu me obsecro, dextera protegat, sapientia dirigat, bonitas confirmet, ut munere pastoralis rite fungar, atque oves meas, verbo & exemplo, oratione & Sacramentorum administratione debite pascere valeam: Serva eos, Domine, in nomine tuo; tui sunt, quos dedisti mihi, da ut non perdam ex eis quencquam. Tui sunt, quia tu eos creasti: tui sunt, quia tu pretioso sanguine tuo eos redemisti, tui sunt, quia tu eorum corpora & mentes pane quotidiano, & pretioso corpore ac sanguine tuo pascis & reficis. Tibi igitur illos, tanquam tuos, in vulnera tua sanctissima commendo; & usque in finem pascendos, regendos, conservandos, protegendos & perficiendos committo; ut nullus illorum in fauces impi infernalis incidat; sed omnes
manu

manus Sanctorum Angelorum tuorum perveniant, & in die judicii, non cum hædis & reprobis, ad sinistram; sed cum ovibus & electis, ad dexteram tuam, consistentes audire mereantur: Venite Benedicti.

3. *Ad Spiritum Sanctum.*

O Divine Spiritus! sine cujus numine, nihil est in homine: pro adimplendo ministerio meo, gratiam copiosam, virtutes pastorales & septem dona tua pretiosissima mihi impertiri dignare. Infunde mihi, obsecro, justitiam, ut quæ Ecclesiæ sunt, Ecclesiæ; & quæ Dei sunt, Deo reddam integrè. Infunde continentiam, ut sobriè piè, justè ac castè viva in hoc sæculo, expectans beatam spem & adventum gloriæ magni Dei.

Infunde religionem & pietatem, ut non mundo, non carni, non mammonæ; sed tibi Deo meo serviam in sanctitate & justitia, omnibus diebus

Z

vitæ

vitæ meæ. Infunde charitatem, ut animas mihi commissas, plûs diligam, quàm pecunias; ut pauperes & inopes magis amem, quàm aurum & opes. Infunde sapientiam, ut veras divitias ambiam, & coacervem, quæ mecum perennent in cœlis, non vanas & mox perituras in terris. Infunde zelum animarum; purum & sincerum, ut pro earum salute, nullum laborem & molestiam subire detre-
&em.

Da mihi, meisque sic transire per bona temporalia; ut non amittamus æterna. Da ut domos, nomen & familiam construamus, non apud homines brevi morituros; sed apud te & sanctos Angelos, Beatos & gloriosos, quæ in omnia sæcula durent, & æternent. Da ut sim sal terra, & lux mundi, præsertim parochiæ meæ, ut exemplo magis, quàm verbo, omnes traham ad te, eosque doceam re ipsa contemnere terrena & amare cœlestia; ut in magno illo & decre-
toris

torio Mundi die, audire merear:
*Euge serve bone & fidelis, quia in paucis
fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtitu-
am, intra in gaudium Domini tui.
Amen.*

4. *Ad Beatiffimam V. Mariam.*

O ſanctiffima Dei Genitrix &
Virgo Maria; mater mea amantiffi-
ma, & poſt Deum ſpes mea firma &
tuta ſalutis meæ anchora! Ego, ut
noſti, ſuſcepi curam animarum, o-
nus, vel angelicis humeris formi-
dandum; ac de ſingulis ovibus meis
aliquando, ſtrictiffimam Deo reddi-
turus ſum rationem. Ne igitur in
die illa tremenda malè ſubiſtam;
me, meosque omnes in ſingularera
cuſtodiam, & protectionem tuam
nunc & in hora mortis humillimè &
inſtantiffimè tibi commendo. Im-
petra, quaſo, mihi, meisque gratias
efficaces, præcepta Dei & Eccleſiæ
rite obſervandi, ac Deum ex toto cor-
de, ſuper omnia diligendi. Impetra
mihi peculiare auxilium & robur mu-

nus pastorale debitè exequendi; ne
 fortè, dum aliis invigilo & prædico,
 ipse reprobus efficiar. Assiste mi-
 hi, Mater piissima, in omnibus
 functionibus meis, ut bene omnes
 peragam; nullam ovium mearum
 negligam, nullam quantumvis vi-
 lem & pauperem spernam & dere-
 linquam; ne aliquando, cum Pasto-
 ribus malis, horrendum illud vè au-
 dire cogar: *Væ pastoribus Israel, qui
 pascebant semetipsos! lac comedebatis,
 & lanis operiebamini, quod crassum
 erat, occidebatis; gregem autem meum
 non pascebatis. Quod infirmum fuit
 non consolidastis; quod egrotum, non sa-
 nastis; quod confractum, non alliga-
 stis; & quod abjectum, non reduxistis;
 quod perierat, non quesivistis:* Ezech.
 c. 34. Atque ita ipse Judex gregem
 meum de manu mea requirat; & sub-
 sistere nequeam: damnationisque
 perpetuæ sententiâ, tanquam fulmi-
 ne, percussus inteream.

ſ. Ad SS. Angelos Custodes.

O beatissimi Spiritus & Sancti Angeli nostri Tutelares, quibus mea, meorumque Parochianorum vita & salus à benignissimo Numine commissa est: oro vos & obtestor; me, mihiq; concreditos diligenter custodite; inspirationibus sanctis à malo retrahite; & ad omne bonum impellite; nos peccantes, ne deserite; labantes, ne cadamus, sustentate; lapsos, per pœnitentiam erigite; scandala remove, verbum Dei cordibus nostris altè imprimite; preces nostras & lacrymas, jejunia & elemosynas Deo nostro præsentate; imperfectiones nostras excusate, auxilium in omnibus exorate, in hora mortis nostræ potissimum nobis assistite, Demones calcaneo nostro insidiantes repellite, animasque nostras ab omnibus nævis, humanâ fragilitate, contractis, perpurgatas, in paradisum cœlestem deducite, ut ibidem vobiscum & cum omnibus Sanctis,

Etis, Iatum illud trisagium, Sanctus,
Sanctus, Sanctus, concinamus, &
Dominum Deum nostrum laudemus
& glorificemus in saecula. Amen.

6. *Ad Patronum Patriæ, Civitatis,
Parochiæ, Altaris vel proprii
Nominis.*

O Sancte N. Patrone dilectissime
& fidelissime! Tibi quoque me, om-
nèsque mihi commissos singulariter
commendo; ut cuncta à nobis adver-
sa removeas, & omnia corpori, ani-
maque profutura obtineas. Tu sic-
ut omnium, in vita, vitiorum hostis
fuiti & persecutor; virtutum verò
specialis amicus & cultor; ita tuâ in-
tercessione, mihi impetra; ut talem
me Deo meo exhibeam animarum
Curatorem; qualem, Timotheum,
Titum & alios desiderabat Apostolus
(ad Tit. 1. & 1. ad Tim. 3.) *Non su-
perbum, non iracundum, non vinolen-
tum, non percussorem, non turpis lucr-
cupidum; sed hospitalem, benignum,
sobrium.*

animarum, &c.

5:24
sobrium, justum, sanctum, continen-
tem, amplectentem, eum, qui secun-
dum sanam doctrinam est, sermonem,
ut potens sim exhortari in doctrina sana
& eos qui contradicunt arguere. At-
que in omnibus praebeam meipsum ex-
emplum bonorum operum, in doctrina,
in integritate, in gravitate, in verbo sa-
no & irreprehensibili; paratusque sim
si occasio tulerit, exemplo Christi Pa-
storis optimi, animam meam ponere
pro ovibus meis, ad laudem & gloriam

ejus. Per eundem Dominum.

nostrum Jesum Christum.

Amen.

F I N I S

Omnia ad maiorem Dei gloriam &
animarum salutem.

Z 4

IN